

NORSK OLJEMUSEUM ÅRBOK 2014

50 år med oljevirkksomhet!

1965 vil for alltid stå som et merkeår i norsk petroleumshistorie. Forhandlinger med Storbritannia og Danmark hadde resultert i en deling av Nordsjøen – og den norske staten hadde fått etablert et regelverk for «utforskning og utnyttelse av undersjøiske petroleumforekomster på den norske delen av kontinentalsokkelen». Med dette som utgangspunkt kunne Industridepartementet 13. april 1965 lyse ut 278 blokker sør for 62. breddegrad – den største konsesjonsrunden i norsk oljehistorie til dags dato. Da søknadsfristen utløp 15. juni hadde det kommet inn 11 søknader.

Forspillet til utlysningen hadde imidlertid inneholdt både tro og tvil i spørsmålet om det fantes olje og gass under havbunnen ute i Nordsjøen. På forespørsel fra Utenriksdepartementet hadde Norges geologiske undersøkelser allerede i 1958 kommet med erklæringen om at «Man kan se bort fra muligheten for at det skulle finnes kull, olje eller svovel på kontinentalsokkelen langs den norske kyst.» Men funnet av store gassmengder i Groningen utenfor Nederland i 1959 gjorde at Nordsjøen likevel pekte seg ut som et mulig område for leting etter petroleum.

I 1962 søkte Phillips Petroleum Company i 1962 om enerett til å lete etter olje og gass i den delen av Nordsjøen som kom til å ligge under norsk myndighet. Da startet norske myndigheter for alvor arbeidet med å avklare rettighetsforhold og grenselinjer – og i 1963 erklærte regjeringen Gerhardsen råderett over mineralressursene under havbunnen utenfor kysten. Dette ble gjort ved et lovforslag som omfattet «utforskning og utnyttelse av naturressurser på havbunnen eller dens undergrunn, så langt havets dybde tillater utnyttelse av naturforekomstene... men ikke over midtlinjen til andre stater». Allerede samme år ble det gitt tillatelser til å gjennomføre seismiske undersøkelser på norsk sokkel – men ikke boring.

Finn E. Krogh (f. 1959) er direktør ved Norsk Oljemuseum. Han er utdannet cand. polit. ved Institutt for Administrasjon og Organisasjonsvitenskap ved Universitetet i Bergen. Gjennom hovedfagsstudiet var han knyttet til forskningsprosjektet; Politisk styring av petroleumsvirkksomheten, med reorganiseringen av Statoil som tema for hovedfagsavhandlingen (1987). Krogh har tidligere arbeidet som konsulent i Norwegian Petroleum Consultants i Bergen og vært prosjektleder/direktør for Norsk Villakssenter i Lærdal.

Men hvordan skulle Nordsjøen deles? I henhold til Genève-konvensjonen av 1958 krevde olje- og gassvirksomheten en folkerettslig avklaring. Forhandlingene med Storbritannia og Danmark ble avsluttet i 1965 med det resultatet at Nordsjøen ble delt etter midtlinjeprinsippet. Strategiske politiske beslutninger og kloke oljebyråkrater hadde sikret avtaler som ga Norge suverenitet over ca 131 000 kvadratkilometer hav og en av Europas største kontinentalsokler.

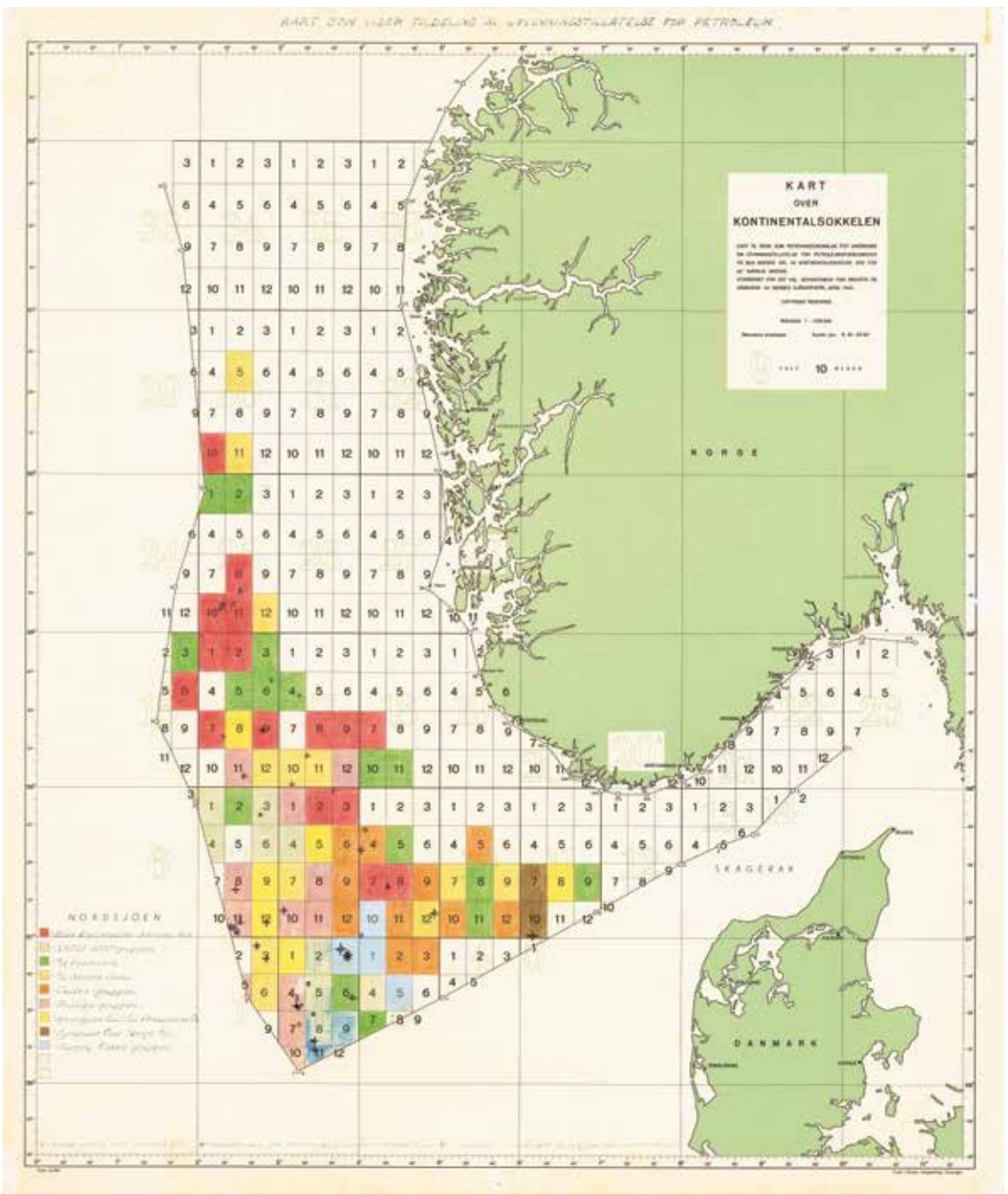
Som resultat av første konsesjonsrunde kunne Industridepartementet 17. august 1965 tildele 78 utvinningstillatelser til 8 selskapsgrupperinger. Den første leteboringen startet sommeren 1966 – men det var lenge stor usikkerhet om Nordsjøen virkelig skulle vise seg å være en oljeprovins. Spor av hydrokarboner ble funnet i brønner både i 1967 og 1968, men disse funnene ble ikke vurdert som drivverdige forekomster. Det skulle gå over tre år med letevirksomhet før funnet av Ekofisk høsten 1969 ble den endelige bekreftelsen på at en ny industriell epoke var innledet. Den første produksjonen på Ekofisk startet i 1971, samtidig som Stortingets industrikomite formulerte «de ti oljebud» som retningslinjer for å sikre nasjonal styring og kontroll med den nye virksomheten på sokkelen. I 1972 vedtok Stortinget å etablere Statoil og Oljedirektoratet – og resten er historie...

Med dette som et historisk bakteppe er det i 2015 en flott anledning for Norsk Oljemuseum å markere 50-års milepælen for første konsesjonsrunde på norsk sokkel. Museet gjør dette gjennom et arrangement 9. juni der olje- og energiminister Tord Lien åpner den nye jubileumsutstillingen «Samboer med oljå 1965-2015». Denne utstillingen er et samarbeid med avistegneren Roar Hagen – og spiller sentrale tema, hendelser og personer fra mange år med oljevirksomhet.

I anledning 50-årsjubileet har vi også modernisert og oppdatert basisutstillingen «Petrorama» – som er oljemuseets kronologiske framstilling av sentrale hendelser i oljehistorien fra slutten av 1950-tallet og fram til i dag. En historie som gir perspektiv på den betydningen oljevirksomheten har hatt for landet gjennom denne epoken. Og fortellingen er i aller høyeste grad fortsatt levende. Vi er klare for 50 nye år!

Stavanger, 28. april 2015

Finn E. Krogh
Direktør

NORSK OLJEMUSEUM

ÅRBOK 2014

Jubileum og fornying

Av Trude Meland og Geir Mossige Johannesen

For 50 år siden påberopte vi oss overherredømme over kontinentalsokkel-
len. Takket være et lite knippe norsk byråkrater og deres framsynthet, fikk
Norge kontroll over store deler av oljen og gassen i Nordsjøen.

Trude Meland (f. 1971) arbeider som historiker ved Norsk Oljemuseum. Meland er utdannet cand. polit. med hovedfag i historie ved Universitetet i Bergen. Hovedoppgaven hadde som tema arkitektur som propaganda i Italia. Hun har tidligere arbeidet med prosjekter for blant annet Universitetet i Bergen og Byarkivet i Bergen.

Geir Mossige Johannesen (f. 1966) er utstillings- og formidlingsleder ved Norsk Oljemuseum. Mossige Johannesen er utdannet cand.scient med hovedfag i geologi ved Universitetet i Bergen. Han har tidligere arbeidet som lektor i skoleverket.

1965 er året mange regner som starten på «oljealderen». Kontinentalsokkelen ble delt og norske og internasjonale oljeselskap fikk for første gang mulighet til å søke om, og tildelt rett til å lete etter og produsere olje og gass fra norsk sokkel. Kongelig resolusjon av 9. april 1965 ble skjellsettende – et premiss for Norges framtid.

Til 50års markeringen har Norsk Oljemuseum «puss opp» sin presentasjon av historien. Gjennom to utstillinger vil vi vise hvordan hendelser på 1960-tallet var med å legge grunnlaget for oljelandet Norge. Historieveggen «Petrorama» har blitt kraftig oppgradert, med nye tekster og nytt design. Samtidig har vi laget en egen jubileumsutstilling «Samboer med oljå 1965-2015».

Hva skjedde i 1965?

Men hva var det egentlig som skjedde i 1965 som gjør at det fortjener et eget jubileum?

Det var verken funnet olje eller gass, og få hadde faktisk troen på at det kunne finnes noe av verdi under havbunnen. Likevel ble grunnlaget for politikken som har blitt ført innen petroleumssektoren de siste 50 år, lagt. Gjennom to internasjonale avtaler, to resolusjoner og en Stortingsmelding, ble grunnmuren til «det moderne Norge» støpt.

Da Phillips Petroleum i 1962 søkte om enerett til å lete etter olje og gass utenfor Norge, kom det overraskende på norsk politikere. De hadde slått seg til ro med konklusjonen til Norges geologiske undersøkelse fra 1958 at en kunne utelukke muligheten for at det kunne finnes kull, olje eller svovel utenfor norskekysten. Konklusjonen var et innspill til Utenriksdepartementet under den første Genève-konferansen om havets folkerett som ble arrangert i februar 1958, hvor et internasjonalt regelverk for utnyttelse og deling av havområder ble utarbeidet.

I denne situasjonen tok noen byråkrater i Utenriksdepartementet, med ekspedisjonssjef Jens Evensen i spissen, ansvar. Han hadde en visjon om at hvis det mot formodning fantes olje eller gass på sokkelen, skulle rettighetene tilfalle Norge. Staten måtte være eier og eventuelle inntekter måtte komme hele folket til gode. Dette lå egentlig utenfor Evensens arbeidsområde, men han så at ingen andre kom til å ta fatt i saken. Han tok med seg advokat i Industridepartementet, Leif Terje Løddesøl og jurist Carl August Fleischer i arbeidet.

I mai 1963 proklamerte regjeringen Gerhardsen at havbunnen og undergrunnen utenfor Norges kyst var norsk. Et lovvedtak et par uker senere fastslo at den norske stat hadde enerett til eventuelle undersjøiske naturforekomster, og at det ville kreves konsesjon for å undersøke og utnytte disse. Lovteksten var sammenfattet i seks korte paragrafer!

Med hjemmel i denne loven ga regjeringen ti tillatelser til å foreta «visse forberedende undersøkelser», med andre ord seismiske undersøkelser, i Nordsjøen.

Jens Evensen klar til innsats på sitt kontor. Foto: Ivar Aaserud / NTBscanpix

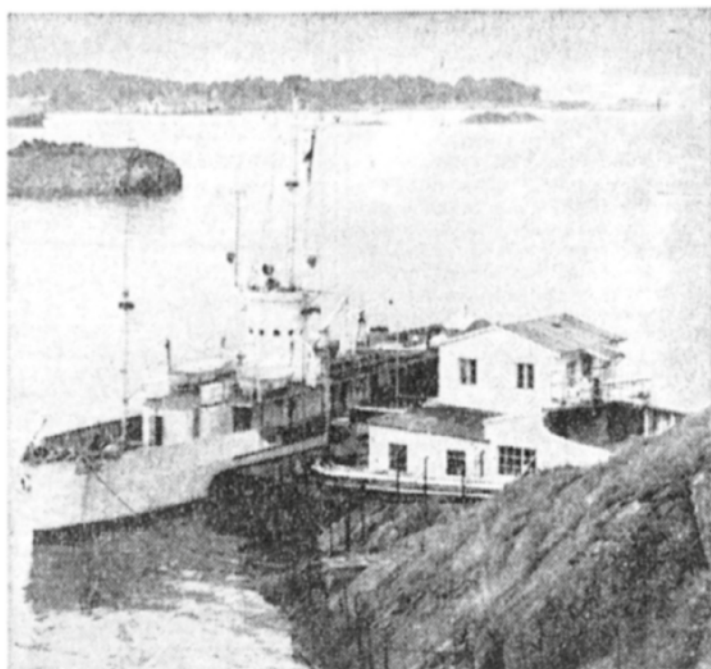
I november 1963 ble et utvalg nedsatt «til å foreslå regler for utforskning og utnyttelse av undersjøiske naturforekomster». Formann i utvalget ble – selvfølgelig – Jens Evensen. Med seg fikk han byråsjef i Industridepartementet Eilif Andersen, direktør i Norges geologiske undersøkelse Harald Bjørlykke, konsulent i Justisdepartementet Rolv Hellesylt, professor ved Universitetet i Bergen Anders Kvale og Dr. Philos Birger Rasmussen ved Havforskningsinstituttet i Bergen. I mars året etter gikk Leif Terje Løddesøl inn som sekretær for utvalget. Det var dette utvalget som 18. februar 1965 avga innstilling med forslag til reglene som etter en uttalelse fra alle departement ble vedtatt som kongelig resolusjon 9. april samme år.

Utvalgets to store oppgaver var å sikre grensen mellom Norge og nabolandene Storbritannia og Danmark og å utarbeide rammeverk for utnyttelse av ressurser på sokkelen.

Første spørsmålet var altså hvordan nordsjøbassenget skulle deles mellom nordsjølandene. Skulle grensen trekkes etter midtlinjen, eller fantes det andre alternativ? Det som var sikkert var at det måtte gjøres snarest mulig. Det var et begrenset og lite havområde saken gjaldt, og for Evensens var midtlinjeprinsippet det eneste rette. Ønske var å først forhandle med danskene for gjennom det skape presedens. Men til hans overraskelse var ikke danskene særlig samarbeidsvillige. I stedet kom det et utspill fra britene, som tilbød forhandlinger på grunnlag av midtlinjeprinsippet. Forhandlingene tok til i 1964 og ble avsluttet med en avtale med Storbritannia i februar 1965. Senere samme år ble også avtalen med

„Sonic“ leter etter olje i Nordsjøen

Var i Stavanger i går for å bunkre

»Sonic« ved kai i Kalhammaren. Som man ser har båten ikke vanlig bro og styrehus. Styrehuset er det runde »subåttårnet«.

Etter å ha lett etter — og funnet — olje så å si over hele verden, har det eiendommelige, amerikanske seismografiske skipet »Sonic« nå tatt fatt på oljeleting i Nordsjøen. Den lange, smale båten med »subåttårn« som styrehus, var innom Stavanger i går for å bunkre og komplettere vannforsyningen.

— Jeg vet ikke om vi har funnet olje, sier kaptein Vladimir Kralj fra Jugoslavia. — Vi foretar bare undersøkelser, og sender det innsamlede materiale til »hovedkvarteret«. Mannskapet består av 24 mann, mest engelskmenn — og de fleste er elektroteknikere.

»Sonic« kom i går morges og stakk til sjøs igjen i går kveld. Båten har drevet undersøkelser i Nordsjøen siden april, og kaptein

Kralj antar at man skal holde på så lenge været er lagelig — til ut i oktober en gang. De arbeider for Shell, og de »patruljerer« hele Nordsjøen utenfor territorialgrensen av England, Norge, Danmark, Nederland og Tyskland.

Det er mange skip som leter etter olje i Nordsjøen, forteller kapteinen. »Sonic« er en av fire i Geofysisk Service International Ltd. i Dallas i Texas. Kralj har vært seks år ombord — de to-tre siste årene som skipper. Han har tidligere vært med og funnet olje både i Den persiske bukt, Rødehavet, Middelhavet og i Venezuela.

— Men mannskapet legger seg ikke opp i oljeletingen. Så vi vet ikke om vi finner noe eller ei — før vi hører det etter at hovedkvarteret har bearbeidet våre undersøkelser, sier kaptein Kralj.

Da tillatelsene var gitt, tok det ikke lang tid før se første seismiske undersøkelser var i gang. Stavanger Aftenblad 10. august 1963

Ekspedisjonssjef Jens Evensen (t.v.) og industriminister Karl Trasti viser fram det første sokkelkartet på en pressekonferanse om første konsesjons-tildelinger. Den norske sektoren ble delt inn i 36 kvadranter og hver kvadrant i 12 blokker. En blokk var på ca 500 kvadratkilometer. Foto: NTB / Scanpix

Danmark undertegnet. Disse avtalene sikret Norge suverenitet over ca 131 000 km² hav og en av Europas største kontinentalsokler.

Den andre store oppgaven var å utforme et regelverk for utforsking og utnyttelse av undersjøiske petroleumsforekomster på den norske delen av kontinentalsokkelen. Innstillingen fra utvalget ble lagt fram som kongelig resolusjon 9. april 1965. Her ble det åpnet for at internasjonale og norske selskap kunne søke om å få prøvebore på norsk sokkel, men at utforskning og utnyttelse bare kunne skje i henhold til tillatelse fra Industridepartementet.

For å få innvilget en slik konsesjon skulle det blant annet legges vekt på søkerens økonomi og erfaring fra letevirksomhet. Departementet skulle også ta hensyn til hvor vidt søkerne bygde raffinerier, brukte norske skip eller på annen måte bidro til eller ville bidra til å styrke Norges økonomi generelt. Et viktig kriterium var at selskapene selv tok all økonomisk risiko. De utenlandske selskapene måtte opprette datterselskap med fast representasjon i Norge.

Søkerne forpliktet seg til et arbeidsprogram som blant annet innebar ytterligere seismiske undersøkelser og til å bore i alt mer enn 30 brønner med formål å finne olje og/eller gass. Arbeidsprogrammet skulle i sin helhet være gjennomført innen 1. september 1971.

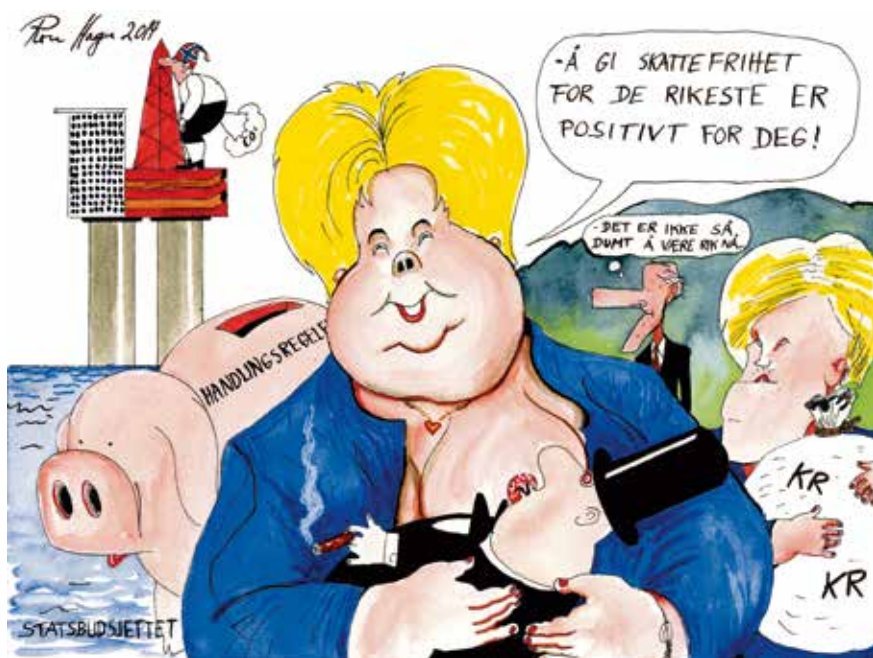
En utvinningstillatelse ble i prinsippet gitt for 46 år, men etter seks år måtte rettighetshaverne gi tilbake en fjerdedel av det opprinnelige område. Og etter ytterligere tre år nok en fjerdepart. Etter ni år ville staten

dermed ha fått tilbake halvparten av det tildelte område.

Med de grunnleggende reglene for norsk sokkel på plass, kunne Industridepartementet allerede i 13. april lyse ut 278 blokker sør for 62. breddegrad. Den klart største konsesjonsrunden i norsk oljehistorie til dags dato.

Elleve søknader var kommet inn da søknadsfristen utløp 15. juni 1965. Søknadene dekket 208 blokker, men på grunn av sterk konsentrasjon om de samme blokkene var det bare 81 blokker som ble tildelt. En søker trakk seg på grunn av de store økonomiske forpliktelsene, mens en annen lyktes det ikke å komme til enighet med om et tilfredsstillende arbeidsprogram. En søknad ble utsatt på grunn av spesielle omstendigheter og den ble ikke tildelt før 7. desember. På slutten av året var det gitt 78 utvinningstillatelser, noe som tilsvarer om lag en fjerdedel av den norske kontinentsokkel sør for 62. breddegrad.

Kontinentsokkelsakene hadde vist seg arbeidskrevende og det ble derfor bestemt at det skulle opprettes et rådgivende og innstillende organ for Industridepartementet i alle saker vedrørende undersjøiske petroleumforekomster. Vedtaket om opprettelsen av Statens Oljeråd ble gjort i kongelige resolusjonen nummer to 9. april 1965. Igjen ble Jens Evensen utnevnt som formann. Historien har vist at oljerådet fikk stor innvirkning på videre politisk styring av sektoren.

Tegning: Roar Hagen
2014

Jubileumsutstillingen «Samboer med oljå 1965-2015»

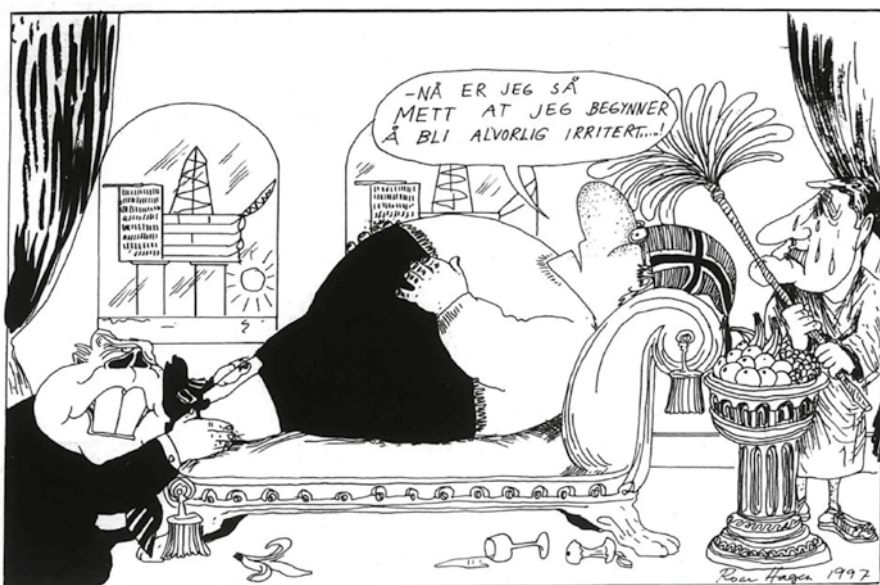
Utlysningen av første konsesjonsrunde – og hendelsene som bygget opp til dette i forkant, er altså så definitivt verdt en markering! På oljemuseet markerer vi dette 50 års jubileet med en ny temporærutstilling. Denne åpner i juni, samtidig med at vi avduker en oppdatert og oppfrisket versjon av vår historievegg – «Petrorama».

I jubileumsutstillingen «Samboer med oljå 1965-2015» har vi valgt å se på disse 50 årene med et skråblikk. Og ingenting egner seg bedre enn avistegner Roar Hagens karikaturer fra Stavanger Aftenblad og VG til å formidle denne siden av historien. Vi har rett og slett, i samarbeid med Hagen selv og tekstforfatter Arnt Even Bøe, dukket ned i en stor produksjon av skarpe og spissfindige kommentarer – i tegnings form.

I arbeidet med utstillingen har Roar Hagen latt oss velge og vrake i alle de tegningene han har laget omkring dette temaet. I tillegg har han laget nye tegninger som binder sammen deler av den tidligere Norges- og olje-historien.

Hagens produksjon er stor. Så det å gjøre et godt, representativt og spennende utvalg har vært en relativ omfattende jobb – men så definitivt interessant. Vi gleder oss derfor til å vise disse arbeidene i en ny og annerledes utstilling der karikaturene brukes for å speile sentrale tema, hendelser og personer fra den norske oljehistorien. Et bilde kan som kjent fortelle mer enn tusen ord, men en karikatur kanskje enda mer?

Roar Hagen er født i Ørsta i 1954 og utdannet grafisk formgiver. Han har arbeidet som avistegner siden 1975. Han begynte sin karriere som avistegner i Sunnmørsposten på midten av 1970-tallet, flyttet noen år over til Stavanger Aftenblad, før han kom til VG i 1986.

Det går mot protestvalg...

Hagen er tilknyttet Cartoonists & Writers Syndicate i New York, som distribuerer avistegninger til rundt 200 aviser og magasiner over hele verden. Hans tegninger er brukt i prestisjetunge publikasjoner som Der Spiegel, Die Zeit, Time Magazine, Newsweek, Le Monde og New York Times for å nevne noen. Han er også innkjøpt av gallerier, konserter og hans arbeider henger både i Stortinget og på Nasjonalgalleriet.

Utbyggingen av Snøhvit-feltet og Melkøya blir presentert i det nye Petrorama. Foto: Helge Hansen, Statoil ASA

Prisen for «Årets Avistegning» fikk han i 1997 for sin innertier hvor den fete, selvgode Ola Nordmann ligger på ryggen og konstaterer at «Nå er jeg så mett at jeg begynner å bli alvorlig irritert.» Gjennom Roar Hagens penn, og i seinere tid iPad, har vi også blitt kjent med Ola Dunk – selve personifiseringen av «folk flest». Gjennom denne figuren viser Hagen på sin treffende måte, hvordan oljen har endret oss – og kanskje ikke alltid til det bedre. Mr. Dunk treffer du selvsagt i jubileumsutstillingen.

«Petrorama»

Helt fra åpningen av museet i 1999 har «Petrorama» vært en viktig del av museets utstilling. Langs ytterveggen av museets kinosal har oljehistorien med vekt på politikk og økonomi blitt fortalt på tidskronologiske tablåer – som en stor tidslinje. Hvert oppslag har gjennom tekst og foto, og i noen tilfeller avisfaksimiler presentert viktige hendelser som har vært med på å forme vår oljehverdag.

Selve presentasjonsformen – en ganske så innholdstung tidslinje, kan isolert sett kanskje virke noe konservativ og gammeldags i dagens multimediale verden. Men denne utstillingen må ses i sammenheng med museets

øvrigte utstillinger, hvor vi i stor grad vektlegger interaktivitet, involvering og opplevelser. Historieveggen «Petrorama» kan derfor ses på som et tilbud til de av våre gjester som ønsker å gå noe mer i dybden. Og det gjør mange! Veggen er flittig benyttet og mange bruker mye tid her.

Nå er det en gang slik at selv om noe fungerer godt så kan det likevel med stor sikkerhet gjøres enda bedre. Og etter 16 år var det nå på tide å revitalisere «Petrorama». Grunntanken om at utstillingen, som en kronologisk presentasjon av viktige oljehistoriske hendelser, beholdes og mye av innholdet vil en kjenne seg igjen i. Men mye er omskrevet, og noen historier og hendelse er kommet til eller blitt trukket fra. Synet på historien og hva som ses som viktig endrer seg. Selvsagt er tidslinjen oppdatert med hendelser fra 1999 og fram til i dag.

Størst forskjell kommer det likevel til å være i det grafiske uttrykket. Selv om vi fortsatt presenter relativt mye tekst vil det visuelle inntrykket være «letter». Dette blir gjort ved å benytte gjennomgående grafiske elementer og foto i større format. Faksimiler og lignende elementer vil grafisk også

Troll Gass i mål

Troll Gas on stream

1996

19. juni 1996 åpnet H.M. Kong Harald Troll Gass ved en seremoni på ilandføringsterminalen på Kollsnes i Øygarden. Samtidig ble operasjonsansvaret for Nordsjøens største gassfelt overført fra Norske Shell til Statoil.

Med produksjonsstarten på Troll plasserte Norge seg i elitedivisjonen som gassleverandør til Europa. Produksjonsanleggene for gass på Troll er bygget for en levetid på 70 år.

HM King Harald inaugurated the Troll Gas project on 19 June 1996 with a ceremony at the oilones pipeline terminal in Øygarden outside Bergen. At the same time, the operatorship for the North Sea's largest gas field was transferred from Norske Shell to Statoil.

With the start to Troll production, Norway joined itself in the Premier League as a gas supplier to Europe. The gas production facilities on this field are dimensioned to last for 70 years.

Ny gigant funnet

Another giant discovery

2010

I 2010 gjorde Lundin funn i lisens 501 (Avaldsnes), mens Statoil fulgte opp med funn i lisens 265 (Aldous) i 2011. Etter nærmere undersøkelser ble det slått fast at det var ett stort sammenhengende oljefelt. Feltet har fått navnet Johan Sverdrup, etter «den norske parlamentarismens far».

Feltet ligger på Utsiraøyden i Nordsjøen, 140 kilometer vest for Stavanger på 110 meters vannpdy. Johan Sverdrup er anslått å være et av de største feltene på norsk sokkel. Feltet skal bygges ut i faser. Første fase er etablering av et feltcenter bestående av fire plattformer. Det anbefales at oljen fra feltet føres i rør til Mongstad-refineriet i Hordaland, og at gassen føres til Statpipe og videre til prosesseringanlegget Kårstø i Nord-Rogaland. Etter stor politiske diskusjon ble det vedtatt at feltet skal drives med kraft fra land.

I 1976 var Hydro veldig nær å påvise Johan Sverdrup-feltet. I brønn 16/3-2 boret Hydro for Petronord-gruppen inn i sandsteinen hvor olje i Johan Sverdrup 35 år senere ble funnet. Hadde brønnen blitt boret 400 meter lengre sørvest, ville den påvist gigantfeltet og Johan Sverdrup ville i dag vært et oljefelt med haleproduksjon.

Norsk Hydro came within a hair's breadth of discovering Johan Sverdrup in 1976 when it drilled well 16/3-2 for the Petronord group into the sandstone where all of the field was proven 35 years later. If the well had been positioned 400 meters further to the south-west, it would have found the giant field and Johan Sverdrup would be in full production today.

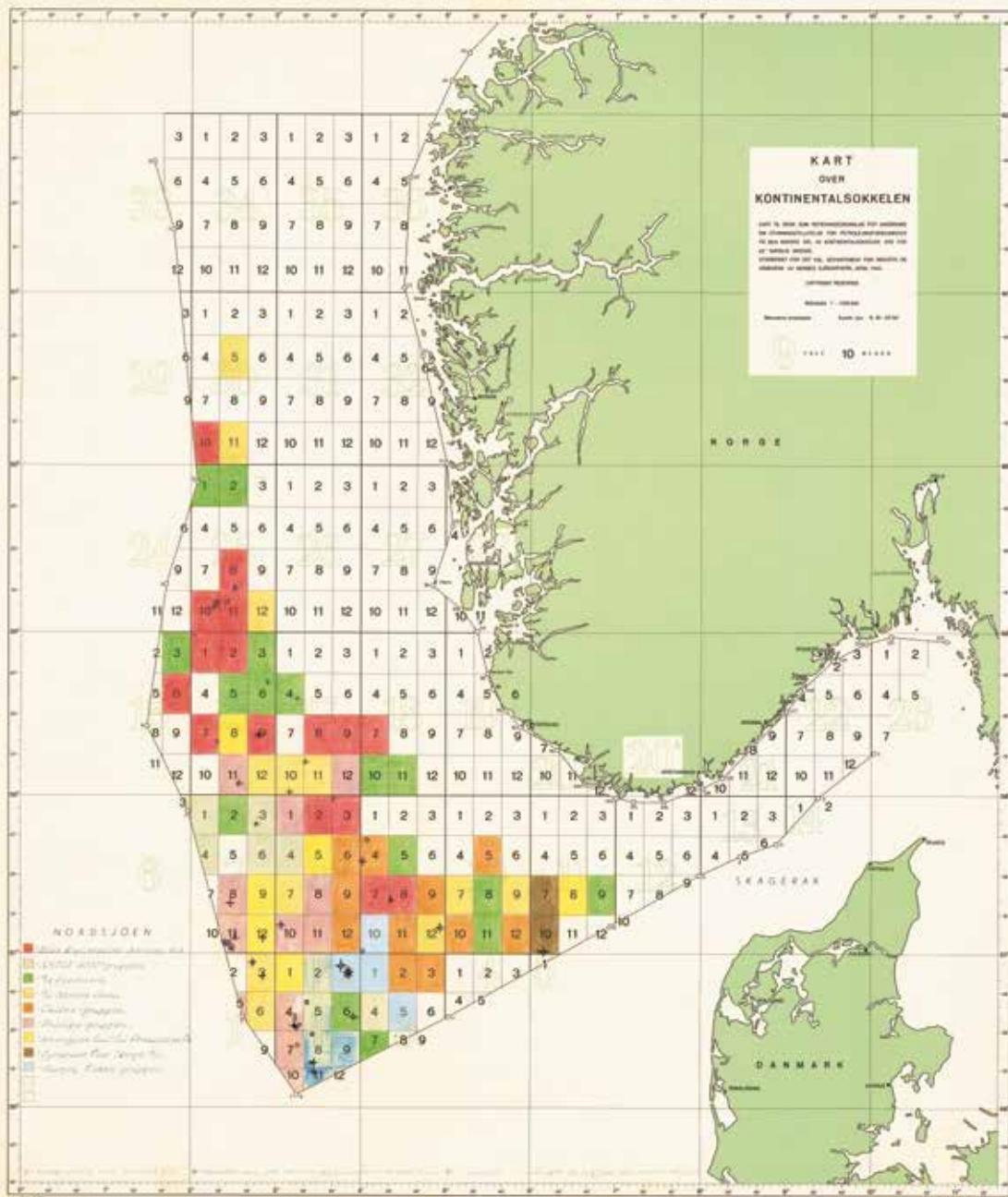

Feltet er det første på norsk sokkel med borte håndvernet vann. Landet Norge, Statoil ASA, Marsil Oil, Det norske oljeselskap og Petoro.

Johan Sverdrup is the first Norwegian field with truly Sandstone (Danish), Landet Norge (Norway), Marsil Oil (Denmark), and Statoil, Det Norske Oljeselskap and Petoro (Norwegian).

«løftes» ut og gi et litt tredimensjonalt uttrykk. I det hele tilstreber vi et mer moderne og visuelt appellerende uttrykk – samtidig som vi fortsatt vil gi den besøkende tilstrekkelig anledning til fordypning.

Fra 9. juni og i ett år framover har våre gjester en unik anledning til å oppleve vår oljehistorie på to forskjellige, men utfyllende måter. Karikaturtegningenes humor og skråblikk kommer til å gi den besøkende en enda bedre opplevelse hvis en tar seg tid til å sette dette inn i den historisk-kronologiske konteksten som «Petrorama» gir.

NORSK OLJEMUSEUM

ÅRBOK 2014

Oljepuberteten

av Gunnar Berge

Kårstø prosesseringsanlegg i Nord-Rogaland. Foto: Øyvind Hagen Statoil ASA

Oljevirksomheten i Norge har vært vellykket. En viktig grunn til det, er at det ble tatt gode grep fra starten. Beslutningene har hatt bred støtte og dermed fått nødvendig legitimitet. Til tider har det likevel vært en kron-glet vei fram til beslutning. Da produksjonen skulle starte på Ekofisk-feltet i 1971 oppsto det strid om det skulle kreves at oljen og gassen skulle føres i land til Norge. Bakgrunnen var at Stortinget hadde gått inn for – som et hovedprinsipp – ilandføring til Norge. Da spørsmålet kom på banen, ble det lagt opp til at vi likevel ikke skulle gjøre det.

Gunnar Berge, (f. 1940) tok fagbrev på Rosenberg Verft i 1962. Siden har han vært stortingsrepresentant for Rogaland 1969–1993, finansminister 1986–1989 og kommunal- og arbeidsminister 1992–1996. I tillegg har han vært medlem av bystyret og formannskapet i Stavanger 1963–1967, sjef for Oljedirektoratet 1997–2007 og styreleder i Petoro 2007–2014. Han har sittet i styret til Oljemuseet fra 2007.

Vi må få bestemmelser om kontinentalsokkelen

Oslo (NTB): De nødvendige bestemmelser om kontinentalsokkelen og utnyttelsen og utforskning av undersjøiske naturforekomster bør utferdiges snarest, sier Uten-

*Stavanger Aftenblad
1. juni 1963.
Artikkelen i
Aftenbladet avsluttes
med: Etter Utenriks-
departementets
oppfatning bør Norge
for tiden ikke tiltre
Genève-konvensjonen
av 1958 om kontinen-
talsokkelen, da den
har en noe uheldig
definisjon av sok-
kelen. Spørsmålet om
å tiltre konvensjonen
bør likevel overveies
nærmere.*

Regelverk

Før vi i det hele tatt visste om det fantes olje eller gass i de aktuelle områdene, sørget norske myndigheter for å få et regelverk på plass. Ingen selskaper fikk slippe til før dette var i orden.

Litt spesielt er det at havrettskonvensjonen av 1958, som er grunnlaget for at Norge fikk hånd om disse enorme ressursene, først ble godkjent av Stortinget i 1971. Da skjedde det enstemmig og uten debatt. Selv om jeg var medlem av den ærverdige forsamling på det tidspunkt, må det innrømmes at dette ikke var Stortingets beste dag. Vi landet riktig, men å la en slik historisk begivenhet passere uten debatt, vitner om at vi ikke på noen måte hadde fattet hvilken stor betydning det ville kunne få å komme i besittelse av disse enorme verdiene.

Selv om vi var sent ute med å ratifisere havrettskonvensjonen, sikret vi likevel retten til ressursene. Og beslutningene ble tatt i riktig rekkefølge. Norske myndigheter lot seg ikke stresse av at oljeselskapene presset på. Her kom det vel med at vi hadde fokus på å ivareta egne interesser.

Da det etter hvert ble klart at det dreide seg om store verdier, ble det lagt mye arbeid i å trekke opp retningslinjer for hvordan ressursene kunne utnyttes og bli til størst mulig nytte for hele samfunnet. De «10 oljebud» fra 1971, som trekker opp viktige prinsipper for utforming av norsk oljepolitikk, ble i så måte en klassiker som hyppig siteres både her hjemme og ute. Om de ikke er hugget i stein, er det ikke langt ifra. De fleste oljebudene står seg godt den dag i dag, og i har stor grad vært etterlevd.

Det ble syndet

Et av budene har det likevel vært syndet mot flere ganger. Det er det sjette budet som lyder slik: At petroleum fra den norske kontinentalsokkel som hovedregel skal ilandføres i Norge med unntak av det enkelte tilfelle hvor samfunnsmessige hensyn gir grunnlag for en annen løsning. En slik formulering kunne lett gitt grunnlag for fundamentalisme. Her var det duket for å spille på nasjonale og ideologiske strenger. Mange mente at full nasjonal styring og kontroll kun ville la seg gjennomføre ved at oljen og gassen rent fysisk ble ført i land i Norge.

T.v.: Halvard Lange
(A) 1967. Foto:
Norsk Vasskraft- og
Industristadmuseum

T.h.: Erik Braadland
(SP). Foto: Senter-
partiets hovedorga-
nisasjon

Når spørsmålet om ilandføring ble vanskelig i starten har det blant annet sin forklaring i at Phillipsgruppen fikk tillatelse til å lete etter olje i Nordsjøen etter regler gitt av myndighetene i 1965. Det var seks år før Stortinget hadde den store drøfting av norsk oljepolitikk og utformet de 10 oljebudene. Faktisk var det slik at vi utformet politikken samtidig med at Phillipsgruppen var i full gang med å gjøre det enorme Ekofisk-funnet klar for produksjon.

Da den første petroleumsloven ble vedtatt i Stortinget i 1963 og de første letetillatelser med tilhørende regelverk ble utstedt i 1965, var det praktisk talt ingen politisk oppmerksomhet omkring dette. For å være helt ærlig – det var få som trodde på det.

Kun tre personer deltok i debatten i Odelstinget da den første petroleumsloven ble behandlet: Utenriksminister Halvard Lange (A), stortingsrepresentantene Erik Braadland (SP) og Erling Petersen (H).

Som julekvelden på kjerringa

Ekofisk-funnet er blitt karakterisert som historiens julegave til det norske folk. Dessuten kom det som julekvelden på kjerringa.

Regjeringen Borten la i juni 1970 fram en stortingsmelding (St. meld. 95 (1969-70)) om norsk petroleumpolitikk, men denne meldingen var i stor grad skrevet før Ekofisk-funnet var evaluert og før det var erklært kommersielt. Følgelig ble det bebudet en tilleggsmelding med nødvendig oppdatering.

Før tilleggsmeldingen kom inntraff en politisk krise, med intern strid om norsk medlemskap i EEC og lekkasjesaken, som førte til Borten-regjeringens fall. Det ble derfor den nyutnevnte Bratteli-regjeringen som la fram «tilleggsmeldingen» St.meld. 76 (1970-71). Finn Lied var nå blitt industriminister og ansvarlig for oljepolitikken. Med seg hadde han fått

den dynamiske Arve Johnsen, med blant annet bakgrunn fra Norsk Hydro, som statssekretær. Industrikomiteen, som den gang dekket dette området i Stortinget, valgte å behandle disse sakene samlet i et dokument – Innst. S nr. 294 (1970-71). Innstillingen trakk opp de viktigste premisene for en nasjonal petroleumpolitikk.

Som tillegg til de nevnte stortingsmeldingene, forelå som vedlegg en omfattende betenkning om «oljepolitiske spørsmål» fra daværende ekspe- disjonssjef Jens Evensen i Utenriksdepartementet. Det var en omfattende juridisk utredning for å klarlegge hvordan norske interesser best kunne bli ivaretatt. Den var skrevet etter oppdrag fra Industridepartementet. Selv om det tidligere var blitt fattet viktige beslutninger, med vidtrekkende konsekvenser for norsk petroleumsvirksomhet, var dette Stortingets første brede drøfting av spørsmålet.

Under behandlingen, som tok mer enn ett år, ble komiteen forsterket med to medlemmer fra utenrikskomiteen. Det var den senere mangeårige utenriksministeren Knut Frydenlund (A) og nestoren Erling Petersen (H). Dette anskueliggjør at Stortinget allerede den gang innså at en posisjon som betydningsfull petroleumsproducent ville måtte få utenrikspolitiske konsekvenser.

På mange måter var dette upløyd mark også for landets nasjonalforsamling. Som ledd i behandlingen reiste komiteen ut i den store verden for å lære av andre. Turene gikk til USA (Alaska og California) og Canada (Calgary, Edmonton og Ottawa). De tok også turen over Nordsjøen til Bacton (Norfolk), i tillegg til Stavanger og de basene for borevirksomhet som allerede var etablert her.

Under besøket i USA fikk komiteen se oljeutvinning under høyst ulike forhold: produksjonsplattformer i farvann dekket av driv-is (Cook Inlet, Alaska), kunstige øyer for boring og produksjon (Thumsland, California), kamouflerte boretårn og produksjonsanlegg i bybebyggelse (Los Angeles), teknisk utstyr for dypvannsproduksjon og forhold omkring forebygging mot oljesøl. I Canada dreide det seg mest om petroleumsløvgivning, sikkerhetsmessige tiltak og administrasjon.

Det eneste stedet i Norge komiteen besøkte i forbindelse med behandlingen av meldingen, var Stavanger og nabokommunene. Dette var før byens mer formelle status som oljeby og det er interessant å merke seg at industrikomiteen anså dette som det mest relevante sted i Norge å besøke for å se på oljevirksomhet i Norge. Det falt liksom naturlig. USA, Canada, England og Stavanger. Ikke dårlig.

Intet av det industrikomiteen fikk se skremte dem. Tvert om ble inntrykket av at det lå store muligheter forsterket.

En norsk olje-Moses

Det var som ledd i behandlingen av de omfattende petroleumsmeldingene

i 1970 og 1971 at industrikomiteen formulerte de overordnede retningslinjer for norsk oljevirkosomhet – de «ti oljebud» (Innst. S nr. 294 (1970-71)). Stortingsrepresentant Rolf Hellem fra Arbeiderpartiet som var ordfører for saken, var en særdeles arbeidsom og kreativ person. Ble han satt på en oppgave, gikk han løs på den med liv og sjel. Han var medlem av industrikomiteen og en av de sentrale oljepolitikere da mange av de viktigste retningslinjene for norsk oljepolitikk ble utformet, i overgangen fra 1960- til 1970-tallet.

I utkastet til innstilling inkludert Hellem de 10 oljebudene. Så langt det gjaldt budene, ble ikke et komma endret i komiteens utkast. Om noen skal kvalifisere til betegnelsen Norges «olje-Moses», så må det være ham.

Utdrag for Innst. S. nr. 294 (1970-71)

Med utgangspunkt i Regjeringens prinsipielle syn, at det utvikles en oljepolitikk med sikte på at naturressursene på den norske kontinentalsokkel utnyttes slik at de kommer hele samfunnet til gode, vil komiteen i tilslutning til dette gi uttrykk for:

- 1. At nasjonal styring og kontroll må sikres for all virksomhet på den norske koninentalsokkel.*
- 2. At petroleumsfunnene utnyttes slik at Norge blir mest mulig uavhengig av andre når det gjelder tilførsel av råolje.*
- 3. At det med basis i petroleum utvikles ny næringsvirksomhet.*
- 4. At utviklingen av en oljeindustri må skje under nødvendig hensyn til eksisterende næringsvirksomhet og natur- og miljøvern.*
- 5. At brenning av unyttbar gass på den norske kontinentalsokkel ikke må aksepteres unntatt for kortere prøveperioder.*
- 6. At petroleum fra den norske kontinentalsokkel som hovedregel ilandføres i Norge med unntak av det enkelte tilfelle hvor samfunnspolitiske hensyn gir grunnlag for en annen løsning.*
- 7. At staten engasjerer seg på alle hensiktsmessige plan, medvirker til en samordning av norske interesser innenfor norsk petroleumsindustri og til oppbygging av et norsk, integrert oljemiljø med såvel nasjonalt som internasjonalt siktepunkt.*
- 8. At det opprettes et statlig oljeselskap som kan ivareta statens forretningsmessige interesser og ha et formålstjenlig samarbeid med innenlandske og utenlandske oljeinteresser.*
- 9. At det nord for 62. breddegrad velges et aktivitetsmønster som tilfredsstillende de særlige samfunnspolitiske forhold som knytter seg til landsdelen.*
- 10. At norske petroleumsfunn i større omfang vil kunne stille norsk utenrikspolitikk overfor nye oppgaver.*

Ilandføring

Selv om det var stor enighet om målsetningene for oljepolitikken, ble det likevel lenge syndet mot det sjette budet om ilandføring til Norge. Mange betraktet ilandføring som selve testen på nasjonal styring og kontroll. Her var det snakk om å ta hånd om arvesølv. Den viktigste begrunnelsen for kravet om ilandføring var mulighetene for industrietablering med basis i disse ressursene.

Industrikomiteen formulerte det slik i sin tilråkning til Stortinget: Komiteen finner også grunn til å presisere at ny næringsvirksomhet må utvikles i Norge med basis i petroleum, særlig petrokjemisk industri og at staten må delta aktivt med virkemidler for å fremme en slik utvikling. Dessuten så en for seg at vannkraftepoken gikk mot slutten og at ny energi basert på gass fra Nordsjøen kunne bli alternativet. At behovet for kraft ville fortsette å øke – som det hadde gjort i hele etterkrigstida – tok de fleste for gitt. Global oppvarming var på denne tiden et ukjent begrep.

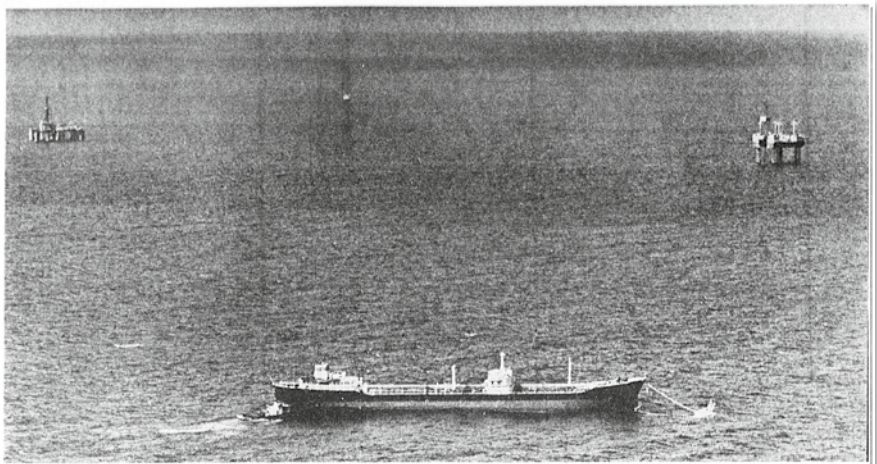
Allerede før Stortinget hadde rukket å stake ut kursen for norsk oljepolitikk fikk Phillips-gruppen tillatelse til å starte prøveproduksjon på Ekofisk-feltet. Det fikk de i form av brev fra Industridepartementet av 2. april 1971. Betingelsen var at de ikke skulle overskride et bestemt volum. Til gjengjeld ble det gitt tillatelse til brenning av gass så lenge det dreide seg om et avgrenset tidsrom. Over en måned etter at denne tillatelsen var gitt, gjorde industrikomiteen seg ferdig med sin innstilling hvor det også inngikk at brenning av gass ikke skulle tillates uten i kortere prøveperioder. Så også her ble det syndet. Men en formildende omstendighet må være at det skjedde før budene var utstedt.

Hverdagen melder seg

Den første omfattende debatten i Stortinget om norsk oljepolitikk fant sted 14. juni 1971. Samme dag kl. 12.25 startet tankbåten Theogennitor å laste inn olje fra Ekofisk-feltet. Stavanger Aftenblad, som dekket begivenheten, spådde at produksjonen kom til å vare i 15-20 år framover.

Den offisielle åpningen av Ekofisk-feltet hadde blitt foretatt av statsminister Trygve Bratteli 9. juni 1971. Men det var først fem dager senere, den 14. juni, at olja kom. Ikke bestandig går alt etter planen. Bratteli, som vanligvis ikke var en person som heftet seg ved detaljer, kom disse dagene flere ganger til meg og spurte om oljen nå var kommet.

Stavanger Aftenblad
15. juni 1971

Situasjon i Nordsjøen: Tankbåten »Theogennitor«, som laster inn olje, plattformen »Gull Tude«, til høyre, som produserer oljen og plattformen »Ocean Viking« til venstre. Den er dronningen, for den fjerde oljen.

„Theogennitor” med Ekofiskkolje

Av
MAGNE OLSEN
Bilde: LEIF BERGE

Ekofisk-feltet i dag:

Klokken 17.45 i går begynte den 35 000 tonn store tankbåten

Nordsjøens undergrunn, skal bli produsert fra Ekofisk-feltet i minst 15-20 år framover.

Prøveproduksjonen, eller Fase 1, skal fullt utbygd foregå fra fire hull, med en døgnkapasitet på 10 000 fat hver. Gassen skal i denne fasen brennes om bord på

Dersom det kritiske punkt i Nordsjøen skulle være det samme, ville antallet død-dager sikkert overstige antall lastedager. Phillips håper at tankbåtene skal kunne gå opp til bøyen i

Fortsatt side 10

Det står respekt av de retningslinjene og prinsippene for norsk oljepolitikk Stortinget trakk opp denne junidagen i 1971. I så måte ble det en merkedag. Saksordføreren Rolf Hellem sa blant annet i sitt innlegg:

«Vi har møtt en ny politisk utfordring. Stortinget vil i dag drøfte en prinsipiell holdning til denne utfordring. Dette vil danne en bakgrunn og en støtte for de praktiske spørsmål på veien inn i et nytt og fremmed politisk terreng. Som uskyldblå ungdom blant verdens oljeproduiserende stater har vi ikke egne oljetradisjoner å bygge på. Til gjengjeld kan vi møte utfordringene med den lærdom som ligger i andre lands erfaringer og vår egen grunnfestede tradisjon som demokratisk stat.»

Nei til salg av Norge

Kart og kompass er nyttig også i politikken. Problemene oppstår dersom prinsippene blir dogmer. Det første store enkeltprosjektet Stortinget og regjeringen fikk til behandling hvor de prinsipielle retningslinjene skulle settes ut i livet, var ilandføring fra Ekofisk. Riktig nok var det gitt tillatelse til prøveproduksjon, men det var presisert at det ikke måtte binde opp Stortinget når det gjaldt selve hovedprosjektet.

Saken om ilandføring kom til behandling i Stortinget først våren 1973, altså to år etter at oljebudene var utformet. I mellomtiden hadde vi vært gjennom en opprivende strid om norsk medlemskap i EEC, som det het den gang. Regjeringen Bratteli gikk på et nederlag i folkeavstemningen høsten 1972 og gikk av. Nei-partiene med Lars Korvald i spissen dannet ny regjering. Ola Skjåk Bræk ble industriminister og det falt i hans lodd å fremme forslag om ilandføring av petroleum fra Ekofisk-området. Eller rette sagt at det ikke skulle ilandføres.

Det var ikke uten ironi det ble bemerket at de som sterkest hadde advart mot det de kalte «salg av Norge» i manges øyne nå la opp til nettopp det. Statsminister Lars Korvald fra KrF foreslo simpelt hen at vi skulle synde mot to viktige bud samtidig: nei til «salg av Norge», og at oljen og gassen skulle til land i Norge. Dette måtte det bli bråk av. Hvilket det også ble.

Rolf Hellem, oljebudenes far, sammen med Egil Lima og to medlemmer av industrikomiteen, Ola H. Kveli (V) og Per Mellesmo (A) ombord på Ocean Viking. Foto: Egil Lima

Phillips-gruppen var mot

Phillips-gruppen var imot ilandføring til Norge. Begrunnelsen var både teknisk og økonomisk. Spørsmålet ble reist om norske myndigheter i det hele tatt hadde hjemmel for å pålegge dem ilandføring. Konesjon var gitt til gruppen etter kgl. res. av 9. april 1965:

«Finner Kongen at nasjonale interesser tilsier det, kan han bestemme at utvinne petroleumsprodukter helt eller delvis skal ilandføres i Norge, eller at rettighetshaveren skal levere av sine produkter til dekning av nasjonale behov. Før Kongen treffer bestemmelse etter denne paragrafs første ledd, skal rettighetshaveren gis anledning til å uttale seg.»

Kravet til ilandføring ble betydelig skjerpet i ny kgl. res. av 8. desember 1972 hvor det heter: «Utvunnet petroleum skal ilandføres i Norge med mindre Kongen etter ansøking samtykker i et annet ilandføringssted.»

I den mer grovkornede debatt om ilandføring ble dette betraktet som juridiske spissfindigheter. Men juristene i Phillips-gruppen betraktet det neppe som det. Ingen kan vel i dag si hvordan det ville gått om spørsmålet hadde blitt satt på spissen i en rettssak. Så langt gikk det ikke, men så lenge det var en viss risiko for at spørsmålet kunne bli prøvd rettslig var myndighetene naturlig nok varsomme med å uttrykke seg bombastisk.

Myndighetene hadde også et annet trumfkort på hånd. Om det skulle tillates ilandføring til England og Tyskland, måtte rørledningene legges delvis over norsk territorium. Til det trengtes tillatelse. Etter hvert ble det avdekket at begge parter hadde makt til å blokkere løsninger. Men det ville det ikke bli mye penger av. Her var det tid for kloke og kompromissvillige hoder. De kompromissløse måtte nedkjempes. Men ikke i så sterk grad at trusselen om å kreve ilandføring ble verdiløs. Regjeringen og Stortinget mente nok å være i en gunstig posisjon til å stille krav til utbyggerne.

LO på banen

Til grunn for Korvald-regjeringens forslag om ikke å kreve ilandføring til Norge lå flere ekspertutredninger. De konkluderte med at det ikke var teknisk mulig på det tidspunktet å krysse Norskerenna med rør. I alle fall ville det ta flere år å utvikle ny teknologi.

Ettersom dette i høy grad dreide seg om arbeidsplasser i Norge kom LO på banen. Et eget utvalg, ledet av LOs nestleder Odd Høidahl og med Thorvald Stoltenberg (internasjonal sekretær i LO), Leif Skau (Norsk jern og metallarbeiderforbund), Leif Andresen (Norsk kjemisk industriarbeiderforbund) og Henrik Asarød (Norsk sjømannsforbund) som medlemmer, ble opprettet. Sekretær for utvalget var LO-juristen Tore-Jarl Christensen.

Utvalget, som hadde stor politisk tyngde, presset sterkt på for å få ilandføring i Norge. De var skeptiske til ekspertutredningene og lederen Odd Høidahl reiste sammen med nestlederen i Arbeiderpartiet, Reiulf Steen, til Japan for å hente inn motekspertise. Et av de sentrale spørsmålene var

*T.v.: Thorvald
Stoltenberg, 1971.
T.h.: Odd Høidahl.
Foto: Arbeiderbladet /
Arbeiderbevegelsens
arkiv og bibliotek*

rørleggingsteknikk. Det var sikkert adskillig å hente om det i Japan, men det vakte oppsikt da de to herrer kom hjem med opplysninger om at Norskerenna ikke var så dyp som norske eksperter hevdet. Så langt hadde vi her hjemme basert oss på at dybden inn til Lista – som var et av de mest aktuelle trasevalgene – var 350 meter. I Japan hadde delegasjonen fra Norge sett kart hvor det var snakk om 200 meter.

LOs oljeutvalg aksepterte til slutt løsningen som ble valgt med rør for olje til Teesside i Storbritannia og gass til Emden i Tyskland, men det satt langt inne. Behandlingen reflekterte klart de spenningene som satt igjen også i fagbevegelsen etter den opprivende EEC striden, hvor ledelsen hadde vært i utakt med medlemmene. Nå var ledelsen mer lydhør og sto på for ilandføring etter sterkt press fra medlemmene.

Et av alternativene for ilandføring, som i fullt alvor ble undersøkt, var rør inn til Obrestad-Kvasseheim og videre på land til Risavika utenfor Stavanger. Her kunne en krysse Norskerenna på noe grunnere vann, men hva bøndene på Jæren ville ha sagt til å få et oljerør gjennom gulrot-åkrene sine kan vi jo bare spekulere i.

Faren for betydelig utsettelse av hele prosjektet ble nok til slutt avgjørende. Men også at mange av de andre hensynene de hadde lagt vekt på, ble imøtekommet. En viktig begrunnelse for kravet om ilandføring var forsyningssikkerhet og råstoff for å kunne utvikle ny industri i landet. Olje kunne vi jo sikre oss uten rørledning. Vi hadde blant annet rett til å ta ut produksjonsavgiften (royalty) på 10 prosent i form av olje. I tillegg forpliktet rettighetshaveren seg til å levere råstoff fra den øvrige produksjonen til dekning av nasjonale behov. Tilsvarende garanti ble stilt for gass. Hvordan den skulle fraktes fra Tyskland den gang var det ingen som hadde svar på.

Mottakssentralen i
Teesside. Foto: Arnulf
Husmo /NOM

Våtgassen gir arbeidsplasser

Viktigere var det likevel å få tak i våtgassen. Det var den som kunne gi grunnlag for nye arbeidsplasser i Norge i form av petrokjemisk industri. Mange så for seg at det representerte en fremtidsrettet næring. De som hadde rikelig tilgang på dette råstoffet ville ha forsprang på andre land. Petrokjemisk industri er en vanlig betegnelse på en virksomhet som ved hjelp av våtgass, via en serie ulike raffineringprosesser, fremstiller råstoff til produksjon av plastprodukter.

Kravet om tilgang på våtgass ble imøtekommet ved at det fra Teesside skulle tilbakeføres 250 000 tonn etylen til det sted i Norge hvor det ble bestemt å bygge et petrokjemisk anlegg. Valget falt til slutt på Bamble. Det ble videre hevdet at dette var et større kvantum enn en kunne forventet ved ilandføring til Norge. Dessuten til en gunstigere pris. Ettersom våtgassen måtte fraktes til Norge med spesialskip, åpnet det seg muligheter for norske rederier.

Arbeidsplasser kommer sjelden rekende på en fjøl. Selv om en har tilgang på råstoff. Det skjedde ikke her heller, men en del fremsynte personer så mulighetene. Våtgassen måtte fraktes fra Teesside til Bamble. Til det trengtes skip som var tilpasset et slikt oppdrag. De fantes ikke. Hva gjør man da? Bygger dem selvfølgelig! Dette var en periode norske verft opplevde ordretørke. Men ikke å ha oppdrag, er i seg selv ingen kvalifikasjon. Her var det snakk om avanserte innretninger. Som følge av vanskene ved norske skipsverft, hadde regjeringen, med finansminister Per Kleppe i spissen, lagt opp til gunstige finansierings- og støtteordninger. Her bød det seg muligheter til å slå flere fluer i en smekk.

*T.v.:Leif Harald Myhre
Foto:*

*T.h: Mikal H. Grønner.
Foto: Arbeiderbladet/
Arbeiderbevegelsens
arkiv og bibliotek.*

Krigshelten Inge Steensland fra Stavanger – med lang erfaring som skipsmegler – sammen med skipsrederne Helge R. Myhre og direktør Mikal H. Grønner på Moss-Rosenberg Verft, snekret sammen et tilbud som førte til at det Stavanger-baserte rederiet K/S A/S Heragas (Helge R. Myhre) fikk den gullkantede kontrakten med Phillips. En annen stavangermann, Leif Harald Myhre, skipsmegler og ansatt hos Inge Steensland i 42 år, fikk oppgaven med å administrere kontraktene. Det gjorde han med stødig hånd gjennom hele perioden våtgasskontrakten varte.

To av skipene – Hera og Heros – begge bygget ved Moss-Rosenberg Verft i Moss, ble et velkjent syn inn og ut av den vanskelige Brevikstrømmen. Men takket være godt sjømannskap var det ingen uhell slik Stortinget fryktet da petrokjemianleggene ble lokalisert til Bamble. Men så ble det da heller ikke tatt lett på noe. Det ble faktisk i sakens anledning etablert en egen skipsmanøvreringssimulator ved sjøfartsskolen på Ladehamneren i Trondheim.

Det kan være grunn til å minne om at de skipsulykker med etterfølgende forurensing som har skjedd i disse farvannene, er forårsaket av skipstrafikk som ikke har noe med virksomheten på norsk sokkel å gjøre. Vi kan ikke se bort fra at den ekstremt strenge sikkerhetskulturen som har preget oljesektoren, også har smittet over på transporten av produktene.

Transporten pågikk i nesten 20 år. Det ene av de spesialbygde skipene, Hera, gjennomførte i alt 1350 turer over Nordsjøen. Turene tok 27 timer hver vei, lasting og lossing hver 24 timer, til sammen 48 timer. Med dette kunne en klare 85 rundturer i året, men på grunn av forsinkelser i havnene og dårlig vær om vinteren, ble det gjennomført i gjennomsnitt 75 rundturer i året over de 19 årene kontrakten varte.

Gasstankeren Hera fraktet NGL til Rafnes og norsk petrokjemisk industri.

Foto: Arnulf Husmo / NOM

Petrokjemisk industri i Grenland

Petrokjemiiindustrien i Grenland omfattet aktiviteter både på Rønningen, Rafnes og Herøya. Utbyggingen startet våren 1974 etter at våtgasstilgangen var sikret og Hydro, Saga og Statoil hadde godtatt utbyggingsmodellen. Samtidig ga Røykskaderådet (dagens Klima- og forurensningsdirektoratet) sitt ja. Da virksomheten var på topp i utbyggingsperioden jobbet 2500 mennesker på de tre anleggene.

Etter hvert ble det flere eierskifter. Da den gunstige våtgasavtalen utløp på slutten av 1990-tallet, ble rammebetingelsene vanskeligere. De nye eierne måtte skaffe råstoff til markedspris, som var langt mindre gunstig enn den opprinnelige avtalen.

Når det tas hensyn til den samlede verdiskaping ved landanleggene i henholdsvis Teesside og Bamble, var det kanskje ikke så ille at det likevel ikke ble ilandføring i denne omgang.

I tillegg kommer at det utviklet seg et marked for transport av denne type produkter rent generelt. De som fikk denne første kontrakten, var i god posisjon i forhold til andre oppdrag og utnyttet det. Blant annet har det i lang tid vært betydelig transport av våtgas fra Kårstø til Bamble på kjøp.

Inge Steensland var raus mot hjembyen. Det var ikke få kroner tjent på frakt av våtgas fra Teesside til Bamble som regnet ned på ulike gode formål i hjembyen: Fontenen i Breiavatnet, Domkirken, Kongsgård, Sykehuset i våre hender, Lundsvågen naturskole, Rogaland Teater, Symfoniorkesteret, Røde Kors, Frelsesarméen og mye mer.

Hvem skulle eie røret?

Alle vi som stod sterkt på for rør til Norge måtte etter hvert innse at dette ikke lot seg gjøre. Neste skanse var da å få best mulig kontroll med de rørene som skulle legges til henholdsvis England og Tyskland. Statsdeltakelse i transportsystemet ble et krav. Dette skulle organiseres som et eget selskap hvor Statoil skulle inn med en eierandel på 50 prosent. Kravet var dessuten norsk styreleder. Det siste fikk amerikanerne til å eksplodere. I den gode saks tjeneste ble kravet frafalt i det en sikret tilstrekkelig kontroll på annen måte. Ordet «black-mail» forekom nok i den opphetede debatten om disse spørsmålene. Det ble forhandlet om betingelsene parallelt med at industrikomiteen arbeidet med innstillingen til Stortinget om saken. Her ble det ikke gitt ved dørene og de utenlandske selskapene måtte gi etter for norske krav.

Resultatet ble til slutt godt. Norpipe A/S, som ble navnet på det nye selskapet, har fungert utmerket siden starten i 1975. I sin tid var dette, uten sammenligning, verdens største transportsystem til havs og en ingeniørmessig bragd.

Kravet om at det skulle bygges både olje- og gassrør skyldes et annet av de 10 oljebudene: At brenning av unyttbar gass på den norske kontinental-sokkel ikke må aksepteres unntatt for kortere prøveperioder. Aldri hadde et oljeselskap noe sted i verden blitt stilt overfor et slikt krav. For sin tid var dette utrolig fremsynt.

Det endte opp med at et overveldende flertall i Stortinget lot sine prinsipper hvile og sendte oljen til England og gassen til Tyskland. Likevel var denne saken den første hvor det kom til syne et ikke ubetydelig sprik i synet på oljepolitikken – men foreløpig mest på det verbale plan. Det er jo mulig å leve med når enden på visa likevel blir god. Korvald-regjeringen hadde dessuten en meget smal politisk basis i Stortinget, og slike regjeringer er det ofte en yndet sport å plage.

En av dem som til slutt stemte mot ilandføring var Arne Kielland. Han var valgt inn på Stortinget for Arbeiderpartiet, men meldte overgang til Sosialistisk Folkeparti etter EEC-avstemningen høsten 1972. Han ble på den måten en politikkens «bosmannspiller». Han sa blant annet i sitt innlegg at «mens jeg og andre sloss mot alle autoritetene i landet i EF-saka – og vant – så formelig vasser vi i autoriteter som er enige med oss i ilandførings-saka, men vi tapte».

Det Arne Kielland ikke sa var at autoritetene han siktet til ikke var i en slik posisjon at de i ettertid ville måtte stå til ansvar for sine handlinger. Da er det enklere å ha bastante meninger. Et forslag fra Tønnes Andenæs (A) om å sende saken tilbake til regjeringen ble med 89 mot 4 stemmer ikke bifalt. Arne Kiellands forslag om å si nei og overlate den videre behandling til en oljekommisjon fikk bare hans egen stemme.

Behandlingen i Stortinget endte opp med at et overveldende flertall godtok å ikke kreve ilandføring.

Frigg-gassen neste

Neste gang Stortinget fikk mulighet til å sette makt bak kravet om ilandføring var da det skulle avgjøres hvor Frigg-gassen skulle landes. Regjeringen gikk inn for at Petronord-gruppen, som var rettighetshavere på Frigg, skulle få sende den norske gassen til St Fergus i Skottland.

Dette ble det ikke særlig strid om, fordi norske myndigheter sikret seg rett til å kreve at gruppen senere skulle legge en rørledning av noe mindre dimensjon inn til Karmøy. Dette skapte naturlig nok stor optimisme i Nord-Rogaland som den gang var fattig på arbeidsplasser. Prosjektet ble likevel aldri realisert da det framsto som lite økonomisk hensiktsmessig.

Det ble etter hvert teknisk mulig å legge en slik rørledning, men alle beregninger om ressursgrunnlag og økonomi viste at det ikke var lurt å gjøre det. Selv om vi på ny måtte legge prinsippet om ilandføring til side var det nok en helt riktig og saklig vel begrunnet beslutning. Nord-fylkets tid skulle komme. Det var vi overbevist om.

Stortinget: Debatt om Den norske stats Oljeselskaps framtid, mai 1973. Fra v.: Rolf Hellem, Ingvald Ulveseth, Aksel Fossen, Nils Gulnes, Arve Johnsen og Vidkunn Hveding. Foto: Arbeiderbladet / Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek

I politikken er det en god egenskap å være prinsippfast, men det er også klokt å snu når en ser at terrenget endres. Det ukloke ville være å heise ilandføringsspørsmålet opp til et prinsipp. Avgjørende måtte jo være hva som var best for landet.

Petrokjemi i Norge, men hvor?

Etter behandlingen av ilandførings-saken om Ekofisk satt vi igjen med 250 000 tonn etylen. Hva skulle vi gjøre med det? Det lå i kortene at Stortinget måtte få seg forelagt en ny sak om etablering og lokalisering av petrokjemiske anlegg. Det var skapt forventninger om nye arbeidsplasser langs hele kysten.

I sitt forslag til Stortinget anbefalte Regjeringen at det skulle bygges ett samlet anlegg og lokaliseres til Bamble i Telemark. Allerede før regjeringen inntok dette standpunkt hadde det utspunnet seg adskillig dramatik. Ilandføring fra Ekofisk-feltet ble behandlet under regjeringen Korvald. Da saken om etablering av petrokjemisk industri kom opp var det under en ny regjering. Etter stortingsvalget høsten 1973 dannet Trygve Bratteli sin andre regjering med Ingvald Ulveseth som industriminister.

Det oppsto et voldsomt kjøp for å bli lokaliseringssted for disse anleggene. Behovet for arbeidsplasser var stort i mange distrikt. En rekke steder på kysten ble vurdert: Harøysund, Mongstad, Kårstø, Lista, Bamble og Torsnes. Til slutt ble en stående med de tre alternativene Mongstad, Kårstø og Bamble som de mest aktuelle. Som i alle lokaliseringssaker ble det mobilisert. Vi i Rogaland var naturlig nok sterke tilhengere av Kårstø. Før industriministeren og regjeringen kunne legge saken fram for Stortinget, måtte den forankres i egen stortingsgruppe. En statsråd som ikke sørger for det, kommer snart i vanskeligheter.

Da Ingvald Ulveseth på vegne av regjeringen møtte i Arbeiderpartiets stortingsgruppe, var forslaget å legge hele anlegget til Bamble. Hydros anlegg på Herøya var i vanskeligheter og det var behov for ny aktivitet i området. Vi som var for Kårstø, skjønnte at å få hele anlegget hit var urealistisk. Følgelig ble det lansert en delt løsning. Det kunne industriministeren ikke akseptere. Å dele opp et slik komplisert industrikompleks hadde ikke skjedd noe sted i verden. For første og eneste gang i løpet av mine 27 år i rikspolitikken opplevde jeg en statsråd stille kabinettsspørsmål i gruppemøte. Det betød at om han ikke fikk tilslutning til sitt forslag, ville han gå av. Altså en partiell regjeringsskifte.

Regjeringens standpunkt ble slik Ulveseth foreslo. Det kunne ikke ha vært helt lett for han heller som kom fra Fjell kommune ikke så langt fra Mongstad.

Under behandlingen i Stortinget kom også striden først og fremst til å stå om lokaliseringen. Høyre gikk inn for at hele anlegget skulle til Kårstø. Kristelig Folkeparti, Venstre, Senterpartiet og Sosialistisk Valgforbund øn-

Petrokjemianleggene på Rafnsnes i Bamble. Foto: Jørrn-Roar Bamle/Vekst i Grenland

sket en delt løsning mellom Kårstø og Rafnes i Bamble. At deling ville ødelegge økonomien i prosjektet brydde de seg ikke om. Smått er godt. Ingen av forslagene hadde i utgangspunktet flertall i Stortinget. Til slutt stemte Høyre og Anders Langes Parti alternativt for Arbeiderpartiets forslag, slik at dette ble vedtatt med 75 mot 69 stemmer.

I ettertid har vi sett at virksomheten på Rafnes greide seg bra så lenge en kunne tære på den gunstige våtgasskontrakten. Etter det har det vist seg vanskeligere. Petrokjemisk industri har heller ikke vist seg å bli den solskinnshistorien mange av oss trodde på da beslutningen ble tatt om bygging i Norge denne junidagen i 1974.

Når det gjelder Kårstø vil mange si at det var best det gikk som det gikk. Tysvær har hatt en eventyrlig utvikling uten våtgassen fra Ekofisk.

Til land og til Kårstø

Det skulle vise seg å ta lang tid før «oljebudet» om ilandføring kunne la seg gjennomføre. Norpipe, med oljerør til Teesside i Storbritannia i 1975 og med gassrør til Emden i Tyskland i 1977, var i sin tid verdens største transportsystem til havs og vakte internasjonal oppsikt. Prosjektet ble tvunget fram gjennom at Stortingets klare beslutning om at gass ikke skulle brennes, skulle overholdes. Ingen petroleumsproduserende land hadde tidligere stilt et slikt krav. Stilt overfor dette måtte selskapene komme opp med andre løsninger. Og det ble gassrør, men altså ikke til Norge i første omgang. Det skulle ta ytterligere 10 år før ilandføringspålegget skulle la seg oppfylle.

Da Statfjord skulle bygges ut, oppstod på ny muligheten for endelig å få

ilandføring til Norge. I motsetning til på Ekofisk og Frigg, var staten gjennom Statoil nå tungt inne på eiersiden og kunne øve avgjørende innflytelse på beslutningene.

Først ble det vurdert å gå til land med både oljerør og gassrør. Imidlertid viste seg at det var greit å laste oljen i tankskip. Oljeledningsprosjektet ble derfor lagt til side. Gassen derimot, var det ikke mulig å laste på feltet. Den måtte i land til Norge eller Storbritannia via rør. Her var det slik at våtgassen, som gir grunnlag for videre foredling på land, ville være en del av gassstrømmen. Det var altså en rørgass-ledning det var snakk om.

Selv om ledningen skulle til Norge måtte det tas stilling til hvor i landet mottaksanlegget skulle bygges. Igjen var det duket for en skikkelig «kretskamp» med Hordaland og Mongstad, støttet av Hydro på den ene siden og Rogaland og Kårstø, støttet av Statoil på den andre siden.

Det ble blottlagt at generaldirektør i Hydro, Johan B. Holte og direktør i Statoil, Arve Johnsen ikke var de beste venner. I denne striden framsto Arve Johnsen og Statoil som de store strategene. Høyre lyttet mest til Hydro, Arbeiderpartiet mest til Statoil. Rogalandsbenken og Hordalandsbenken gikk i strupen på hverandre under behandlingen i Stortinget. Det endte med votering i Stortinget hvor 94 gikk for Kårstø og 54 for Mongstad og endelig kom ilandføring til Norge på plass. Det skjedde med Statpipe i 1985 fra Statfjord inn til Kårstø og via Draupner-plattformen til Tyskland.

Statpipe-prosjektet var av en helt annen dimensjon enn Norpipe. Det ble muliggjort takket være Statoils omfattende rørledningsprosjekt som

Statoils administrerende direktør Arve Johnsen sammen med statsminister Odvar Norli (t.v.) og gudmor Oddbjørg Kloster (t.h.) under dåpen av Statfjord A 22. november 1977. Foto: Odd Noreger

startet sommeren 1976. Det ble altså statsoljeselskapet som kom til å realisere visjonen om ilandføring til Norge. Statpipe dreide seg i virkeligheten om noe langt mer enn en gassrørledning til land i Norge. Like mye ble det et spørsmål om Statoils utvikling til å bli det ledende oljeselskap på norsk sokkel. Det var hele tiden en rivalisering med Hydro. Begge selskapene var dyktige lobbyister. Forskjellen var at Statoil hadde Arve Johnsen og informasjonsdirektør Willy Olsen. Tidligere olje- og energiminister Finn Kristensen sa da Willy Olsen sluttet i Statoil at ingen person hadde fått så mange av sine synspunkter gjengitt fra Stortingets talerstol uten noen gang selv å ha stått der. Statoil ønsket at proposisjonen om ilandføring av gassen fra Statfjord-feltet også skulle legge opp til en beslutning om utbygging av Gullfaks. Med Norsk Hydro lurende i kulissene og med et stortingsvalg kommende høst kunne det fort ende opp med helt andre løsninger.

Olje- og energidepartementet var ikke innstilt på å legge fram saken om Statpipe for Stortinget, med et så omfattende innhold som Statoil ønsket, allerede i vårsesjonen 1981. Departementet hadde gitt Statoil beskjed om at proposisjonen om ilandføring av gassen fra Statfjord-feltet ikke ville legge opp til en beslutning om utbygging av Gullfaks våren 1981. For Statoil ville dette skape stor usikkerhet.

Da Arve Johnsen og Statoil ikke nådde fram overfor statsråd Arvid Johanson, gjorde statoilsjefen det klart at han da ville ta saken opp med statsministeren direkte, hvilket han også gjorde. Statsminister Gro Harlem Brundtland sørget for at saken først kom opp til behandling i samarbeidskomiteen mellom LO og Arbeiderpartiet, det enkelte til tider har kalt «overregjeringen». Her sitter toppledelsen i de to organisasjonene. LO, som var for et sterkt Statoil, var dessuten klar over at dette var en beslutning som ville ha en stor betydning for arbeidsplasser og verdiskaping i Norge.

Etter at Arve Johnsen hadde fått statsministeren på laget, ble olje- og energiministeren tvunget til – med påholden penn så å si – å ta inn en tilleggsformulering om Gullfaks. Statoil og Arve Johnsen fikk det som de ønsket. Utkastet lød slik: Departementet vil fortsatt prioritere arbeidet med søknaden om utbygging av feltet. Siktepunktet er at feltutbygging settes i gang når planene er ferdig behandlet og godkjent av myndighetene. Og så kom tillegget: Departementet ber om prinsipiell tilslutning til dette.

Med dette var olje- og energiministeren nedkjempet. Nå gjensto det å få Stortinget til å uttrykke dette uomtvistelig i vedtaks form. I en sak av denne karakter kunne en ikke regne med støtte fra SV. Selv om Arve Johnsen hadde mange gode kontakter i Høyre, lykkes det ikke å få fram et flertallsforslag som ville gi tilstrekkelig ryggdekning i innstillingen fra industrikomiteen. Da behandlingen av saken startet i Stortinget var det fremdeles ingen avklaring. Arbeiderpartiet var klare. Nå var det spørsmål om å få Høyre om bord. Like før avstemmingen i Stortinget kunne saksordføreren Kjell Helland (A) legge fram et felles forslag fra Høyre og Arbeiderpartiet. Det lød slik:

Arbeiderbladet

REDAKTØRER:

Per Brunvand (ansvarlig)

Olav Nilssen

Redaksjonssjef: Kjell Flugsrud

Adm. direktør: Tor Andersen

Ilandføring av gass

29/12-80

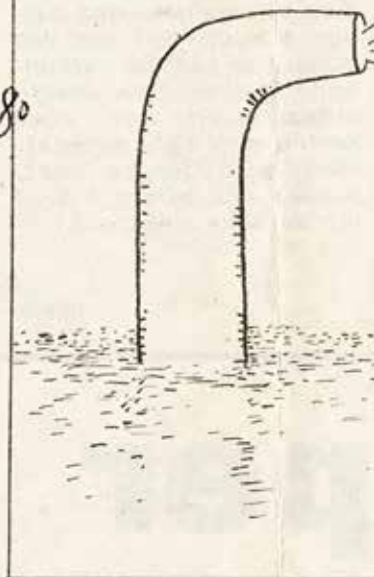
Et nytt kapittel i norsk oljehistorie er skrevet. For første gang er det lagt fram en søknad om å ilandføre ressursene i Nordsjøen gjennom en rørledning til Norge. Det er snart ti år siden dette prinsippet ble slått fast i norsk oljepolitikk, men til nå har det ikke vært mulig å oppfylle det prinsipielle standpunktet. Forslaget om å føre gassen fra Statfjord og blokk 34/10 i land på Kårstø i Rogaland, ta ut det norsk industri har bruk for der og føre resten til kontinentet, er derfor på mange måter en ny milepæl.

Det er grunn til å merke seg at det er en samstemmig innstilling fra alle de norske eierne i Statfjord-feltet bak dette forslaget. Blant eierne er noen av verdens fremste oljeselskaper. Sammen med Statoil er de kommet til denne konklusjonen. De britiske eierne av Statfjord-gassen har foreløpig

ikke bestemt seg. De har ennå ikke fått noe tilbud fra det britiske gass-selskapet om kjøp av gassen, og før de kjenner det britiske pristilbudet kan de vanskelig avgjøre sitt standpunkt. Likevel ville det være å håpe at også de britiske myndigheter, og de britiske eierne, gir sitt klarsignal for ilandføring av all Statfjord-gass til Norge. Det ville være teknisk å foretrekke, og det ville også styrke økonomien i det norske alternativet. Britene har tidligere fått tilgang på gass fra norsk sokkel fra Frigg-feltet, og burde derfor kunne vise samarbeidsvilje denne gang når gassen skal gå til Norge.

Hvorfor er det så viktig at gass som det nesten ikke er marked for her i landet, skal ilandføres i Norge?

Gass, enten det er tørrgass eller våtgass, er viktige råstoffer for industrien. Gass ilandført i Norge vil kunne gi grunn-

lag for en ny industri i Norge. Det vil med tid og stunder være mulig å videreutvikle den petrokjemiske industrien vi kjenner fra Bamble i Telemark, og det vil være mulig å bygge metanol- og ammoniakkfabrikker. I framtida kan metanol bli et meget viktig råstoff, ikke minst i transportsektoren. Ammoniakk er allerede i dag et sentralt råstoff for Norsk Hydro i gjødselproduksjonen, og Hydro trenger økt tilgang på ammoniakk.

Dessuten: Om det skulle finnes gass utenfor Nord-Norge, vil det være

et stort behov for å foredle dette råstoffet i vår nordlige landsdel. Nå kan vi på Kårstø skaffe oss innsikt og kjennskap utover det vi allerede har til en slik foredling i Nord-Norge.

Samtidig må det være et mål for Norge at vi selv kan foredle de råstoffene vi har, og utnytte de mulighetene som dette gir til nye arbeidsplasser.

Det forslaget som Statoil-Mobil-gruppen har lagt fram om ilandføring i Nord-Rogaland vil kunne gi et viktig bidrag til sysselsettingen i denne regionen. Selv om Kårstø lig-

ger i «oljefylket», har ikke den nordlige delen av fylket fått den samme utvikling som Stavanger og Jæren-regionen.

I tillegg har Statoil og Norsk Hydro foreslått at oljeraffineriet på Mongstad i Nord-Hordaland skal utvides fra 4 til 10 millioner tonn. De vurderinger som er foretatt av dette prosjektet viser at det i høy grad er lønnsomt. Det vil også være et bidrag til en foredling i Norge av de viktige råstoffene fra Nordsjøen. Vi må ikke komme i den situasjonen at vi bare blir leverandør av råolje. Må-

let må være å utnytte denne råoljen så langt det lar seg gjøre.

På Mongstad kan det bli 300-400 nye arbeidsplasser i første omgang ved en slik utvidelse, men det åpner seg også perspektiver utover en raffinering utvidelse. På Kårstø blir det, om alle planer settes ut i livet, omkring 600 nye arbeidsplasser. Denne spredningen langs kysten synes å være meget vel begrunnet. Det vil være en fordel å spre det som kan spres, og ikke bygge opp et eneste industriområde som skal utnytte råstoffene.

I løpet av våren skal myndighetene ta stilling til flere store utbyggingsprosjekter med milliardinvesteringer. Det vil skape grunnlag for en ny industriutvikling. Det står strid om Statoil selskap, og denne striden vil ganske sikkert bli videreført i det kommende året, men det er neppe sannsynlig at Norge hadde oppnådd verdens høyeste gasspriser uten et sterkt statlig oljeselskap. Og uten de høye gassprisene som kontinentet har tilbudt, ville det ikke ha vært økonomisk fordelaktig med en rørdledning til Norge.

Søknaden om ilandføring av Staffjordgass til Norge er igjen et bevis på hvor nødvendig det er med et sterkt, ikke vingeklippet, Statoil.

«Stortinget er enig i at departementet prioriterer arbeidet med søknaden om utbygging og ilandføring fra Delta Øst-feltet i blokk 34/10 på norsk kontinentalsokkel og ber om at regjeringen legger fram for Stortinget en plan for trinnvis utbygging av denne blokk.

Stortinget samtykker i at regjeringen kan gi tillatelse til igangsetting av utbygging av første fase av blokk 34/10 – Delta Øst-feltet – når de sikkerhetsmessige spørsmål er blitt avklart. Tillatelsen begrenses i første omgang til en avgrenset del av feltet, og bygger på en plan som gjør det mulig å vurdere senere trinn i utbyggingen mot andre aktuelle utbyggingsoppgaver.

Det forutsettes at den øvrige feltutbyggingen forelegges Stortinget som egen sak.»

Forslaget ble vedtatt med 119 mot 29 stemmer.

Med dette hadde Stortinget gitt de nødvendige fullmakter til at regjeringen Brundtland i sitt siste statsråd 9.oktober 1981 kunne gi samtykke til at utbyggingen av Gullfaks kunne starte. Et regjeringsskifte kort tid etter kunne ikke endre denne beslutningen.

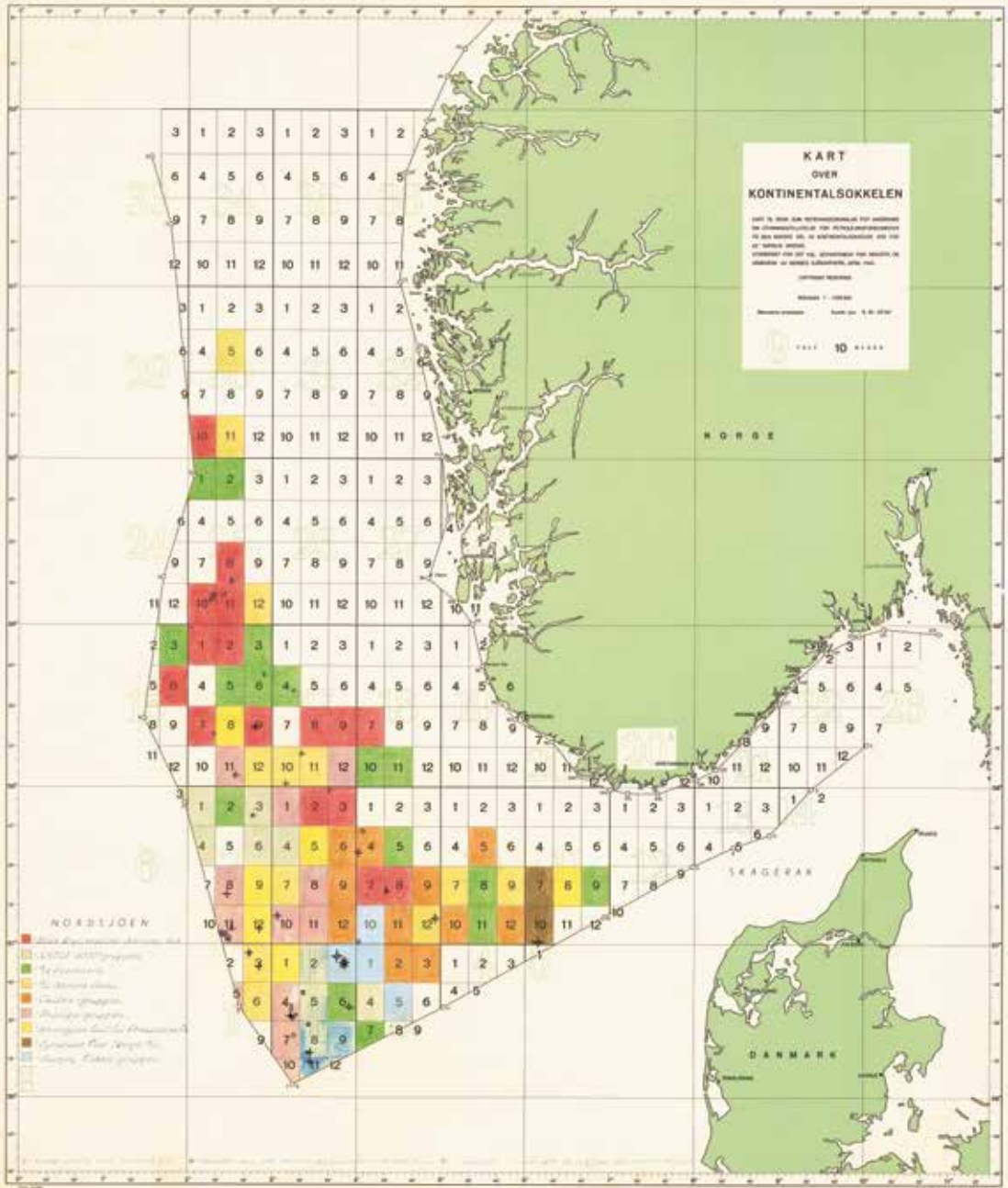
Rolf Hellem ble dermed endelig bønhørt ti år etter at han hadde formulert, som et av oljebudene, at hovedregelen skulle være ilandføring til Norge. For Tysvær og Rogaland ble dette også en merkedag. Men kanskje enda viktigere var at grunnlaget for Statoil som et fullverdig og kompetent oljeselskap var lagt. Erttertiden har vist at de bestod svenneprøven med glans. Gullfaks ble det første feltet med bare norske eierinteresser. Vi var ute av puberteten.

Oseberg transportsystem kom i 1988. Og etter det – rørtransportprosjekter på løpende bånd.

Kravet om ilandføring ble altså omsider oppfylt, men da fordi det fremsto som den beste løsningen teknisk og økonomisk og mindre som følge av «oljebudet». Likevel må det kunne legges til grunn at de retningslinjene Stortinget trakk opp allerede i 1971 var av stor betydning for de løsninger som etter hvert ble valgt.

Prosessanlegget på Kårstø. Foto: Øyvind Hagen - Statoil ASA

NORSK OLJEMUSEUM

ÅRBOK 2014

Oljeleting nord for 62. breddegrad

Tilbakeblikk på en laaang beslutningsprosess

Av Hilmar Rommetvedt

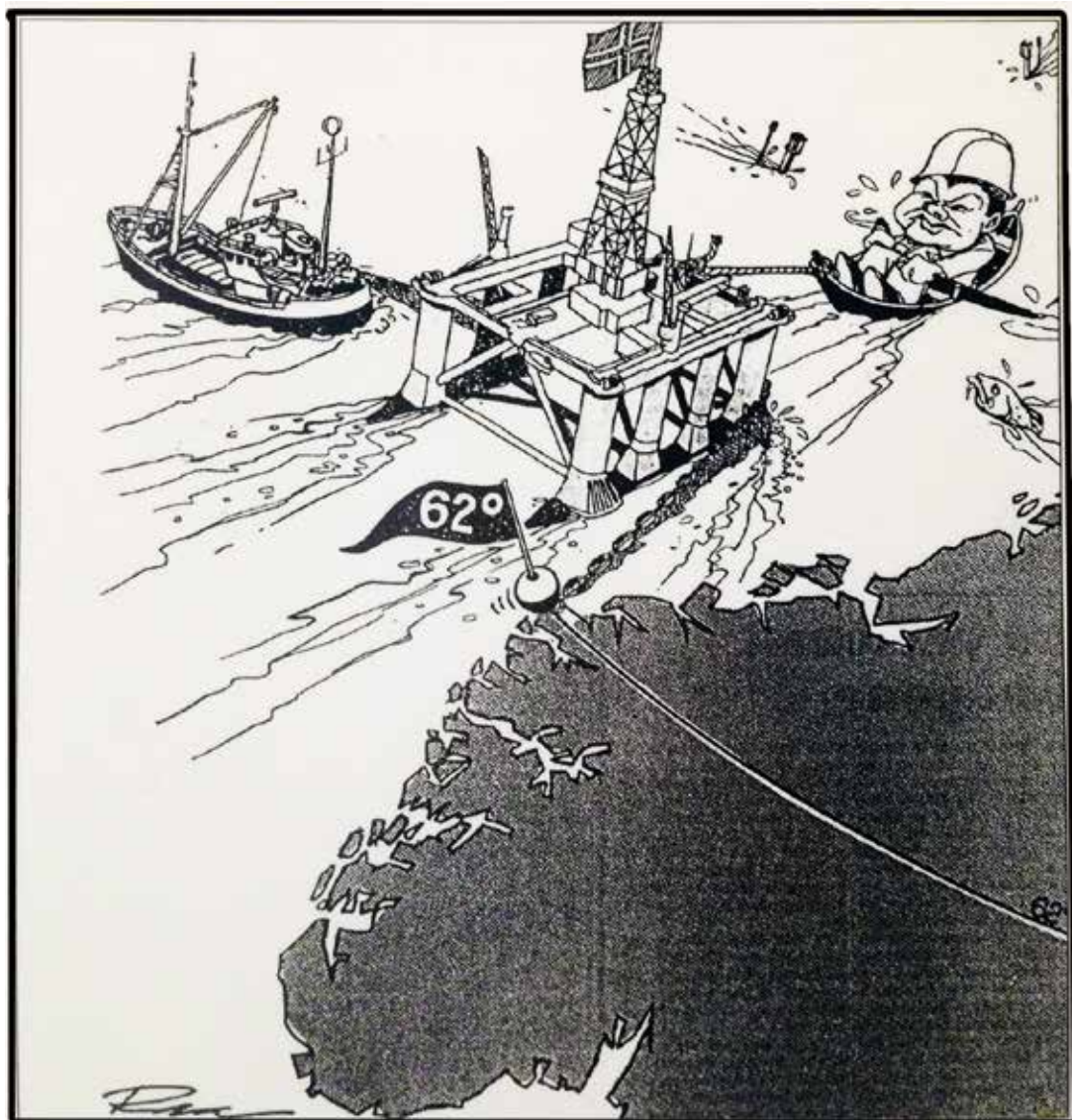

Foto: shutterstock.com

Mens dette skrives, pågår det en relativt heftig debatt om oljeleting lengst nord i Barentshavet, opp mot den såkalte iskanten som Stortinget har satt som grense for oljevirkosomheten. I forbindelse med utlysningen av den 23. konsesjonsrunden hevdes det i mediene at regjeringen har flyttet iskanten nordover, men det er nok mektigere krefter enn oljeminister Tord Lien og statsminister Erna Solberg som har forårsaket flyttingen av denne grenselinjen. Da var det enklere før i tiden. Man visste nøyaktig hvor grensen gikk: ved den 62. breddegraden. Så langt, men ikke lenger, fikk oljeleterne lov til å gå.

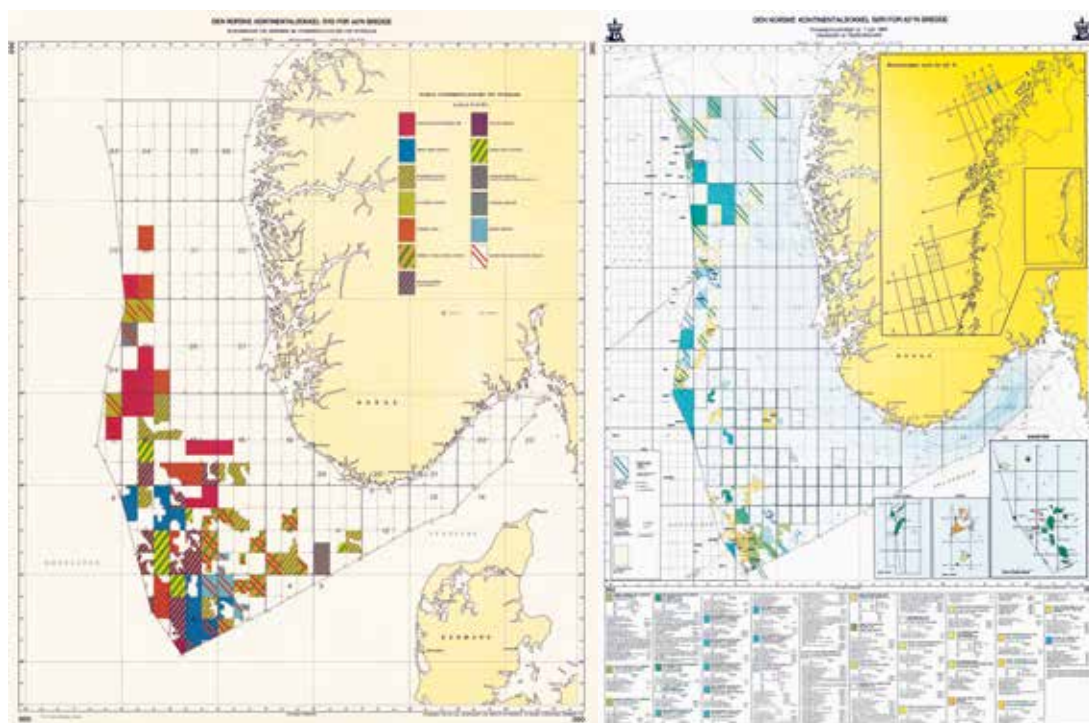
Hilmar Rommetvedt er dr.polit., forskningsleder ved IRIS, International Research Institute of Stavanger, og professor i statsvitenskap ved Universitetet i Stavanger. Han har publisert en rekke bøker og artikler om politiske institusjoner og beslutningsprosesser.

Grensen ved den 62. breddegrad ble trukket i 1964 da rettighetene til kontinentalsokkelen i Nordsjøen ble fordelt etter midtlinjeprinsippet. Det skulle imidlertid ikke gå lang tid før man begynte å kaste blikket på mulighetene for å finne olje og gass lenger nord i Norskehavet. De politiske partiene var enige om at man burde komme i gang så snart som mulig med oljeleting i nord, men det skulle gå lang tid – helt til sommeren 1980 – før det første boret begynte å rotere nede på havbunnen på Tromsøflaket.

Det er den lange beslutningsprosessen fram mot borestarten i nord vi skal ta et tilbakeblikk på i denne artikkelen. For å forstå og forklare denne prosessen, skal vi først utstyre oss med noen «briller» av mer teoretisk art.¹

*Illustrasjon: Leif Raa,
Bergens Tidende*

Sokkelkart 1971
og 1980. Kilde:
Oljedirektoratet

Beslutninger, konfliktlinjer og allianser

I det man gjerne oppfatter som en rasjonell beslutningsprosess, tar beslutningstakeren utgangspunkt i et mål som han eller hun vil oppnå, eller et problem som skal løses. Deretter vurderes konsekvensene av ulike virkemidler som kan bidra til å oppnå målet eller løse problemet. På dette grunnlag velger den rasjonelle beslutningstakeren ut de virkemidlene som antas å føre til størst mulig grad av måloppnåelse.

Dette er en idealisert modell som passer best for enhetlige beslutningstakere, men som man sjelden finner gjennomført fullt ut i praksis. Rasjonaliteten er begrenset, dels fordi beslutningstakeren har uklare mål og preferanser, og dels fordi kunnskapen om de ulike virkemidlene er mangelfull. I sosiale og politiske sammenhenger er det i tillegg flere aktører med ulike mål, verdier og interesser som blir berørt av, og eventuelt deltar i, beslutningsprosessen. Dette gjør beslutningsprosessen mer komplisert. Vi trenger derfor andre modeller eller perspektiver for å forstå slike prosesser.

Her skal vi ta utgangspunkt i det såkalte «strømningsperspektivet» som i sin tid ble lansert av den norske statsviteren Johan P. Olsen og hans medarbeidere (Cohen, March og Olsen 1972).² I likhet med andre beslutningsprosesser kan også oljepolitiske beslutninger ses som et resultat av møtet mellom fire strømmer: En strøm av *beslutningsmuligheter* der man skal

treffe valg, en strøm av *problemer* som man vil gjøre noe med, en strøm av *løsninger*, og endelig en strøm av *deltakere* som bringer med seg ulike oppfatninger av problemene og løsningsmulighetene. I denne sammenheng er det viktig å undersøke hvilke deltakere som blir aktivisert, og hvordan de definerer det problemet man står overfor. Hvilket meningsinnhold skal man legge i beslutningen? Hvilke målsettinger og mål-middel-sammenhenger skal man legge til grunn? Og ikke minst, hvor stabile eller skiftende er deltakerne og deres problemdefinisjoner?

Beslutningsprosessen er avhengig av den bakgrunnen deltakerne har, dvs. de samfunnsgruppene de tilhører, og de interessene og verdiene de representerer. Det er slike gruppetilhørigheter og verdioppfatninger som ligger til grunn for mange av konfliktene og skillelinjene i politikken, for utviklingen av partisystemet, og for velgernes stemmegivning. I et samfunn er det et utall av potensielle konflikter. Det er ikke mulig å forholde seg til alle konfliktmulighetene på samme tid. Konfliktene kan derfor sies å konkurrere med hverandre om oppmerksomheten (Schattschneider 1975). På et gitt tidspunkt vil noen konflikter bli manifestert og få oppmerksomhet, mens andre skyves i bakgrunnen eller «under teppet».

Norsk politikk er preget av flere kryssende konfliktlinjer (se Valen 1981 og Aardal 2011). Den mest framtrædende er *høyre-venstre*-motsetningen, bl.a. mellom dem som legger mest vekt på individuell frihet og privat initiativ på høyresiden, og dem som foretrekker statlige reguleringer og fellesskapsløsninger på venstresiden. I forbindelse med spørsmålet om oljeleting i nord, skal vi imidlertid se at det er to andre konfliktlinjer som har vært vel så viktige. Det gjelder *sentrum-periferi*-motsetningen mellom de sentrale bymessige delene av landet og de spredtbebygde områdene i Utkant-Norge, og *vekst-vern*-konflikten med dem som prioriterer økonomisk vekst på den ene siden, og talspersonene for natur- og miljøvern på den andre.³

Konfliktlinjene avspeiler generelle holdninger av mer eller mindre prinsipiell eller ideologisk art. Når konkrete enkeltsaker kommer opp på den politiske dagsordenen, vil disse bli fortolket i forhold til de ulike konfliktlinjene. Hva slags sak er egentlig dette? Er det f.eks. statlig regulering, miljøvern eller distriktspolitikk som er kjerneelementet i saken? Svarene på slike spørsmål kan variere, alt etter hvem man spør. Dette fordi ulike (potensielle) aktører kan ha ulike fortolkninger og oppfatninger av dette. Det er oppfatningene til de aktørene som blir aktivisert i beslutningsprosessen, som vil prege prosessen.

Det er høyre-venstre-aksen som ligger til grunn for det tradisjonelle skillet mellom borgerlige og sosialistiske partier og velgere. Det er også dette skillet som har preget spørsmålet om koalisjons- og regjeringsdannelse i det meste av etterkrigstidens Norge (Rommetvedt 1991b). Når sentrum-periferi-motsetningen og/eller vekst-vern-dimensjonen blir aktualisert, kan det oppstå allianser mellom partiene som går på tvers av høyre-venstre-aksen. Da hender det rett som det er at Arbeiderpartiet og Høyre finner

Regjeringsskifte med Per Borten som ny statsminister, foran slottet. Industriminister Sverre Walter Rostoft (H) var ansvarlig for oljepolitikken. Foto: Arbeiderbladet / Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek.

hverandre i forsvaret for sentrum og den økonomiske veksten, mens mellompartiene og SV støtter distriktene og miljøvernet. Dette kan imidlertid også være påvirket av partienes mer overordnede strategiske vurderinger, som mulighetene til å få i stand et regjeringssamarbeid.

Det er disse tre teoretiske perspektivene – beslutningsstrømmene, konfliktlinjene og alliansemulighetene – jeg vil legge til grunn når jeg i fortsettelsen skal fortolke og forklare den lange beslutningsprosessen fram mot oljeboring nord for den 62. breddegrad.

Fire regjeringer – ett mål, men problemer i praksis

Spørsmålet om oljeleting nord for den 62. breddegrad ble tatt opp i St.meld. nr. 95 (1969-70), som ble lagt fram av den borgerlige fireparti-regjeringen under ledelse av statsminister Per Borten. I meldingen gikk Industridepartementet, som den gang var ansvarlig for oljesakene, inn for at ressursene burde kartlegges. Det framgikk også at Utenriksdepartementet, Statens oljeråd og samtlige norske og utenlandske oljeselskaper ønsket åpning av denne delen av norsk sokkel.

Det var imidlertid noe varierende syn på når oljeletingen i nord burde starte. Regjeringen mente at kartleggingen burde starte sommeren 1971. De utenlandske selskapene var sterkt interessert i å starte så snart som mulig. Det ble opplyst at de i gjennomsnitt trengte ca tre år på seg fra de innledende seismiske undersøkelsene til de kunne søke om utvinningstillatelse. Noen av de norske selskapene ønsket snarlig åpning, mens andre mente at den burde vente noen år. Forskjellene i syn avspeilte de forskjellige selskaperens utviklingsnivå. De nye norske selskapene trengte tid for å bygge opp den nødvendige kompetansen.

Det er her interessant å se hvilke deltakere som var trukket inn i forarbeidet til meldingen, og hvilke som ikke var det. I ettertid er det påfallende å se at hverken fiskeriinteresser eller miljøverninteresser kom til orde i meldingen. Selv om meldingen eksplisitt bare tok stilling til spørsmålet om undersøkelser og ikke til eventuelle utvinningstillatelser, var det klart at man tok sikte på boring nokså snart. Dette ble imidlertid ikke oppfattet som et spørsmål av fiskeripolitisk eller miljøpolitisk interesse. Det hele ble betraktet som et praktisk-teknisk og lite politisk spørsmål.

Våren 1971 gikk Borten-regjeringen i oppløsning på grunn av splittelsen i spørsmålet om norsk medlemskap i EU, eller EF som det het den gang. Dermed kunne Arbeiderpartiet overta regjeringsmakten under ledelse av Trygve Bratteli. Bratteli-regjeringen tok opp spørsmålet om oljevirkosomhet i nord i St.meld. nr. 76 (1970-71), uten at det framkom noe avvikende syn i forhold til Borten-regjeringen. Denne meldingen inneholdt imidlertid et kapittel om miljøvern-, naturvern- og forurensningsmessige problemer, men uten at disse ble trukket inn i vurderingen av oljevirkosomheten nord for 62. breddegrad.

De to stortingsmeldingene fra Borten- og Bratteli-regjeringene ble behandlet av en forsterket industrikomite i Stortinget. I Innst. S. nr. 294 (1970-71) sluttet komiteen seg enstemmig til de to regjeringenes standpunkt. Denne innstillingen gjenga også en uttalelse fra fylkesutvalgene i Finnmark, Troms og Nordland der det bl.a. het at «En ber om at kontinentalsokkelen nord for 62. breddegrad snarest blir åpnet for undersøkelse og utvinning». Industrikomiteen merket seg «med interesse» dette synspunktet, og senere gikk komiteen i Budsj.-innst. S. nr. 8 (1972-73) inn for kommersiell boring snarest.

Da regjeringen Bratteli gikk av etter nederlaget i folkeavstemningen om EF, ble den etterfulgt av en sentrumsregjering under ledelse av Lars Korvald fra Kristelig Folkeparti. Denne regjeringen la fram sitt forslag til langtidsprogram for 1974-77 i St.meld. nr. 71 (1972-73). I meldingen skrev regjeringen at den ville «forsere arbeidet med utforsking av kontinentalsokkelen nord for 62 grader». Videre het det at: «I løpet av programperioden antas denne virksomheten å gå over i boringsfasen». Kommunal- og miljøvernkomiteen i Stortinget hadde ingen merknader til dette da den la fram sitt syn på langtidsprogrammet i Innst. S. nr. 334 (1972-73).

I St.meld. nr. 108 (1972-73) om utbyggingsprogram for Nord-Norge framholdt Korvald-regjeringen bl.a. at «Avhengig av resultatene fra undersøkelsene kommende sommer (dvs. 1973) vil eventuelle utvinningstillatelser for Troms-området tidligst kunne tildeles våren 1975». Spørsmålet om når man skulle tildele utvinningstillatelser utenfor Troms ble med andre ord gjort avhengig av resultatene fra de seismiske undersøkelsene, ikke av andre forhold som f.eks. hensynet til fiskeriene.

Etter stortingsvalget høsten 1973 dannet Bratteli en ny regjering. Denne la i St.meld. nr. 33 (1973-74) fram et tillegg til St.meld. nr. 108 fra Korvald-regjeringen. I tilleggsmeldingen het det bl.a. at «Etter en regionalpolitisk avveining er Regjeringen blitt stående ved at en åpning av områder nord for 62 grader nord bør starte på kontinentalsokkelen utenfor Nord-Norge». Regjeringen tok sikte på boring i 1975/76.

Det kan her være nyttig med en oppsummering. I den perioden som er beskrevet, hadde Norge fire forskjellige regjeringer med forskjellige parti-sammensetninger: regjeringen Borten (Sp, H, KrF og V) 1965–1971, regjeringen Bratteli I (Ap) 1971–1972, regjeringen Korvald (KrF, SP og V) 1972–1973, og regjeringen Bratteli II (Ap) 1973–1976. Regjeringsskiftene hadde i denne tiden sin bakgrunn i EF-striden. EF-striden avspeilet på mange måter sentrum-periferi-konfliktene i det norske samfunn (Bjørklund 1982, Gleditsch og Hellevik 1977). Nei-flertallet ved folkeavstemningen i 1972 ble også tolket som et uttrykk for ønsket om en ny politikk med mindre vekt på økonomisk vekst og mer vekt på «grønne» verdier. Det ville derfor vært nærliggende å anta at dette også skulle komme til uttrykk i de forskjellige regjeringenes syn på oljeleting nord for 62. breddegrad, men slike uttrykk glimrer med sitt fravær.

Enigheten og stabiliteten i regjeringenes standpunkter er særlig påfallende for Korvald-regjeringens vedkommende. Denne representerte nei-siden i EF-saken, og industriministeren kom fra Venstre. På bakgrunn av den restriktive holdningen som mellompartiene og særlig Venstre senere har inntatt i spørsmål der miljøverninteresser blir berørt, er dette verd å merke seg. Konsistensen i de skiftende regjeringenes holdninger kan ha sammenheng med at sakene ble forberedt av departementale byråkrater som ikke skiftes ut, selv om regjeringene kommer og går. Men dette er ikke tilstrekkelig til å forklare konsistensen i regjeringenes standpunkter. Når ulike regjeringer og partier i hovedsak inntar samme standpunkt, kan det tas som uttrykk for en manglende «politisering» av saken.

De avgjørende argumentene for å åpne kontinentalsokkelen nord for den 62. breddegrad ser ut til å ha vært ønskene om å kartlegge ressursene og troen på at oljevirkosomheten ville ha positive distriktspolitiske virkninger. Virkningene for f.eks. fiskeriene ble ikke trukket inn i debatten, om man da i det hele tatt kan snakke om noen debatt. Heller ikke miljøvernensyn ble trukket noe særlig inn i stortingsmeldingene, i hvert fall ikke i forbindelse med åpning av sokkelen i nord.

I den perioden som er gjennomgått, var det med andre ord liten eller ingen diskusjon om man skulle åpne sokkelen nord for den 62. breddegrad. Tidspunktet var for så vidt også klart: snarest mulig. Det hele var et *teknisk* problem. *Politisk* sett var ikke oljeboring i nord noe problem. Tvert imot: Boring i nord fremsto snarere som en mulig *løsning* på de distriktspolitiske problemene man sto overfor i Nord-Norge.

Ny fase i norsk oljepolitikk

Da regjeringen Bratteli i februar 1974 la fram St.meld. nr. 25 (1973-74) om petroleumsvirksomhetens plass i det norske samfunn, markerte dette på mange måter overgangen til en ny fase i norsk oljepolitikk. Mens de tidligere stortingsmeldingene hadde et teknisk preg der petroleumsvirksomheten ble vurdert som en isolert sektor eller en mulig distriktspolitisk stimulan, tok St.meld. nr. 25 opp denne virksomheten i en bredere samfunnsmessig sammenheng. En av hovedproblemstillingene i meldingen var spørsmålet om hvordan man skulle unngå skadevirkningene av å få for mye oljepenger inn i norsk økonomi.

De tidligere stortingsmeldingene ble utarbeidet av Industridepartementet, og Industridepartementet var stort sett den eneste departementale deltakeren i utarbeidelsen. St.meld. nr. 25 var derimot utarbeidet av Finansdepartementet i samarbeid med så vel Industri- som Fiskeri-, Miljøvern-, Sosial-, Kirke-, Kommunal-, Forsvars-, Handels- og Utenriksdepartementet. Strømmen av deltakere i prosessen var med andre ord sterkt utvidet.

Finansdepartementet er på mange måter regjeringens koordineringsdepartement. Det er derfor naturlig at dette departementet så oljevirkosomheten i et større perspektiv enn det mer sektorpregede Industridepartementet. Når regjeringen gjennomførte arbeidet med St.meld. nr. 25 på denne måten, kan det ses som et uttrykk for at de problemdefinisjonene som var knyttet til oljevirkosomheten, var i ferd med å endre seg. Framleggelsen av meldingen forsterket nok også denne endringsprosessen. Hele oljevirkosomheten ble langt mer problematisert og politisert.

Når det gjaldt spørsmålet om boring nord for den 62. breddegrad, er det først og fremst viktig å merke seg at de mulige problemene for fiskeriene og naturmiljøet ble trukket inn i meldingen. Men konklusjonen ble likevel i tråd med det ulike regjeringer tidligere hadde gått inn for. I meldingen het det at regjeringen «etter en samlet regionalpolitisk avveining der næringsøkonomiske, befolkningsmessige og sysselsettingsmessige faktorer er trukket inn», var blitt stående ved at «en åpning av områder nord for 62 grader n.br. for undersøkelser og prøveboring bør starte i Nord-Norge».

En måned etter presentasjonen av St.meld. nr. 25, la Industridepartementet fram St.meld. nr. 30 (1973-74) om virksomheten på den norske kontinentalsokkelen. I denne ble det vist til de omfattende virkninger petroleumsvirksomheten ville få for det norske samfunn. Regjeringen gikk derfor inn for et «moderat» tempo i oljeutvinningen. Meldingen siterte også oljerådet som uttalte at «Distriktspolitiske hensyn taler for en forskyvning nordover. I denne forbindelse kan nevnes at en for sterk aktivitet i sør i forhold til aktiviteten i nord, kan komme til å trekke arbeidskraft og kapital bort fra de nordlige distrikter».

Også Industridepartementet antok at «distriktspolitiske hensyn taler for

Helge O. Bergesen (i midten) var en av initiativtakerne til organisasjonen «alternativ oljebatt» før oljemessen ONS i Stavanger 1974. Foto: Stavanger Aftenblad

at det bør igangsettes undersøkelser og borerer utenfor de nordlige deler av landet». Departementet gikk inn for «å åpne et begrenset område for undersøkelsesboring forholdsvis nær kysten utenfor Troms i 1975/76 og om forholdene tilsier det, samtidig eller noe senere også et mindre område utenfor Møre-Trøndelag». Departementet tok forbehold om at «Borevirksomhet vil bare bli tillatt igangsatt nord for 62 grader N i den utstrekning virksomheten kan foregå uten vesentlig ulempe for fiskeriinteressene».

Vi ser her at flere problematiske faktorer ble trukket inn i vurderingene, men uten at dette førte til noen endring i konklusjonen om å starte oljeleting i nord. Ett viktig forbehold ble imidlertid tatt: virksomheten måtte kunne foregå uten vesentlig ulempe for fiskeriene. Hva som ville være en så stor ulempe at oljevirkosmheten måtte vike, var imidlertid uklart. Det er også verd å merke seg at regjeringen la opp til en mer begrenset letevirksomhet enn det man tidligere så ut til å ha tenkt seg.

Da St.meld. nr. 25 ble oversendt til Stortinget, oppsto det uenighet om hvilken komite som skulle behandle meldingen. Det oppsto med andre ord uenighet om koplingen mellom problemer, løsninger og deltakere. Striden endte med at finanskomiteen fikk ansvaret for å utarbeide innstillingen om St.meld. nr. 25, mens industrikomiteen fikk ansvaret for St.meld. nr. 30. Det er nærliggende å anta at en behandling av St.meld. nr. 25 i industrikomiteen kunne ha ført til en «teknifisering» av problemene, slik at saken i større grad ble betraktet fra oljesektorens synsvinkel.⁴ Finanskomiteen har nok det man kan kalle et mer allmennpolitisk utgangspunkt.

Det konfliktpotensial som kom til syne i de to meldingene, kom også til uttrykk i den offentlige debatten, bl.a. i uttalelser fra Nord-norsk Oljeråd og Norges Fiskarlag. Det nord-norske oljerådet gikk inn for prøveboring i 1975/76, riktignok med visse forbehold for hensynet til fiskeriene. Norges Fiskarlag mente derimot at man ikke burde åpne for boring i nord i den nærmeste framtid.

Også i de politiske partiene begynte tvilen nå å melde seg. I Innst. S. nr. 275 (1973-74) om St.meld. nr. 25 uttalte Arbeiderpartiets komitefraksjon at man var kommet til at det ikke var riktig å fastsette et bestemt år som frist for prøveboring nord for 62. breddegrad. Partiet ønsket å forsere arbeidet med å kartlegge fiskerinæringens interesser. Høyre støttet en åpning av leteaktiviteten, men det måtte først settes i gang et forskningsprosjekt som skulle sikre mot forurensninger som kunne skade fiskeriene.

Senterpartiet ville ikke binde seg til tidspunktet 1975/76, men sa seg «beredt til en relativt rask åpning for borevirksomhet i nord hvis dette skjer på måter som gir norske myndigheter fullt herredømme over når produksjon av eventuelle funn settes i gang». Før produksjon skulle settes i gang, måtte man ifølge Senterpartiet «ruste opp landbruket til å tåle møtet med oljealderen».

Partienes fraksjonsmerknader i Innst. S. nr. 381 om St.meld. nr. 30 gikk i samme retning. Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti uttalte her at «den kommersielle utnyttning av eventuelle petroleumsressurser nord for 62. br.grad utsettes inntil videre samtidig som det i Statoils regi gjennomføres en omfattende leting etter og undersøkelse av petroleumsressurser nord for 62. br.grad». Det ble forutsatt at «undersøkelsen av eventuelle funn føres så langt som at det kan fastslås om de er kommersielt utnyttbare eller ikke». Venstre-representanten Hallvard Eika la til at kommersiell utnyttning av eventuelle petroleumsressurser nord for 62 grader burde utsettes i 10 år.

Som vi har sett, tok man opprinnelig sikte på å sette i gang letevirksomheten i nord allerede fra sommeren 1971. Når dette ikke lot seg realisere, og igangsettelsen stadig ble skjøvet lenger ut i tid, hadde nok det først og fremst sammenheng med oljeselskapenes kapasitetsproblemer og den offentlige forvaltnings behov for tid til saksforberedelsen. Utsettelsene var ikke primært et resultat av politiske ønsker og beslutninger, men uansett årsak ble det på denne måten tid og anledning for flere deltakere til å melde seg «på banen» med sine forskjellige problemdefinisjoner og løsningsoppfatninger. Dermed kom det også fram flere forslag til konklusjon på spørsmålet om boring i nord.

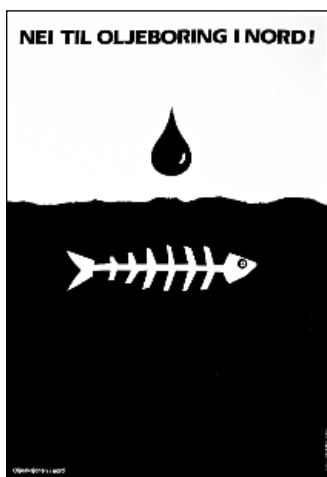
Våren 1975 la regjeringen fram St.meld. nr. 81 (1974-75). I denne meldingen anbefalte Industridepartementet at boringen skulle starte sommeren 1977. I Innst. S. nr. 402 (1974-75) advarte Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre mot at «det legges opp til en framdrift som av

Pressekonferanse etter utblåsningen på Ekofisk Bravo. F.v Hans Chr. Bugge (forurensningstilsynet), Gro Harlem Brundtland (miljøvernminister) og politisjefen i Stavanger. Foto: ConocoPhillips/NOM

tidsmessige årsaker hindrer en betryggende gjennomføring av undersøkelsene (av de økologiske og miljømessige konsekvenser av oljeaktiviteten)». Høyre og Arbeiderpartiet understreket imidlertid ønskeligheten av at prøveboringene kom i gang i 1977, forutsatt tilfredsstillende sikkerhet mot forurensninger og skader på fiskeriene. Sosialistisk Venstreparti fant det derimot uforsvarlig å sette i gang borevirksomhet nord for 62 grader på grunn av forurensningsproblemene.

I januar 1976 overtok Odvar Nordli som statsminister etter Trygve Bratteli. Våren samme år la regjeringen fram St.meld. nr. 91 (1975-76) der de sikkerhetsmessige aspektene ved oljevirkosmheten sto i fokus for oppmerksomheten. Først i februar 1977 kom industrikomiteen med sitt syn på meldingen i Innst. S. nr. 205 (1976-77). Der gikk Arbeiderpartiet inn for borestart i 1978. Høyre, som tidligere hadde stått sammen med Arbeiderpartiet i synet på at borestart i 1977, var på dette tidspunkt opptatt av å få til et nytt borgerlig regjeringssamarbeid med Kristelig Folkeparti og Senterpartiet foran stortingsvalget i 1977 (se Rommetvedt 1991b, 2003). Dette var nok en medvirkende årsak til at Høyre nå ikke fant det forsvarlig å ta standpunkt til tidspunktet for borestart.

Nei til oljeboring i nord! Plakat formgitt av Terje Roalkvam

Utblåsning på Ekofisk
Bravo i april 1977.
Supply- og red-
ningsbåten Seaway
Falcon spylar vann
på plattformen for å
kjøle den ned. Foto:
ConocoPhillips/NOM

Mellompartiene markerte imidlertid fortsatt skepsis til borestart i nord. På dette tidspunkt var også den lokale motstanden mot oljeboring blitt organisert. Oljeaksjonen i Nord ble stiftet i november 1976 av folk fra bl.a. fiskarlag, naturverngrupper og flere partier (Larsen og Aarsæther 1977).

Blow-out: En kineser er født!

Den 22. april 1977 kom sjokkmeldingen om blow-out på Bravo-plattformen på Ekofiskfeltet. «En kineser er født!» skrev Dagbladet med henvisning til industriminister Bjartmar Gjerde som like før hadde avvist muligheten for en utblåsning. Han sammenlignet sannsynligheten for en utblåsning med historien om kvinnen som hadde hørt at hvert femte barn som fødes, var en kineser. Hun hadde fire barn fra før, og ventet at det det femte barnet som var på vei, ville bli en kineser.

Ca 22 500 tonn olje og 12,7 millioner kubikkmeter gass strømmet ut før den ukontrollerte utblåsningen ble stanset og brønnen brakt under kontroll den 30. april. Utblåsningen satte en foreløpig stopper for planene om boring i nord.

Utblåsningen ble drøftet i Stortinget i desember 1978 på grunnlag av St.meld. nr. 65 (1977-78) og Innst. S. nr. 61 (1978-79). Flertallet i industrikomiteen, alle unntatt Senterpartiets Reidar Due og Venstres Hans Hammond Rossbach, viste til at meldingen ikke tok opp spørsmålet om boring nord for 62 grader, og fant derfor ikke grunn til å ta opp spørsmålet i innstillingen. Due og Rossbach viste derimot i hver sine merknader til at regjeringen i trontalen hadde uttalt at «Hvis Stortingets behandling av stortingsmeldingen om utblåsningen på Ekofisk-feltet gir grunnlag for det, vil Regjeringen fremme forslag om prøveboring nord for 62. breddegrad». Begge reservert seg mot denne sammenkoplingen, og Rossbach bemerket at på bakgrunn av meldingen «er det ikke grunnlag for å fremme forslag om prøveboring».

I mai 1979 avga industrikomiteen Innst. S. nr. 293 på grunnlag av St.meld. nr. 57 (1978-79) om petroleumsundersøkelser nord for 62 grader N. Regjeringen hadde da «funnet tiden inne til å legge frem en ny melding», som det het innledningsvis i innstillingen. Etter at de borgerlige partiene hadde tapt stortingsvalget i september 1977 med knappest mulig margin, var det borgerlige samarbeidet satt på vent. Dermed lå veien åpen for en ny markering av enighet mellom Arbeiderpartiet og Høyre.

Saga
Petroleum

I en felles fraksjonsmerknad uttalte Arbeiderpartiet og Høyre bl.a. at «Det har flere ganger vært foreslått å starte petroleumsvirksomhet nord for 62 grader N, og like mange ganger har tidspunktet blitt skjøvet fremover i tid. Det har særlig vært de mange praktiske og tekniske forberedelser for å gjøre sikkerheten god nok og oppbyggingen av en skikkelig beredskap, som har medført forskyvningene i starttidspunktet». Med henvisning til de «distriktpolitiske virkninger i landsdelen og ønsket om å få best mulig kjennskap til petroleumssressursene», uttalte de to partiene: «Således bør prøveboring etter olje og gass starte så snart dette er praktisk mulig og målsettingen om at virksomheten kan foregå innenfor et akseptabelt risikonivå er oppfylt. Så langt de sikkerhetsmessige forutsetninger ... oppfylles, vil det etter flertallets oppfatning være mulig å starte boringene i 1980 utenfor Nord-Norge og Midt-Norge».

Alexander L. Kielland-plattformen i Gandsfjorden etter den var snudd. Foto: Henry L. Olsen/NOM

Kristelig Folkeparti understreket behovet for å kartlegge ressursene og la vekt på «den distriktpolitiske effekt som en mulig oljevirksomhet kan gi grunnlag for». Partiet ville starte prøveboring utenfor Midt-Norge i 1981. Prøveboring utenfor Troms og Finnmark ville KrF ta stilling til etter at man hadde høstet erfaring med boring utenfor Nord-Trøndelag. Senterpartiets og Venstres komitemedlemmer uttalte at de «etter en samlet vurdering av hensynet til fiskeriene og fiskeressursene, sysselsetting, sikkerhet og beredskap, behovet for ressurskartlegging og mulighetene til å styre oljevirkosomheten», var kommet til at «det er for tidlig å starte opp oljevirkosomheten nord for 62 grader N på det nåværende tidspunkt».

Stortingets flertall gikk dermed inn for borestart i nord sommeren 1980. Men det gikk ikke mange dagene før spørsmålet om en ny utsettelse ble reist. Årsaken var en ukontrollert utblåsning i Mexico-gulven i juni 1979. Utlysningen av blokkene i nord gikk likevel sin gang, og i januar 1980 ble de

*Treasure Seeker. Foto:
BP Norge*

tre første blokkene delt ut. De norske selskapene Statoil, Hydro og Saga fikk operatøransvaret. Samtidig la Olje- og energidepartementet fram St.meld. nr. 46 (1979-80) med en ajourført redegjørelse om oljeboring nord for 62. breddegrad. Partiene inntok stort sett de samme standpunktene som før, og den 13. mars 1980 forkastet Stortinget med 76 mot 26 stemmer et forslag om å utsette prøveboringen nord for den 62. breddegrad.

To uker senere, den 27. mars 1980, inntraff den største ulykken på den norske kontinentalsokkelen. Boligplattformen Alexander L. Kielland kantret og 123 mennesker omkom. Et forslag fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti om utsettelse av borestarten i nord ble imidlertid forkastet med 97 mot 34 stemmer da Stortinget drøftet ulykken 6. mai. 1. juli 1980 startet boreplattformen Treasure Seeker boringen på Tromsøflaket.

Arne Omdahl (1987) har pekt på flere grunner til at borestarten i nord denne gang – i motsetning til så mange ganger tidligere – ikke ble utsatt. Beslutningsprosessen hadde vart i femten år, og tidsfristene var blitt forskjøvet flere ganger. Dette skapte usikkerhet i nord-norsk næringsliv. En utsettelse kunne også skade det politiske systemet ved at forestillingen om handlingslammelse ble forsterket. Og endelig var tildelingen av blokker allerede gjort. At forventningene om oljevirkensomhetens ringvirkninger i Nord-Norge skulle vise seg ikke å bli innfridd, i hvert fall ikke i denne omgangen, er en annen historie.⁵

Problemdefinisjoner, konfliktlinjer og allianser

Som vi har sett, gjennomløper beslutningsprosessen omkring oljeboring nord for den 62. breddegrad flere faser med til dels nokså forskjellige problemdefinisjoner, deltakere og løsninger. Et hovedskille går ved framleggelsen av St.meld. nr. 25 (1973-74) i februar 1974.

Før St.meld. nr. 25 ble spørsmålet om boring i nord i hovedsak oppfattet som et praktisk-teknisk problem. I den grad man kan si at saken ble oppfattet som et politisk spørsmål, var det snarere som en løsning på de distriktpolitiske problemene i Nord-Norge, enn som et problem. I en mer generell næringspolitisk sammenheng så man oljevirkksomheten som en vekstimpuls.

Den problemoppfatning eller problemdefinisjon som var rådende i begynnelsen av 1970-årene, kan fortolkes i forhold til mer generelle konfliktmønstre i norsk politikk. Det er som nevnt flere konfliktlinjer i norsk politikk, men i spørsmålet om oljeleting i nord, var det særlig sentrum-periferidimensjonen og vekst-vern-dimensjonen som ble aktualisert. Oljeboring i nord ble oppfattet som et bidrag til å løse problemene i Distrikts-Norge, samtidig som boringen også var et bidrag til å fremme en mer generell økonomisk vekst.

Denne problemdefinisjonen la også føringer på mulighetene for alliansedannelser mellom ulike partier. I den første fasen kunne alle partiene samles om en snarlig åpning av sokkelen nord for 62 grader. Svært forenklet kan man si at Arbeiderpartiet og Høyre fikk ivaretatt sine vekstmålsettinger, samtidig som mellompartiene fikk ivaretatt hensynet til distriktene. Dermed la problemoppfatningene grunnlag for en bred enighet mellom de involverte deltakerne.

St.meld. nr. 25 markerte en utvidelse av perspektivene på norsk oljevirkksomhet. Flere deltakere og problemoppfatninger ble trukket inn i beslutningsprosessene. Fortsatt kunne boring i nord oppfattes som en økonomisk vekstimpuls, men boringen ble ikke lenger entydig oppfattet som en løsning på distriktsproblemene. Snarere tvert imot: Oljeboringen kunne skape nye problemer for distriktene på grunn av forurensningsfaren og problemene den kunne skape for fiskerinæringen.

Denne nye problemdefinisjonen bidro til at de politiske partiene på dette tidspunkt skilte lag i synet på oljeboring i nord. Arbeiderpartiet og Høyre la fortsatt vekt på oljen som en økonomisk vekstimpuls, mens mellompartiene og SV nå betraktet oljeboring som en fare for naturmiljøet og distriktsnæringene. Dermed skiftet mellompartiene standpunkt, og gikk imot boring i nord.

Det er den sistnevnte problemoppfatningen som i stor grad også preger diskusjonene som nå pågår om oljeleting opp mot iskanten i Barentshavet. Dette kan danne grunnlag for en allianse mellom Arbeiderpartiet og Høyre, men de standpunktene disse to partiene lander på, kan også bli påvirket

av hensynet til mulige alliansepartnere i kampen om regjeringsmakten. Og så spør det om det også denne gangen blir mer praktiske forhold – les: oljeprisen – som blir avgjørende for når oljeletingen fortsetter enda lenger nordover.

Noter

¹ Framstillingen bygger i hovedsak på Rommetvedt (1991a og 1975).

² Opphavsmennene brukte betegnelsen «a garbage can model», men jeg synes «strømningsperspektivet» er en mer dekkende betegnelse. For en utdypende framstilling av perspektivet på norsk, se Olsen (1978).

³ For mer omfattende framstillinger av utviklingen av konfliktlinjene i oljepolitikken, se Otterå (1985) og Olsen (1989).

⁴ I denne sammenheng kan det være interessant å nevne at da Stortinget opprettet den nåværende energi- og miljøkomiteen i 1993, førte den nye koplingen mellom energi og miljø saker til at komiteen la mer vekt på miljøhensyn i sin behandling av utbyggingssaker i oljevirkosmheten (se Leknes og Rommetvedt 1999).

⁵ Deler av den historien er beskrevet av Mariussen (1991) og Arbo (2010), mens utviklingen i senere omganger er belyst av Thesen og Leknes (2010) og Hersoug (2010).

Litteratur

Arbo, P. (2010): «Oljeeventyret som uteble: Nord-Norges første møte med oljealderen», i P. Arbo og B. Hersoug (red. 2010): *Oljevirkosomhetens inntog i nord*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Cohen, M.D., J.G. March og J.P. Olsen (1972): «A Garbage Can Model of Organizational Choice», *Administrative Science Quarterly*, Vol. 17, No. 1.

Larsen, H.O. og N. Aarsæther (1977): «Oljeaksjonen i Nord», *Syn og Segn*, nr. 6.

Leknes, E., og H. Rommetvedt (1999): «Miljø i olje. Stortingets behandling av utbyggingssaker i petroleumsvirkosomheten før og etter opprettelsen av energi- og miljøkomiteen i 1993», *Norsk Statsvitenskapelig Tidsskrift*, årg. 15, nr. 2.

Mariussen, Å. (1991): «Oljebyen i nord – visjon og virkelighet», i O.E. Olsen og J.E. Reiersen (red. 1991): *Svart gull på alles fat? Oljevirkosomhetens regionale fordeling*. Oslo: Kommuneforlaget.

Olsen, J.P. (red. 1978): *Politisk organisering*. Bergen: Universitetsforlaget.

Olsen, J.P. (1989): *Petroleum og politikk*. Bergen: Universitetsforlaget.

Omdahl, A. (1987): *Oljeboring nord for 62 breddegrad. Analyse av en beslutningsprosess*. Hovedoppgave. Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap, Universitetet i Bergen.

Otterå, M. (1985): *Petroleumsvirkosomhet og konfliktlinjer*. Hovedoppgave. Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap, Universitetet i Bergen.

Rommetvedt, H. (1975): *Petroleumsvirkosomhet nord for 62 gr.n.br.* Notat, Oljeseminaret. Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo.

Rommetvedt, H. (1991a): «Regionalpolitikk i olje», i O.E. Olsen og J.E. Reiersen (red. 1991): *Svart gull på alles fat? Oljevirkosomhetens regionale fordeling*. Oslo: Kommuneforlaget.

Rommetvedt, H. (1991b): *Partiavstand og partikoalisjoner*. Stavanger: Rogalandsforskning.

Rommetvedt, H. (2003): *The Rise of the Norwegian Parliament*. London: Frank Cass.

Schattschneider, E.E. (1975): *The Semisovereign People*. Hinsdale, Illinois: The Dryden Press.

Thesen, G. og E. Leknes (2010): «Nord-Norge i norsk petroleumspolitik – narrativer og politisk endring», i P. Arbo og B. Hersoug (red. 2010): *Oljevirkosomhetens inntog i nord*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Valen, H. (1981): *Valg og politikk*. Oslo: NKS-Forlaget.

Aardal, B. (red. 2011): *Det politiske landskap*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Norsk olje- og gassarkiv

En samlet beskrivelse av petroleumsvirksomheten

Av Ine Fintland

*Essos Odin-plattform.
Foto fra arkivet til
Esso Norge/Norsk
olje- og gassarkiv*

Who wants to live forever? [...]

This world has only one sweet moment set aside for us [...]

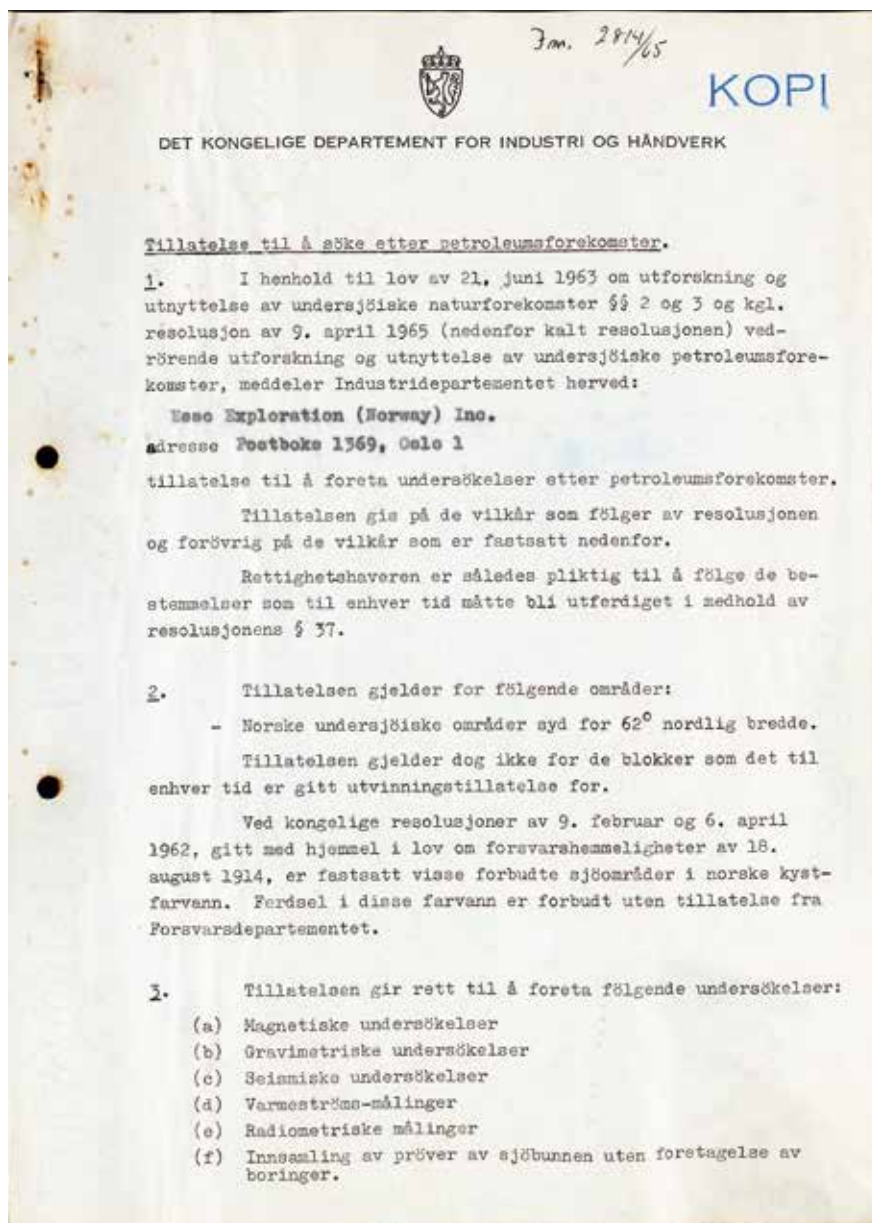
Forever is our today

Who lives forever anyway...?²¹

Ved å ta vare på arkiver blir noen øyeblikk bevart for ettertiden. Arkiver er ofte skapt av vesentlige samfunnsaktører, offentlige så vel som private, for å være redskaper til bruk i det daglige arbeidet og for å dokumentere virksomheten i samtid og ettertid. Det er gjerne juridiske og økonomiske interesser som preger arkivskaperens tanker om senere bruk av arkiver. Det er vesentlig å kunne dokumentere at virksomheten har etterlevd krav i lovgivningen, oppdragsgivernes forventninger og egne driftsmessige behov.

Ine Fintland (f. 1976) er førstearkivar ved Norsk olje- og gassarkiv ved Statsarkivet i Stavanger, med et særlig ansvar for elektroniske arkiver. Fintland er cand. philol. med hovedfag i nordisk språk og litteratur. Hun har tidligere vært ansatt som universitetslektor ved Universitetet i Stavanger. Spesielle undervisningsområder er litteratur, retorikk og arkivdidaktikk.

Esso Exploration (Norway) Inc. fikk i 1965 tillatelse til å foreta undersøkelser etter petroleumforekomster. Brev fra arkivet til Industridepartementets oljekontor/Norsk olje- og gassarkiv

Vanlige arkiver er sjelden opprettet bare for historiske formål. Men de kan fortelle ettertiden mye om hva som var viktig og vesentlig for arkivskaperen, og om hvordan denne så på ulike forhold i sin samtid. Arkiver kan på denne måten sammenlignes med verdipapirer.

Lovgivningen om arkiver

Selv om tradisjonene knyttet til arkiver kan spores mange hundreår tilbake, var det faktisk først i 1992 at vi fikk en arkivlov her i landet.² Den ble satt i kraft i 1999. Denne favoriserer på mange måter offentlige organer sine verdipapirer, fordi den krever at disse har plikt til å ha arkiver, og å ha ordninger for å bevare disse.

Arkiver fra statlige organer skal avleveres til Arkivverket. Kommunene og fylkeskommunene har selv ansvaret for å bevare arkivene for ettertiden. Ofte gjøres dette gjennom interkommunale samarbeidsordninger.

Selv om private virksomheter ikke har tilsvarende strenge krav om å bevare sine arkiver for ettertiden, er det utvilsomt at Stortinget gjennom vedtaket av arkivloven har gitt tilkjenne en stor interesse for også å kunne sikre at viktige private arkiver kan bli tatt vare på. Riksarkivaren er gitt oppdraget med å ha en oversikt over slike arkiver og er også gitt myndighet til å sørge for at de blir bevart på en betryggende måte.

Arkivlovens kapittel III, §§ 13–19, gir ganske detaljerte bestemmelser for hvordan Riksarkivaren og Arkivverket skal ivareta sine oppgaver i forhold til verneverdige private arkiver. Når Riksarkivaren har registrert et arkiv om særskilt verneverdig, og gitt melding om det til arkiveieren, medfører det visse begrensninger i arkiveierens frie råderett over materialet.

Ofte kan det være aktuelt å overlate verneverdige privatarkiver til Arkivverket når arkiveieren ikke lenger har umiddelbar bruk for materialet. Det kan da være verdt å legge merke til at det i § 16 skilles mellom to former for slik overføring. Ved avlevering går eiendomsretten over materialet over til Arkivverket, mens ved deponering har en som har gitt fra seg materialet fremdeles eiendomsretten over dette.

Når private arkiver avleveres til eller deponeres i Arkivverket følges vanlige arkivfaglige prinsipper for bevaringen. Dette gjelder ikke minst proveniensprinsippet som innebærer at arkivmaterialet skal bevares samlet, slik som det ble skapt, også etter at det er avlevert til et arkivdepot.

Utdrag fra arkivlova

§ 1. Føremål.

Føremålet med denne lova er å tryggja arkiv som har monaleg kulturelt eller forskningsmessig verdi eller som inneheld rettsleg eller viktig forvaltningsmessig dokumentasjon, slik at desse kan verta tekne vare på og gjorde tilgjengelege for ettertida.

§ 6. Arkivansvaret.

Offentlege organ pliktar å ha arkiv, og desse skal vera ordna og innretta slik at dokumenta er tryggja som informasjonskjelder for samtid og ettertid.

Utdrag frå arkivlova

§ 13. Oversyn og registrering.

Riksarkivaren skal

- a. halda oversyn over verneverdige privatarkiv.
- b. føra register over privatarkiv som er tekne vare på av offentlege og private oppbevaringsinstitusjonar.

Riksarkivaren kan registrera visse privatarkiv som særskilt verneverdige. Melding om slik registrering skal sendast arkiveigaren.

§ 15. Opplysningsplikt.

Arkiveigar som har fått melding frå Riksarkivaren om at arkivet er særskilt verneverdig, jf. § 13 andre leden, pliktar å gje melding til Riksarkivaren når arkivet skiftar eigar, heilt eller delvis vert planlagt ført ut or landet eller står i fare for å gå tapt.

§ 16. Avlevering og deponering.

Dersom verneverdig privatarkiv vert avlevert til eller deponert i Arkivverket eller annan oppbevaringsinstitusjon, kan arkiveigaren fastsetja særskilde avgrensingar i tilgjenge til arkivet. Slike avgrensingar kan ikkje gjerast gjeldande ut over hundre år etter avlevering eller deponering.

Ved avlevering går eigedomsretten til arkivet over til mottakarinstitusjonen.

Ved deponering har deponenten og seinare ervingane hans eigedomsretten til arkivet. Eigedomsretten går likevel over til mottakarinstitusjonen når arvefølgda etter deponenten vert broten, eller når det er gått hundre år sidan deponeringa.

Norsk olje- og gassarkiv – et pionerprosjekt

Norsk olje- og gassarkiv ble formelt etablert som et pilotprosjekt av Riksarkivaren i desember 2013. Statsråd Thorhild Widvey³ fra Kulturdepartementet stod for den formelle lanseringen av virksomheten ved et arrangement hos ExxonMobil i Sandnes 16. september 2014. Sentrale aktører i norsk petroleumsvirksomhet, som Gro Brækken, Arve Johnsen og Fredrik Hagemann, deltok også på dette arrangementet. Men samarbeidet med ulike aktører innen norsk olje- og gassbransje er ikke av fullt så ny dato. På mange måter er etableringen en naturlig konsekvens av det langvarige arbeidet en ildsjel ved Statsarkivet i Stavanger har lagt ned gjennom mange år.⁴

Petroleum Wives Club lagde utklippbøker fra sine aktiviteter. Dette er første side i stiftelsesboken fra 1970. Fra arkivet til Petroleum Wives/ Norsk olje- og gassarkiv.

Den direkte foranledningen til Arkivverkets satsing på dette er å finne i Melding til Stortinget nr. 7 (2012-13)⁵. Her blir det slått fast at Statsarkivet i Stavanger har et spesielt nasjonalt ansvar for å ta vare på arkiver relatert til norsk olje- og gassektor og gjøre dem tilgjengelige for bruk. I samme melding blir også initiativet fra Stavanger til å opprette et internasjonalt nettverk, European Oil and Gas Archives Network (EOGAN)⁶, trukket frem. Vi har allerede i en årrekke også hatt et nært samarbeid med University of Aberdeen som arbeider med et lignende prosjekt for å sikre en helhetlig dokumentasjon av britisk petroleumsvirksomhet.⁷

Lokaliseringen til Stavanger er også naturlig ut fra den sentrale posisjonen denne landsdelen har innenfor petroleumsvirksomheten. Her ligger hovedkontorene for flere store aktører i næringslivet. Viktige interesseorganisasjoner og fagforeninger med tilknytning til bransjen har sine kontorer her. Det samme gjelder forvaltningsorganer som Oljedirektoratet og Petroleumstilsynet. Nærheten til og samarbeidet med Norsk Oljemuseum gir også gode muligheter for faglig utvikling i tiden som kommer. Vi jobber for tiden med Kulturminne Valhall, på samme måte som vi tidligere har deltatt i samarbeidet om kulturminnene Frigg, Ekofisk og Statfjord.⁸

Olje- og gassnæringen er og vil i overskuelig fremtid være landets viktigste bransje. Norsk olje- og gassarkiv har som mål å sikre de mest sentrale arkivene fra denne samfunnssektoren for framtiden. At denne type arkiv bevares og gjøres tilgjengelige, er avgjørende for å kunne studere den innvirkning næringen har hatt og har på samfunnet.

Vi tilbyr sikker oppbevaring både av papirbaserte og elektroniske arkiver fra bedrifter, organisasjoner, privatpersoner og offentlige virksomheter. Arkivene blir synlige og tilgjengelige for bedrifter, forskere og andre interesserte. Norsk olje- og gassarkiv formidler bedriftenes historie på internett, i publikasjoner og i utstillinger. Innsyn i arkivene gis i henhold til gjeldende lovbestemmelser om taushetsplikt og i forståelse med de virksomhetene som har avlevert sitt arkivmateriale.

Fra venstre prosjektleder Torkel Thime i Norsk olje- og gassarkiv, kulturminister Thorhild Widvey og Statoils første administrerende direktør Arve Johnsen. Foto: Ine Fintland

De ansatte i Norsk olje- og gassarkiv. Fra venstre Janet B. Martin, Ine Fintland, prosjektleder Torkel Thime og Eivind Skarung. Foto: Per Skarung

712.2

SYRACUSE OILS NORGE A/S

REKOMMENDERT

DRAMMENSVN. 40
TELEFON 442617

Det Kgl. Industridepartement
Oljekontoret
Akersgaten 42
Oslo 1

INDUSTRIDEP-OLJE
ARKIV
01457*28.MAI71
SALGS KONSP. MERKE

OSLO. 27. mai 1971

Ad. Utvinningsstillatelse nr. 021 som omfatter blokkene 11/7 og 11/10. FH/38.

Ovennevnte utvinningsstillatelse ble meddelt vårt selskap 17. august 1965. De ovennevnte blokker har et samlet areal på 1.120 km². Tillatelsen utløper 31. august 1971. Vi tillater oss herved å be tillatelsen forlenget.

Efter bestemmelsene i den kgl. res. av 9. april 1965 kan slik forlengelse omfatte inntil tre fjerdeparter av det område tillatelsen omfatter (§20), imidlertid heter det også (§22) at de områder som oppgis skal være avgrenset av meridianer og breddeparalleller uttrykt i hele grader og hele minutter.

Vårt selskap vil avgi 300 km² i den nordlige del av blokk 11/7. Det område som avgis avgrenses i syd ved breddeparallell 57°22' slik som vedlagte tegning viser. For det gjenværende areal av våre to blokker, 820 km², ber vi om at tillatelsen blir forlenget.

Resultatet av de undersøkelser som er foretatt på omhandlede blokker er tidligere blitt oversendt Departementet.

Vi vil være taknemlig for meddelelse om at utvinningsstillatelsen vil bli forlenget for de 820 km² som på tegningen er avgrenset med rød linje. Hvorefter arealavgift vil bli betalt forskuddsvis med kr. 500.- pr. km².

E r b ø d i g s t
SYRACUSE OILS NORGE A/S

Altu & Stamm

PPS/VH

Vedlegg

SHELL PETROLEUM & BENZIN

TELEGRAHADR
'HEMAK'

TELEFON CENTRAL B.	
EXPEDITIONEN	1800 1800
KASSEN	1500
KONTORCHEFEN	21-23
DISPONENTEN	1801

NORSK-ENGELSK MINERALOLIE AKTIESELSKAB

KRISTIANIA DEN 27. Dec. 17.

TOLDROBOT. 17

Herr Direktør Christiani,

B Ö L L I N G S Ö.

Jeg mottok Deres telegram av 26. ds. og har i overensstemmelse med samme faaset rederiets approbation paa Hammerfest og Aalesund som anløp for Hamlet. Jeg har forevist Larssen rapporten fra overlødsen, og bedt ham sætte sig i forbindelse med rederiet for at faa Svolveær medtat, og forsøkte at forklare, at det hele maatte være noget tøv av Hamlets kaptain, - saamegetmere som det jo var noget stort tøv med Arthemis, som aldrig har været inde der.

Rederiet havde idag faaset et telegram om, at license for last til Norge snart kunde ventes og vilde gjerne vite noget nærmere. Baaten er nu under lossning, og skal gjøre en tur til, men menes at være prompt ca. 25. Januar n.a.

Jeg har overlevert herr direktør Monsen en kopi av Mr. Halifax' skrivelse. Han skulde se paa den, og saa komme tilbake paa saken. Han kjendte nu intet til det hele. Jeg antar, at De har tilskervet herr. Monsen direkte.

Med hviagtelse og hilsener,

Deres

Arkivbestanden ved starten av 2015

Vi har materiale som stammer helt tilbake fra 1890 og like fram til i dag. Hovedtyngden er fra 1960-tallet og frem til ca 2000. Det kommer fra så å si alle deler av petroleumsvirksomheten. Norsk olje- og gassarkiv samarbeider i dag med alle de store olje- og gasselskapene som opererer på norsk sokkel.

«Oppstrømsaktører» som operatørselskaper, oljeservicefirmaer, underleverandører og transportører er representert. «Nedstrøms» har vi fra raffinerier, tankanlegg og bensinstasjoner. Vi har også materiale fra organisasjoner som f.eks. IndustriEnergi, Norsk olje og gass og Petroleum Wives Club (PWC). NorSea Groups basevirksomhet og norsk oljevirksomhet i utlandet er også dokumentert hos oss. Arkivene omfatter blant annet styredokumenter, komité- og ledermøtedokumenter og referater, personal- og helsemapper, skade- og ulykkesrapporter, korrespondanse, tekniske dokumenter, tegninger osv.⁹

Av offentlige aktører har vi ikke minst dokumenter fra Statens oljekontor, Oljedirektoratet, Petroleumstilsynet, Helse- og sosialdepartementets kontinental-sokkelkontor (senere Fylkeslegen i Rogaland) og politiet.¹⁰

Arkivbestanden avspeiler således trepartssamarbeidet som er ganske unikt for den norske virksomheten innenfor petroleumssektoren. Opp gjennom årene er det både fra myndigheter, forskere og bransjen selv pekt på at det nære og tillitsfulle samspillet mellom arbeidsgivere, arbeidstakere og myndigheter har vært sterkt medvirkende til dagens høye sikkerhetsnivå. Analyser av ulike kilder i vårt arkiv kan trolig gi en dypere forståelse av hvordan dette samarbeidet har fungert over tid.

Vi har i dag ca 4000 hyllemeter arkiver fra ca 150 offentlige og private aktører. Materialet fra private aktører består av 2750 hyllemeter. Av disse er 440 hyllemeter avlevert og 2310 deponert. Totalt har vi også ca 40 000 oljerelaterte foto. Statoil er størst med 1236 hyllemeter. ExxonMobil har 300 hyllemeter, og har avlevert hele sitt arkiv. Ellers utgjør materialet fra ConocoPhillips, Total og Shell, hver med ca 200 hyllemeter en vesentlig del av arkivbestanden. Vi er for tiden i kontakt med en rekke virksomheter om avlevering eller deponering av ytterligere materiale. Bestanden kommer derfor til å øke betraktelig, ikke minst med arkivmateriale som er skapt digitalt.

En rekke dokumenter er gjort tilgjengelig gjennom digitalisering. Til sammen utgjør dette ca 45 000 sider. De fleste av disse kommer fra Oljekontoret i Industridepartementet, som var en vesentlig aktør ved oppstarten av norsk offshoreaktivitet (1963/65–1975). Esso og Statoil sine styreprotokoller fra de tidlige årene er også gjort tilgjengelige. Shells sjefskorrespondanse fra perioden 1917–1929 ble digitalisert og publisert i 2014. Dette materialet består av 1,8 hyllemeter med korrespondanse mellom Norske Shell og de forskjellige anleggene i Norge fra en periode

lenge før vi var en oljenasjon. Vi har også digitalisert mer enn 3500 foto fra ExxonMobils samling av historiske fotografier. Disse skal publiseres i løpet av 2015.

Arve Johnsen til venstre sammen med Oljedirektoratets første direktør Fredrik Hagemann. Foto: Ine Fintland

Hvem kan bruke dette materialet?

Vi henvender oss selvsagt til næringen selv. De som har avlevert eller deponert materiale hos oss vil ofte ha behov for selv å få tilgang til eget historisk materiale. Ikke minst tror vi at det i framtiden vil være stor etterspørsel etter fortidens dokumenter som grunnlag for virksomhetenes egne strategiske historiefortellinger.¹¹ Dette er fortellinger som kommuniserer organisasjonens egen identitet og selvbilde (image), og som kan være viktige å kjenne til når organisasjonen står overfor store endringer eller utfordringer.¹²

Videre håper vi at vi skal kunne fortsette å yte bistand i forbindelse med ulike forskningsprosjekter. Her ligger grunnlagsmateriale for mange interessante prosjekter, både for veletablerte forskere og studenter. Derfor gjennomfører vi høsten 2014 og våren 2015 en besøksrunde hos aktuelle universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter for å informere om vår virksomhet og invitere til samarbeid. Forfatter vil kunne ha behov for vårt materiale til kildesøk i forbindelse med bokprosjekter.

Dette er helt i samsvar med den forståelsen av arkivenes betydning som ble presentert i arkivmeldingen (Meld. St. 7 (2012 – 2013)):

Arkiva er vårt felles, kollektive minne som blir forvalta på vegner av samfunnet. Eit viktig kjennemerke ved eit moderne, demokratisk samfunn er at arkiva er tilgjengelege for innsyn og bruk. Dei er relevante for alle som er interesserte i kunnskapar om fortida – som samfunnsorganisasjonar og utvikling, og om menneske, stader, handlingar og hendingar. Typiske brukargrupper er forskarar og studentar, journalistar, advokatar og personar som søkjer sine rettar, i tillegg til den historieinteresserte allmenta som både i omfang og aktivitet utgjør den største gruppa (s. 5-6).

Det finst ingen avgrensingar i kva spørsmål framtidige forskarar kan stille, og kva slags kjeldemateriale dei ynskjer å bruke. Mest alle arkiv har eit potensial som forskningskjelder, og mange av dei kan og dokumentere andre problemstillingar enn dei eigentleg vart skapte for å dokumentere (s. 6).

Arkivverket generelt og Norsk olje- og gassarkiv spesielt skal være en døråpner til historien. Gjennom vår arkivfaglige kompetanse skal vi sikre at materialet blir bevart og gjort tilgjengelig på måter som er i samsvar med det som er arkivfaglig forsvarlig og innenfor de rammene som lovgivningen og etiske regler for arkivarer setter.¹³

Aasmund Olavsson Vinje har skrevet: *Ein kan godt segja, at Pengar er storknad sveitti (Sved); Sylv- og Gullkrona er soleis ei Sveittekake. Men, det er heller ikkje fraa denne Sida, som Saki her maa sjaast. Men fraa den Sida, at Pengarne ere eit Bytemidel, ein Millommann, som kan auka og minka, utan at dei tvo Ting, som han binder isaman, røra seg.*¹⁴

Kall også gjerne arkivmateriale stivnet svette. Et arkiv er skapt på grunnlag av levd liv og gjennomført arbeid. Arkivet er mellomleddet mellom fortidens realiteter og nåtidens fortolkninger. For at disse fortolkningene skal bli så gyldige som mulig, trengs det fagkyndig forvaltning av arkivene. For forståelsen av en vesentlig samfunnssektor tror vi det er et viktig poeng, at arkiver som dekker hele sektoren, blir tatt vare på og gjort tilgjengelig samlet, basert på allmenne og internasjonalt aksepterte arkivfaglige prinsipper. Det er denne fagkyndigheten som Norsk olje- og gassarkiv skal bidra med.

Vi er ennå i oppstartfasen. Men under lanseringsseminaret i september 2014 merket vi oss Arve Johnsens ord om at *forskjellen mellom det umulige og det mulige er systematisk planlegging, hardt arbeid og seig utholdenhet. For enhver bedrift som skal lykkes er det også et absolutt krav at den har tilstrekkelig finansiell styrke.* Målsetningen til Norsk olje- og gassarkiv er å bli det arkivet som har flest aktive brukere, ikke minst fra sektoren selv. For å få dette til ønsker vi oss nær kontakt med alle aktørene i trepartssamarbeidet i petroleumssektoren.

¹ Brian May: "Who want's to live for ever", på albumet *A Kind of Magic*, 1986.

² Lov av 4. desember 1992 nr. 126 om arkiv (arkivlova).

³ Thorhild Widvey var for øvrig oljeminister i perioden juni 2004–oktober 2005.

⁴ Førstearkivar Torkel Thime begynte allerede på 1990-tallet et systematisk arbeid med å få oversikt over ulike arkiver relatert til petroleumsvirksomheten i Norge.

⁵ Arkivmeldinga, jf. www.regjeringen.no/nb/dep/kud/dok/regpubl/stmeld/2012-2013/meld-st-7-20122013.html?pid=707323

⁶ www.eogan.org/

⁷ *Capturing the energy*, jf. www.capturing-the-energy.org.uk

⁸ Se www.kulturminne-frigg.no, www.kulturminne-ekofisk.no og www.kulturminne-statfjord.no

⁹ Se: www.oljearkivet.no (søk i arkivene)

¹⁰ Politiet i Stavanger (Rogaland politidistrikt) har ansvar for etterforskning av ulykker på norsk kontinentalsokkel sør for 62 grader nord.

¹¹ Corporate storytelling, jf. f.eks. artikkelen *Living in a box, or a Genie in a Bottle? Archives as a Backbone for Corporate Storytelling*. <http://dx.doi.org/10.5430/jms.v4n3p9>

¹² Schug, Alexander. *History marketing. Använd företagens historia i kommunikation och marknadsföring*. Stockholm: Ekerlids Förlag, 2003.

¹³ <http://www.ica.org/5555/reference-documents/ica-code-of-ethics.html>

¹⁴ *Dølen* 10.04.1859, her sitert etter Nasjonalbiblioteket: <http://www.nb.no/nbsok/nb/638b767868c494ffc7192b5827848303?index=0>

Norsk Oljemuseum

ÅRSMELDING 2014

Norsk Oljemuseum er en stiftelse med formål å være et nasjonalt senter for formidling av informasjon og kunnskap om petroleumsvirksomhetens utvikling og betydning for det norske samfunn. Museet skal både samle dokumentarisk materiale og drive utstillings-, publiserings- og annet undervisnings- og opplysningsarbeid om petroleumsvirksomheten og dens samfunnsmessige virkninger. Driften av museet blir finansiert gjennom offentlige driftstilskudd fra stat, fylkeskommune og kommune, fondsmidler, bidrag fra oljeindustrien og egne inntekter.

Også i 2014 har museet hatt et meget godt besøkstall med 99 260 gjester. Dette er en liten nedgang fra rekordbesøket i 2013 med 105 244, men resultatet bekrefter likevel oljemuseets posisjon som det best besøkte museet på Sør-Vestlandet.

Styret

Styret i Stiftelsen Norsk Oljemuseum har i 2014 hatt følgende sammensetning:

Styremedlemmer – valgt/oppnevnt

Gro Brækken, *styreleder, petroleumsbransje/næringsliv*

Gunnar Berge, *nestleder, Olje- og energidepartementet*

Per Olav Hanssen, *Stavanger kommune*

Peter A. Schwarz, *Rogaland fylkeskommune*

Eskil Eriksen, *petroleumsbransje/næringsliv*

Ole Andreas Engen, *kultur/utdanning/forskning*

Årstein Svihus, *kultur/utdanning/forskning*

Jørn Bjerga, *museets ansatte*

Varamedlemmer

Kristin Bremer Nebben

Jacob Middelthon

Eli Aga

Elin Schanche

Rannveig S. Stangeland

Oluf Langhelle

Anders Haaland

Trude Meland

Det er avholdt tre styremøter i perioden. Styret er jevnlig blitt orientert om alle vesentlige forhold knyttet til museets drift.

Da museets styreleder Gro Brækken gikk av som administrerende direktør i Norsk olje og gass i februar 2015, ønsket hun samtidig å tre ut av sitt verv som styremedlem i museet. Det innebærer at styrets nestleder Gunnar Berge fra samme tidspunkt har overtatt som styrets leder. Som nytt varamedlem for Gro Brækken har kommunikasjonsdirektør i Norsk olje og gass, Tommy Hansen, gått inn i styret.

Personale og arbeidsmiljøforhold

Museet har i dag 23 fast ansatte med god balanse mellom kjønnene både når det gjelder antall og i fordelingen på ulike typer stillinger. Inkludert nødvendig ekstrahjelp utgjør den samlede arbeidsinnsatsen ca 24 årsverk.

Arbeidsmiljøet ved museet anses som godt. Sykefraværet for 2014 var 3,8 prosent. Det blir regelmessig gjennomført arbeidsmiljøundersøkelser ved hjelp av eksternt konsulent, seinest i 1. kvartal 2015. Erfaringene med denne type undersøkelser har vært gode og gitt økt bevissthet omkring arbeidsmiljøet.

Museet har siden 2005 vært en IA-bedrift gjennom tilslutning til samarbeidsavtalen med NAV arbeidslivssenter om «et mer inkluderende arbeidsliv». Denne avtalen er blitt fornyet for perioden 2014—2018. Styret er ikke kjent med negative miljøvirkninger av virksomheten.

Dokumentasjon og forskning

Norsk Oljemuseum samler inn og tar vare på historisk materiale med tilknytning til petroleumsindustrien. Dette blir gjort gjennom bibliotekets boksamling, arkiv, foto-, film- og gjenstandssamlingen, samt gjennom å utføre dokumentasjons- og forskningsprosjekter. En viktig aktivitet er å gjøre dette materialet tilgjengelig gjennom nettbaserte presentasjoner.

Museets fotosamling består av nesten 99 000 foto. Av disse er mer enn 60.000 digitalisert og 32 000 registrert. I tillegg kommer i overkant av 1450 filmtitler.

I 2014 er det registrert en tilvekst på 181 gjenstandsnummer, slik at den totale samlingen er vokst til 2698. Noen av disse gjenstandene er registrert som grupperinger, dvs. at flere gjenstander samlet utgjør ett registreringsnummer. Det totale antall gjenstander er derfor i praksis betydelig høyere enn antall registreringer. Det foregår et kontinuerlig arbeid med å katalogisere og fotograferer alle gjenstandene i museets eie.

Over 16 890 digitale foto og 937 gjenstander fra museets database er tilgjengelig i Digitalt Museum via museets nettside. Digitalt Museum er et samarbeid mellom norske museer for å kunne publisere samlinger på nett.

Museets bibliotek er blant landets fremste innen sitt fagfelt. Det kjøpes hvert år inn faglitteratur som er utgitt nasjonalt og internasjonalt. Samlingen blir også supplert med innkjøp av eldre litteratur fra antikvariater. I 2014 økte boksamlingen med ca 435 til rundt 9125 bind. I tillegg består samlingen av ca 5200 tidsskrift eller årganger av tidsskrift, en økning på 400 fra året før. Utlån fra biblioteket holder seg stabilt på i overkant av 400 per år.

Dokumentasjonsprosjektet «Kulturminne Valhall» ble startet opp i 2013. Dette er det fjerde i rekken av større kulturminneprosjekter som museet gjennomfører – etter prosjektene om Ekofisk, Frigg og Statfjord. Oppdragsgiver denne gangen er BP Norge som operatør på vegne av Valhall-lisensen. Arbeidet med dette Valhall-prosjektet har vært den dominerende aktiviteten for avdelingen gjennom 2014. Prosjektet skal ferdigstilles i løpet av 2015.

Representanter for museet bidro med innlegg på European Oil and Gas Network sitt årlige møte som i 2014 ble avviklet i Rotterdam. Gunleiv Hadland fortalte om elektrifisering av plattformene på norsk sokkel med fokus på kraft fra land. I tillegg har Kristin Ø. Gjerde stått ansvarlig for heftet «Oljelandet og ny næring langs kysten» som var en del i serien «Fortellinger om Kyst-Norge». Boken om nordsjødykkerne er blitt oversatt og trykket på engelsk med tittelen «The North Sea Divers».

På bakgrunn av et initiativ fra industriveteraner innen utviklingen av undervannsteknologi ble det i 2013 utviklet et forprosjekt med arbeidstittellen «Norsk undervannsteknologihistorie». Som følge av manglende finansiering er prosjektet ikke blitt realisert. Arbeidet med å utvikle prosjektideen har fortsatt i 2014.

Utstillinger

Utstillingsarbeidet har i 2014 i stor grad vært konsentrert om arbeid knyttet til oppgradering og vedlikehold av museets basisutstillinger, samt planlegging og utvikling av nye utstillinger som skal åpnes i 2015.

I forbindelse med at Statoil avviklet sitt IB-senter fikk museet overta en modell av Troll A i skala 1:100. Modellen (som er 4,5 meter høy!) er hovedelementet i ett ombygd modellpodium (tidligere brukt til en modell av Heidrun) som i helhet omhandler Troll A. I tillegg til modellen viser vi blant annet et betongstykke med armering i skala 1:1. For ytterligere å forbedre vår presentasjon av Troll A er det utviklet digitale informasjonsstasjoner, basert på iPad-teknologi.

Arbeid i tau og teknikker hentet fra fjellklatring benyttes i dag både for tilkomst og som sikring for personell som skal utføre arbeid på installasjonene offshore. CAN AS er et firma som har spisskompetanse innen dette fagfeltet. Våren 2014 tok CAN initiativet til en mindre utstilling der denne type teknikk og arbeid belyses ved hjelp av en installasjon som viser to adkomstteknikere (fullt utrustede utstillingsdukker) montert utendørs – i sitt rette miljø på museets boretakk. Utstillingen ble ferdigstilt og montert i november.

I 2014 utviklet vi et konsept for hvordan deler av en av museets sjøinstallasjoner kunne benyttes til å lage en moderne audiovisuell opplevelse som forklarer hovedprinsippene i moderne boreteknologi – og gir de besøkende en grunnleggende forståelse av petroleumsgeologiske prinsipper. Innholdsutvikling, prosjektering og valg av teknisk løsning ble ferdigstilt høsten 2014. Utstillingen er planlagt åpnet våren 2015.

Historieveggen «Petrorama» (utvendig på kinoen) har vært et viktig utstillingselement helt siden åpningen i 1999. Her framstilles oljehistorien kronologisk i grafiske tablåer, med vekt på teknologiske, politiske og økonomiske milepæler i norsk oljehistorie. Det har lenge vært et stort behov for en redaksjonell revisjon og en nyproduksjon av denne. Arbeidet med dette startet i august, og første utkast til ny designløsning forelå ved årsskiftet 2014–15. Den «nye» historieveggen vil lanseres samtidig som vi våren 2015 åpner en temporærutstilling basert på karikaturtegneren Roar Hagens skråblikk på 50 års oljehistorie.

I samarbeid med Norsk Skogmuseum og Norges Fiskerimuseum ferdigstilte vi konseptet til en vandretstilling med fokus på våre felles naturressurser i form av skog, fisk og olje. Ungdomsskoleelever fra hele landet er tenkt å gjennom interaksjon tilegne seg betydelig kunnskap om våre tre respektive museers næringer – de skal utvikle reflekterte kunnskapsbaserte

holdninger til hvordan vi best kan forvalte våre felles ressurser i framtiden. Forprosjektrapporten og søknad om finansiering ble sendt til de fire departementene som har ansvaret for olje, fisk, landbruk og utdanning. Tilbakemeldingene har dessverre vært negative og det virker nå lite realistisk at prosjektet kan la seg realisere.

Formidlingstilbud

9512 elever fra grunnskolen og den videregående skolen deltok i organisert undervisning på Norsk Oljemuseum i 2014. Dette er en liten nedgang i forhold til i 2013 (10 261) og 2012 (10 780). Hovedgrunnen til nedgangen skyldes skolestreiken i flere kommuner i starten av skoleåret.

2014 var det første hele driftsåret for Newton ENERGI-rom som åpnet i oktober 2013. Dette undervisningsrommet er etablert ved Norsk Oljemuseum som et samarbeidsprosjekt mellom Statoil, Stavanger kommune og museet. Newton-tilbudet fokuserer på å gjøre realfagene mer forståelig gjennom ulike eksperimenter og aktiviteter og har energi og miljø som hovedtema. To dagers undervisning i Newton-rommet er obligatorisk for alle elever på 9. trinn i Stavanger kommune. I 2014 utgjorde denne gruppen 1321 elever.

Driftserfaringer og tilbakemeldinger på Newton-tilbudet har vært svært gode både fra elever og lærere. Teknisk har vi opplevd noen mindre utfordringer, men disse har blitt håndtert og løst på en tilfredsstillende måte. Rommet har også blitt benyttet som arena for forskerverksted for 10-13 åringer i skolens vinterferie og i forbindelse med flere aktivitetsdager med realfag og forskning som tema. Museet mottar svært gode tilbakemeldinger på alle disse arrangementene. Dette viser at Newton-rommet også fungerer godt som arena for denne type arrangementer.

I løpet av året ble det arrangert seks aktivitetsdager på museet. I tillegg hadde vi kjekke aktiviteter i vinter, påske- og høstferien. Med barnefamilien som målgruppe er det et poeng å kunne tilby spennende og varierte opplevelser til både store og små. Blant innslagene var Newton-dag, Geologiens dag, påskekrim og to uker med LEGO-bygging i skolens høstferie.

Geofagdagene har vært arrangert ved museet årlig siden 2008. Etter ønske fra flere skoler om å avholde arrangementet senere i skoleåret, har dette blitt flyttet fra høsten til våren. Derfor ble geofagdagene for skoleåret 2014/15 avholdt 26. og 27. februar 2015. Arrangementet har til hensikt å gi faglig påfyll til det regionale geofagnettverket i Rogaland og Vest-Agder. Tidligere år har rundt 130 elever og lærere deltatt på arrangementet.

19. og 20. november ble «Offshore- og maritime dager» arrangert på museet. Arrangementet gjennomføres i samarbeid med Stavanger Maritime Forum og Stavanger Offshore Tekniske skole samt flere opplæringskontor og representanter fra offshore- og maritim næring. Arrangementet gir yrkesveiledning til elever i regionen på 10. klassetrinn. Rundt 600 elever var innom museet disse dagene.

Konferanse/arrangement og serveringsvirksomhet

Museets konferanselokaler er attraktive når det gjelder beliggenhet, serveringstilbud samt muligheter for ulike typer arrangement og omvisninger i utstillingene. Møterommene har nytt, oppgradert teknisk utstyr. Lokalene benyttes av et bredt spekter av firma, organisasjoner og sponsorer. Utnyttelsen av lokalene er god – og dette gir et positivt økonomisk bidrag til driften.

Serveringsvirksomheten ved restaurant Bølgen & Moi Stavanger AS er basert på en leieavtale med museet. Restauranten er en integrert del av profilen til museet og har et positivt omdømme som en av Stavangers fremste restauranter. I kombinasjon med museets utstillinger og møterom er serveringsvirksomheten et stort aktivum for anlegget som helhet.

Publikumsmottak og butikk

Publikumsmottaket er museets ansikt utad og viktig for helhetsinntrykket til våre gjester. Museumsvertene har en variert erfaringsmessig bakgrunn og gode språkkunnskaper som museet drar nytte av. Omvisninger tilbys på norsk, engelsk og tysk – og museet har trykte veivisere til museets utstillinger på 11 språk. Alle utstillingstekster og filmer er på norsk og engelsk, i tillegg er tekstene tilgjengelig på tysk i eget hefte.

Museumsbutikken er en populær gave- og lekebutikk – og tilbyr varer med særpreg, samt egenproduserte suvenirer som et minne fra museet. Materialbruken i produktene reflekterer petroleumsvirksomheten gjennom geologi (stein og fossiler), industri/konstruksjon (stål) samt olje og gass (plast). Butikken gir et positivt dekningsbidrag til driften.

Marked

Markedsarbeidet skal styrke kjennskapet til Norsk Oljemuseum lokalt, i inn- og utland, og videreutvikle museets omdømme. Dette arbeidet spenner over et bredt felt. Region Stavanger er museets viktigste samarbeidspartner. Samarbeidet omfatter felles markedsføring nasjonalt og internasjonalt, deltakelse på messer, presentasjon i ulike brosjyrer og på internett, samt visningsturer for presse og turoperatører.

Norsk Oljemuseum er en viktig aktør innen reiselivet i Stavangerregionen – og vi ønsker derfor å være en aktiv deltaker i de ulike reiselivsfora. Hver vår møter en representant fra museet, sammen med Rødne Fjordcruise, på mange av hotellene i regionen sine resepsjonsmøter og gir informasjon om museets tilbud. Lokalt samarbeider museet med Stavanger Aftenblad gjennom Aftenbladkortet, Guidecompaniet med opplæring av guider og visningsturer, samt med Kongeparken på deres booking-portal. «Museumsbyen Stavanger» har også blitt godt mottatt blant de respektive museenes gjester. Dette er et fellestiltak der MUST (Museum Stavanger), Arkeologisk museum og Norsk Oljemuseum samarbeider om markedsføring og rabatter på billetter gjennom sommeren.

Museet har siden oppstarten i 2009 vært partner i NCE Tourism – Fjord Norway (Norwegian Center of Expertise). NCE Tourism – Fjord Norway skal styrke Fjord Norge-regionen sin posisjon som et bærekraftig og attraktivt reisemål, bidra til et mer helårlig reiseliv og bedre tilrettelegging for betalingsdyktige kundegrupper. Partnerskapet gir gode muligheter for nettverksbygging innen Fjord Norge-regionen.

Vi deltar også aktivt i organisasjonen Virke sitt nettverk «Museer i reiselivet». Dette er en god arena for erfaringsutveksling med andre museer i Norge.

Bygg/anlegg og teknisk drift

Norsk Oljemuseum er et anlegg av høy standard både når det gjelder materialbruk og teknisk utrustning. Byggematerialer er hovedsakelig naturstein, betong, glass og stål. Tekniske installasjoner er av gjennomgående høy kvalitet – men etter snart 15 års drift merkes det likevel et stigende behov for utskiftninger av teknisk utstyr og vedlikehold av anlegget. Dette reflekteres i økte kostnader.

Det er en prioritert oppgave å ivareta anleggets høye kvalitet, slik at museet til enhver tid framstår som velholdt og moderne. For å imøtekomme de framtidige behov som vil oppstå for å dekke nødvendige kostnader til oppgraderinger er det siden 2010 gjort en årlig regnskapsmessig avsetning på kr. 500 000,- til dette formålet. Tilsvarende avsetning er også gjort i budsjettet for 2015. På denne måten er museet i ferd med å bygge opp en økonomisk reserve som kan disponeres når det oppstår framtidige behov for å løse større oppgraderings- og vedlikeholdsbehov.

Magasin- og lagerforhold

Det er en klar erkjennelse at museets magasin- og lagersituasjon ikke er tilfredsstillende. Museet leier i dag tre lagre for oppbevaring av gjenstander og ulike typer arkivmateriale og rekvisita. Disse ligger spredt plassert i Stavangerregionen og tilfredsstillende ikke moderne krav til bevaring av gjenstander. Situasjonen er uholdbar, både når det gjelder kapasitet og innklima – og tilgang til arealer og teknisk utstyr til restaurering og konservering.

Museet har gjennom flere år arbeidet aktivt med å realisere planene for bygging av et nytt, moderne museumsmagasin. Disse planene har tatt utgangspunkt i den tomten Stavanger kommune i 2008 stilte til disposisjon til formålet. I 2009 utviklet museet et skisseprosjekt i samarbeid med arkitekt og konsulenter – og startet arbeidet med finansiering. I den første fasen av dette finansieringsarbeidet ble det klart at det ikke ville la seg gjøre å innhente tilskudd fra olje- og gassindustrien til dette formålet.

Museet har nå i fire år på rad fra 2011 til 2014 – søkt om investerings-tilskudd fra staten v/Olje- og energidepartementet. Disse søknadene er så langt ikke blitt imøtekommet – men de er heller ikke blitt avvist under henvisning til manglende behov eller kvalitet i prosjektutviklingen. Det er

styrets holdning at prosjektet er så viktig og godt gjennomarbeidet at prosessen må videreføres. Det er derfor sendt ny søknad til Olje- og energidepartementet om investeringstilskudd til nytt museumsmagasin over statsbudsjettet for 2016 og 2017. Bare bygging av et eget, dedikert magasin kan gi museet en forsvarlig og langsiktig løsning på utfordringene med å ta vare på petroleumssektorens materielle kulturarv.

Driftsøkonomi

Museets driftsøkonomi er avhengig av offentlige driftstilskudd fra stat, fylkeskommune og kommune, fondsmidler, bidrag fra oljeindustrien og egne inntekter. Denne driftsmodellen har siden åpningen i 1999 vært utfordrende med hensyn til å ha stabile og langsiktige rammevilkår. Museet har gjennom hele denne perioden jobbet med å øke de offentlige driftstilskuddene – og situasjonen på dette området er nå forbedret. Styret anser likevel det aktivitetsnivået som er etablert som et minimum ut fra museets ansvar og oppgaver som sektormuseum for olje- og gassvirksomheten.

Regnskapet for 2014 viser et positivt driftsresultat på kr. 572 441,-. Dette er som forventet i henhold til budsjett – og må anses som et meget tilfredsstillende resultat. Etter netto finansinntekter er årsresultatet kr. 686 805,- som overføres til annen egenkapital. Museet har hatt god likviditet gjennom hele året. Prinsippet om fortsatt drift er lagt til grunn for utarbeidelsen av regnskapet.

Norsk Oljemuseum mottok i 2014 et driftstilskudd fra staten v/ Olje- og energidepartementet på 12,0 mill. kroner – en økning på 1,3 mill. fra 2013. I tillegg ble det årlige tilskuddet fra Stavanger kommune økt med kr. 400 000,- fra 2013 til 2014, til kr. 2 063 000,-. Samtidig ble tilskuddet fra Rogaland fylkeskommune økt fra 0,5 til 1,0 mill. kroner. Til sammen disponerte museet i 2014 offentlige driftstilskudd på kr. 15 063 000,-. Disse tilskuddene dekket 51 prosent av driftskostnadene.

Den samlede økningen i offentlige driftstilskudd fra 2013 til 2014 var på 2,2 mill. kroner. Dette ga museet en forbedret driftssituasjon på flere områder – og anledning til å gjennomføre en lenge planlagt styrking av bemanningen med en ny stilling innenfor tekniske tjenester og vedlikehold (museumstekniker).

Ved utgangen av 2014 hadde museets sponsorfond en egenkapital på kr. 53 794 025,-. Av dette er 2,0 mill. kroner disponert til driftsformål for 2014. Sammen med øvrige sponsorinntekter ga dette et samlet driftsbidrag fra petroleumsrelatert industri på til sammen kr. 2 359 252,-. Dette utgjorde 8,0 prosent av museets inntekter i 2014.

For 2015 er det fra Olje- og energidepartementet bevilget et driftstilskudd på 12,4 mill. kroner – en økning på kr. 400 000,-. Rogaland fylkeskommune har økt sitt tilskudd med kr. 33 000,- mens Stavanger kommune ikke har økt tilskuddet. Dette innebærer en svært moderat økning i de offentlige tilskuddene. Det er ikke kalkulert med at museet kan øke sine øv-

rige inntekter i 2015. Det er likevel utformet et budsjett som legger opp til at driftsøkonomien skal gå i balanse.

I driftsbudsjettet for 2015 er det lagt inn som en forutsetning at museet skal disponere inntil 4,0 mill. kroner av sponsorfondet til å utvikle basisutstillingen. Styret godkjente denne ekstraordinære prioriteringen høsten 2014 for å sikre at det tilføres midler til å heve kvaliteten på utstillingene – uten at finansieringen gjøres avhengig av eksterne sponsorbidrag. Det er tatt høyde for at denne satsingen blir videreført i 2016.

Videre utvikling av museet

Norsk Oljemuseum har i dag en godt utviklet organisasjon som ivaretar de fleste aspektene ved museumsvirksomheten på en tilfredsstillende måte. Med dette som utgangspunkt ønsker vi å utvikle museets tilbud og aktiviteter med vekt på følgende områder:

- Nytt museumsmagasin har vært et høyt prioritert mål gjennom flere år. Museets tekniske fasiliteter for å ta vare på gjenstander fra petroleumsvirksomheten er svært lite tilfredsstillende. Forprosjekt med kostnadskalkyle er utviklet. Gjennomføring vil være avhengig av statlig investeringstilskudd.
- Dokumentasjonsprosjekter har vært en bærebjelke i museets faglige virksomhet gjennom mange år. Dette arbeidet skal fortsette med utgangspunkt i rekken av de kulturminneprosjektene museet har gjennomført – og i de føringene som er nedfelt kulturminneplanen. I tillegg skal museet søke nye muligheter for egen forskning og annen kunnskapsproduksjon innen faglig relevante emner.
- Utstillingen ved museet skal videreutvikles med vekt på å formidle samfunnsaktuelle tema, teknologi og naturvitenskap – og ved å ta i bruk interaktive løsninger, pedagogisk design og moderne kommunikasjonsteknologi.
- Museet som læringsarena for skolen ble styrket med etableringen av nytt Newton-rom i 2013. Tiltaket er knyttet til skolens læreplaner – og skal stimulere den yngre generasjon til økt interesse for energi, teknologi og naturvitenskap. Museets øvrige pedagogiske tilbud vil fortsatt bli videreutvilet.
- Markedsarbeidet skal utvikles videre – både ved bruk av egne ressurser og gjennom samarbeid med reiselivet i regionen. Museet er blitt en hovedattraksjon og et viktig besøksmål både for tilreisende og befolkningen i Stavangerregionen.
- Bygg/anlegg og teknisk utstyr må opprettholdes på et høyt nivå – basert på de forventninger som stilles til et moderne museum.

Med dette som utgangspunkt ser styret fram til en videre positiv dialog med myndigheter, industri og andre samarbeidspartnere om museets rammevilkår og framtidige utviklingsmuligheter.

Vi mener Norsk Oljemuseum – både i dag og i framtiden – har et viktig samfunnsopdrag med å formidle kunnskap om petroleumsvirksomheten.

Stavanger, 25. mars 2015

Gunnar Berge
Styreleder

Tommy Hansen

Per Olav Hanssen

Peter A. Schwarz

Eskil Eriksen

Årstein Svihus

Ole Andreas Engen

Jørn Bjerga

Finn E. Krogh
Direktør

Resultatregnskap

Driftsinntekter og driftskostnader

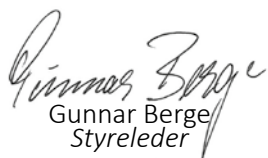
	Note	2014	2013
Billettinntekter		4 984 033	5 227 229
Tilskudd	1	15 063 000	12 863 000
Leie/Arrangement		2 175 908	2 212 171
Salg butikk		624 631	747 201
Andre inntekter		7 367 009	7 761 591
Sum inntekter		30 214 582	28 811 191
Varekostnad		2 448 058	3 897 849
Varekostnad butikk		354 952	390 368
Lønnskostnad	5	15 800 784	14 347 379
Andre kostnader		11 038 346	9 947 792
Sum driftskostnader		29 642 140	28 583 388
Driftsresultat		572 441	227 803
Finansinntekter og finanskostnader			
Renteinntekt		115 358	93 127
Annen finanskostnad		994	1 726
Resultat av finansposter		114 364	91 401
Årsresultat		686 805	319 204
Disponeringer			
Avsatt til annen egenkapital		686 805	319 204
Sum disponert		686 805	319 204

Balanse

Eiendeler	Note	2014	2013
Anleggsmidler			
Bygninger og utstilling			
Nybygg/utstilling	3	163 635 000	163 635 000
Mottatte bidrag	1	-163 635 000	-163 635 000
Omløpsmidler			
Lager av varer og annen beholdning		482 900	493 300
Fordringer			
Kundefordringer	4	806 669	694 284
Andre kortsiktige fordringer		3 091 456	2 564 356
Sum fordringer		3 898 126	3 258 640
Bankinnskudd, kontanter o.l.		9 404 951	5 691 349
Sum omløpsmidler		13 785 977	9 443 289
Sum eiendeler		13 785 977	9 443 289

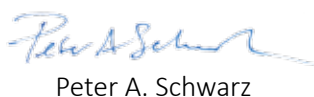
Balanse

Egenkapital og gjeld	Note	2014	2013
Egenkapital		2 245 040	2 245 040
Udekket tap		0	-29 073
Annen egenkapital		657 732	0
Sum opptjent egenkapital		2 902 772	2 215 967
Sum egenkapital		2 902 772	2 215 967
Forskningsfond	1, 2	992 008	992 008
Gjeld			
Andre avsetninger for forpliktelser	6	2 500 000	2 000 000
Sum avsetning for forpliktelser		2 500 000	2 000 000
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		4 328 908	1 473 801
Skyldig lønn, feriepenger ol		1 257 132	1 144 004
Skattetrekk og andre trekk		1 112 343	979 521
Annen kortsiktig gjeld		692 813	637 988
Sum kortsiktig gjeld		8 383 205	5 227 322
Sum gjeld		10 883 205	7 227 322
Sum gjeld og egenkapital		13 785 977	9 443 289

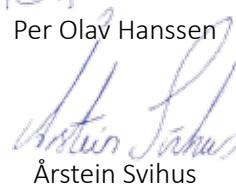

Gunnar Berge
Styreleder

Tommy Hansen

Per Olav Hanssen

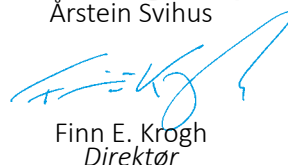

Peter A. Schwarz

Eskil Eriksen

Årstein Svihus

Ole Andreas Engen

Jørn Bjerga

Finn E. Krogh
Direktør

NOTER FOR REGNSKAPET 2014

Note 1 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet for stiftelsen Norsk Oljemuseum er avlagt i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk. Regnskapet er basert på de samme regnskapsprinsipper som i det foregående år. Det er utarbeidet eget regnskap for Sponsorfondet.

Innsamlede midler som er øremerket finansiering av bygg og utstilling føres ikke som inntekt, men vises som reduksjon av verdien på disse eiendeler.

Midler som er mottatt som støtte til museets løpende drift inntektsføres ved innbetaling.

Note 2 Forskningsfond

Posten Forskningsfond representerer bidrag til museets forskningsaktivitet. Disse midlene er gitt i samsvar med skattelovens § 44.5 og holdes atskilt fra museets øvrige midler.

Note 3 Nybygg

Museet har mottatt bidrag fra en rekke forskjellige selskaper, kommuner, privatpersoner samt fra staten til finansiering av museumsbygningen og utstillingene. Museets finansiering av bygningen er:

	2014	2013
Sum mottatte midler	165 000 000	165 000 000
Anvendt til nybygg/utstillinger	165 000 000	165 000 000

Da bygget således har en regnskapsmessig verdi lik null, vil resultatregnskapet ikke kunne vise avskrivninger for bygget.

Note 4 Fordringer

Kortsiktige fordringer er vurdert til pålydende.

Note 5 Lønn m.m.

Posten lønnskostnader er slått sammen av følgende:

	2014	2013
Lønn	11 193 899	10 264 286
Arbeidsgiveravgift	1 919 144	1 672 991
Pensjon	2 157 400	2 036 873
Andre lønnsrelaterte kostnader	530 341	373 229
Sum	15 800 784	14 347 379

Den samlede arbeidsinnsatsen ved museet utgjør for 2014 ca 24 årsverk (2013: 23 årsverk).

Samlet utbetalt godtgjørelse til museumsdirektøren utgjør kr. 950 355
Godtgjørelse til revisor utgjør kr 40 000 eks. mva.

Selskapet har pensjonsordning som tilfredsstillers lovens krav.

Note 6 Avsetning til fremtidige vedlikeholdsutgifter

Det er foretatt en tredjeparts kartlegging av fremtidige vedlikeholdsbehov relatert til bygninger, utstillinger og tekniske installasjoner. Denne viser et økende vedlikeholdsbehov etter hvert som bygningsdeler og tekniske installasjoner eldes og utdannes. For å møte forventet framtidig vedlikeholdsbehov er det avsatt kr. 500 000 for hvert av årene 2010, 2011, 2012, 2013 og 2014.

Note 7 Sponsorfondet

Utdrag fra årsregnskapet til Stiftelsen Norsk Oljemuseums Sponsorfond.

Utdrag fra resultatregnskapet:	2014	2013
Netto avkastning	<u>-909 589</u>	<u>6 022 328</u>
Avsatt til utbetaling til museet	2 000 000	2 000 000
Overført til egenkapital	-2 909 589	4 022 328
Sum disponeringer	<u>-909 589</u>	<u>6 022 328</u>

Utdrag fra balansen:

Sum fondsmidler	50 507 701	52 417 289
Andre fordringer	<u>0</u>	<u>0</u>
Sum omløpsmidler	<u>50 507 701</u>	<u>52 417 289</u>
Innsamlede midler	39 153 863	37 872 302
Annen opptjent egenkapital	<u>9 635 398</u>	<u>12 544 987</u>
Sum egenkapital	<u>48 789 260</u>	<u>50 417 289</u>
Gjeld	<u>1 718 440</u>	<u>2 000 000</u>
Sum egenkapital og gjeld	<u>50 507 700</u>	<u>52 417 289</u>

Til styret i
Stiftelsen Norsk Oljemuseum

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for stiftelsen Stiftelsen Norsk Oljemuseum som viser et overskudd på kr 686 805. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2014, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styrets ansvar for årsregnskapet

Styret er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for stiftelsens utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av stiftelsens interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til stiftelsen Stiftelsen Norsk Oljemuseum per 31. desember 2014 og av resultater for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av stiftelsens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Konklusjon om forvaltning

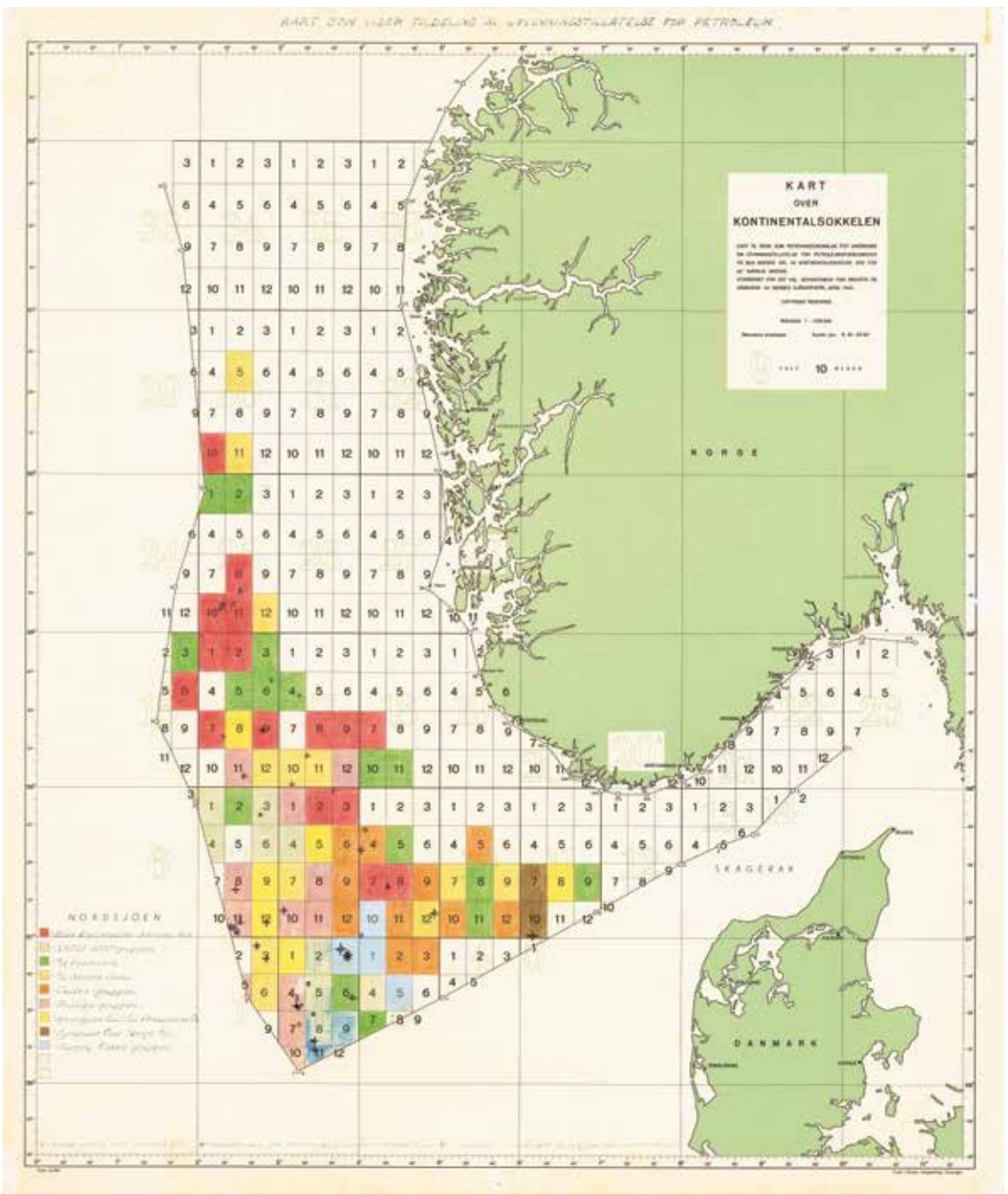
Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000, mener vi stiftelsen er forvaltet i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig.

Stavanger, 25. mars 2015

Stavanger Revisjon AS

Eilif Eriksen
statsautorisert revisor

NORSK OLJEMUSEUM

ÅRBOK 2014

Takk til våre sponsorer!

Statoil

ExxonMobil

ConocoPhillips

Weatherford

Marathon Oil
Norge AS.

eni
norge

SpareBank
SR-BANK

FMC Technologies

subsea 7

bp

OCEANEERING

Takk til våre sponsorer!

TALISMAN
ENERGY

Schlumberger

Seadrill

HALLIBURTON

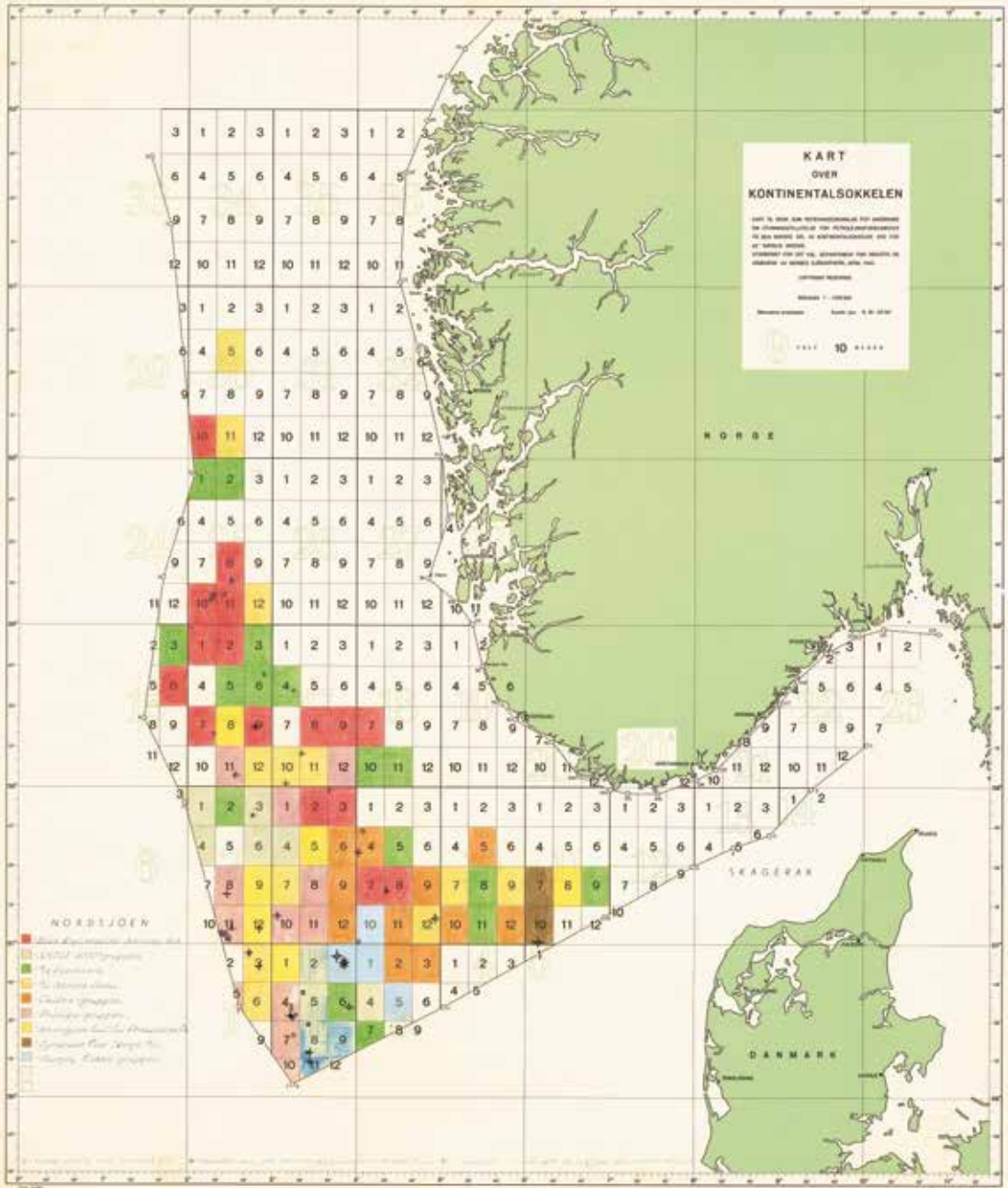
SUNCOR
ENERGY

 GASSCO

RWE
The energy to lead

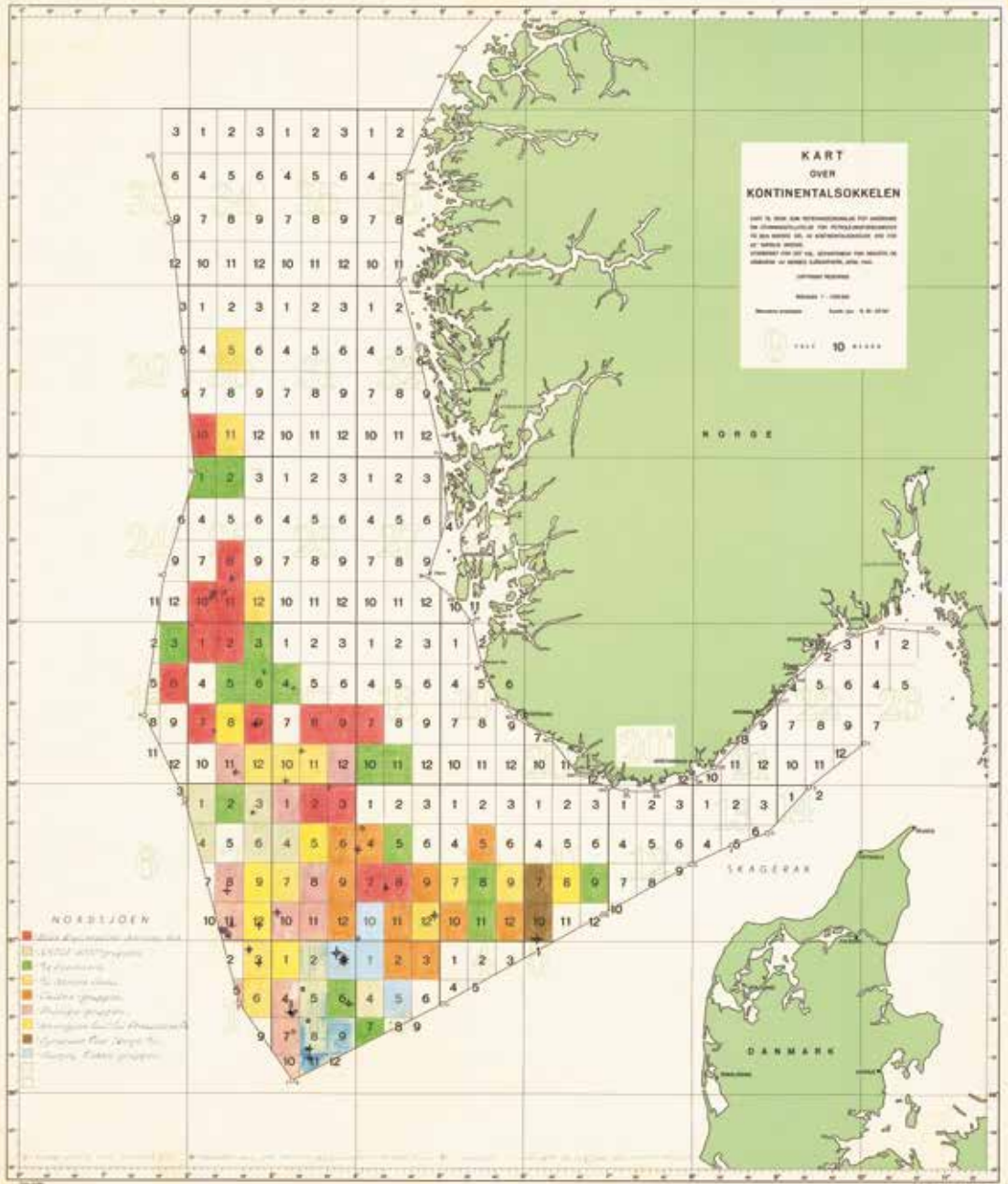

NORSK OLJEMUSEUM

ÅRBOK 2014

Givere til Norsk Oljemuseum i 2014

- Aksnes, Jarle Peder
- Baker Huges
- Bergsvik, Lilly
- Birkeland, Gisle
- BP Norge AS
- Brusset, Olav
- ConocoPhillips
- Dons, Leif
- Egeli, Anne Siv
- Eikeberg, Christine
- Furuløkken, Jan Georg
- Førland, Svein Terje Pisani
- Gaston Rebilly v/ Paul A. Geiss
- Gil, Nina Skram
- Grimstvedt, John Olaf
- Gundersen, Nils Gunnar
- Hadland, Gunleiv
- Hansen, Hans Birger
- Kleven Verft
- Lian, Bjørn
- Mathiesen, Rolf
- Mau, Mark
- Middelthon, Rolv
- Moncrieff, Frank
- Museum Stavanger. Biblioteket
- Myrvang, Sarah Diana
- Nasjonalbiblioteket på vegne av den islandske regjering
- Nergaard, Arnfinn
- Norsk Maritimt Museum v/Per Gisle Galåsen
- Norske Shell A.S
- NUI
- Næringslivets Hovedorganisasjon
- Petrosenteret Kristiansund
- Reimers, Bodil
- Rott, Oddbjørg
- Saltkjel, Rolf
- Sandberg, Finn Harald
- Simon Møkster Shipping
- Skotte & co. AS
- Snincak, Eva Kristina
- Solstad Offshore
- Statsarkivet i Stavanger
- Surdal, Leif
- Technor
- Ulstein
- Wangsholm, Edda
- Ørke, Johan

NORSK OLJEMUSEUM

ÅRBOK 2014

Annonser

PETROLEUM HANDLER OM ARBEID, VELFERD OG MILJØ

Norsk olje- og gassvirksomhet har i 40 år handlet om kompetanse, arbeidsplasser, verdiskaping, ringvirkninger og velferd. Ikke minst handler det om milliarder i inntekter til fellesskapet og pensjonsfondet. Og det handler om fiskeri, turisme og miljø.

Oljeutvinning skal foregå på en forsvarlig måte. Forsvarlig aktivitet vil gi viktige kompetanse-arbeidsplasser, et bredere næringsgrunnlag og flere bein å stå på for kommende generasjoner og for enda flere lokalsamfunn langs kysten vår.

Industri Energi vil arbeide for at ringvirkningene fra petroleumsvirksomheten for befolkningen i nærom-

rådene blir størst mulig og med betydelige lokale gevinster i form av varierte arbeidsplasser, skatteinntekter, utdanningsmuligheter og lokal velferd.

Industri Energi vil presse på for verdens strengeste krav til oljeutvinningen. Uansett hvor. Det handler om sikkerhet for de ansatte og trygghet for miljø, fiskeri og livet i havet.

ET HAV AV MULIGHETER

Barentshavet er det største og mest lovende området vi har når det gjelder uopptagede, gjenværende ressurser på norsk sokkel. Nå står vi ved inngangen til det som kommer til å bli en ny og spennende epoke, både for vår industri, og for hele landet.

NORSKOLJEOGGASS.NO

Norsk olje & gass

www.kulturminne-valhall.no

I løpet av fjerde kvartal 2015 åpner nettstedet Vallhall kulturminne. Her vil det være mange bilder, tegninger, artikler, intervju, filmer, kort sagt det aller meste om feltet fra lisenstildelingen i 1965 og frem til oppstarten av den nye produksjons og boligplattformen i januar 2013.

Produksjonen startet i 1982. Den gangen bestod feltet av en boligplattform, en produksjonsplattform og en boreplattform. Utsiktene var ca 20 års levetid basert på 247 millioner fat produserbare reserver. I dag har feltet åtte plattformer og har allerede produsert rundt en milliard fat oljeequivalenter. - Valhall er i stadig utvikling.

Valhallfeltet opereres av BP Norge, partner er Hess Norge

VI HEIER PÅ NABOEN VÅR I

11A

Hess Norge har i flere år støttet gode og samfunnsnyttige prosjekter. Vi er en del av et globalt energiselskap, og er en bidragsyter til utvikling der vi er. Lokalt er vi spesielt opptatt av samarbeid og sponsorstøtte til barne- og ungdomsarbeid, utdanning og idrett.

Heller store tall enn store ord

Samspill er vårt fortrinn

Vi fortsetter å skape verdier og levere på våre forpliktelser! 45 års samlet verdiskaping fra Ekofisk-området beløper seg til formidable 2000 milliarder kroner. Nå har vi investert i nye plattformer og nye brønner – og verdiskapingen vil fortsette i flere tiår. Vi ser framover – og nordover. Vi har ambisjoner om å vokse på norsk sokkel og fortsatt være en nøkkelspiller.

Det er ikke bare hva vi gjør. Det er hvordan vi gjør det.

conocophillips.no

ConocoPhillips

WE HELP SHAPE THE FUTURE OF ENERGY

www.dongenergy.no

DONG Energy is one of the leading energy groups in Northern Europe. Our business is based on procuring, producing, distributing and trading in energy and related products in Northern Europe. DONG Energy has around 6,500 employees and is headquartered in Denmark. The Group generated DKK 73 billion (EUR 9.8 billion) in revenue in 2013. For further information, see www.dongenergy.com

DONG
energy

Wintershall Norge er et av de raskest voksende olje- og gasselskapene på norsk sokkel. I 2013 overtok vi operatørskapet for Brage-feltet og fikk med det vår første produksjonsplattform i Norge. I 2015 fortsetter vi veksten med overtakelsen av operatørskapet for undervannsfeltet Vega.

Les mer på wintershall.no

GASSCO

Kundeservice

Ring oss på 02002

Åpent 7 – 24, 365 dager i året

sr-bank.no

SpareBank **1**
SR-BANK

ExxonMobil
Energy lives here.™

Uniquely qualified to take on
future challenges in the Arctic

www.exxonmobil.no

Det er det vi gjør og ikke det vi sier som forteller hvem vi er.

Kursen våre liv tar bestemmes av valgene vi gjør. Kunnskapen vi tilegner oss på veien hjelper oss bare å ta de rette valgene videre. Maersk Oils kunnskap om Nordsjøen bygger på 40 års lete-, utvikling- og produksjonsvirksomhet – og gjør at vi tar de rette valgene i Norge i mange, mange år fremover.

Å støtte forskning og formidling av kunnskap omkring olje og gass, og ikke minst Norsk Oljemuseum, blir derfor en naturlig konsekvens av det valget.

MAERSK
OIL

Teknologi og løsninger

INNOVA AS er en ledende leverandør av utstyr og tjenester til undervannsindustrien i Norge og internasjonalt.

INNOVA
Realising ideas

Besøksadresse: Jakob Askelandsvei 13, 4314 Sandnes
Postadresse: P.O. Box 390, 4067 Stavanger
Telefon: +47 51 96 17 00, Fax + 51 96 17 01
E-post: post@innova.no
Internett: www.innova.no

spennende horisont, langsiktig perspektiv

eni norge har lang erfaring fra olje- og gassvirksomhet i Norge. Gjennom nesten 50 år har vi utviklet oss til å bli en av de største aktørene på norsk sokkel, med aktivitet både i Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet.

eni norge er i stadig vekst og har et langsiktig perspektiv på virksomheten i Norge. Barentshavet er et viktig satsningsområde for oss. Som operatør for Goliat, det første oljefeltet i Barentshavet, er vi med på å skape industrihistorie i vår nordligste landsdel.

eninorge.com

eni norge – innovatør i Barentshavet

procontra Foto: Jan Inge Haga

Klar for fremtiden.

Framtiden er aldri lett å spå. Men en ting vet vi; at operatørskapet på GjØa har gitt oss et solid utgangspunkt for vår videre satsing på norsk sokkel. Vi er ikke så rent lite stolte av det GjØa leverer, dag inn, dag ut. Gjennom tre år har driften vært stabil og sikker, regulariteten er høy og resultatene er sterke.

Andelene våre i SnØhvit, Njord, Fram og Gudrun kompletterer bildet av GDF SUEZ E&P Norge som et selskap å regne med framover.

Og uansett hva morgendagen måtte by på; med en spennende leteportefølje, engasjerte kolleger og et av verdens største energiselskaper i ryggen, er vi klare for å gripe mulighetene!

GDF SUEZ

BY PEOPLE FOR PEOPLE

Du går i dybden når du har store ting på gang

Noen ganger trengs spesialkunnskap som få har. Chisom Onubogu er petrofysiker i Total og en av dem med slik kunnskap.

Vannmetning. Porøsitet. Permeabilitet. Uvanlige begreper for de fleste – dagligdagse for Chisom. Hun er nemlig ansvarlig for tolkning av petrofysiske data fra våre felt. Hennes beregninger forteller hvor mye olje og gass vi kan forvente å finne i dypet. Samtidig som vi leter videre etter nye olje- og gassforekomster, er Total godt i gang med utbyggingen av Martin Linge-feltet i Nordsjøen.

Vi er Total, et av verdens største olje- og gasselskap, med 50 års erfaring i Norge.

